

2. Actio aduersus diffamatem, seu instantem aliquid, quousque competat ante motam litem circa id, quod iactat ac diffamat. Et num agi eo modo possit, etiam coram iudice actoris.

An viuentis maioratus possessoris, is, qui post eius mortem successionem præstendit, possit intentare actionem, vt declararetur verus, post mortem illius successor. Disp. 639.

LT IM O loco, quoad rem hanc tota de successione in maioratibus quod propositum est, erit examinandum. Ad eundem controuersum fuisse refert Molina lib. 3. d. e pri

mog. c. 14. vt cõtrarie ea de re in huius regni pratoris late fuerint sententiæ.

Arg. pri-
man.

Par. quæ affirmat, suaderi potest. Primò ex l. 1. C. de fideicommissis. vbi definitur, legatarium agere posse pro legatis annuis, non solum sibi iam debitis, sed etiam, quæ debebuntur, & quorū dies nondum cesserint, sed erunt in futurum prestanda.

Secundum

Secundò, ex l. 1. C. de sententiis, quæ sine certa quantitate profertur, vbi habetur, valere sententiam de usuris nondum debitis, sed quæ debebuntur toto tempore, quo certa pecunia in posterum non soluetur: quo fit, vt exerceri iudicium possit circa ius de futuro.

Tertium.

Tertiò, ex l. lege Aquilia si deletum. ff. ad legem Aquil. vbi, ob deletum à debitoris chirographum, in quo debitum sub conditione continebatur, permittitur creditori ius conditionale, ante aduentum conditionis, in iudicium proponere.

Quartum

Quartò, ex l. si re aliena. l. 1. vlt. ff. de pig. act. & ex l. si mandauerit tibi. l. 1. ff. mandat. ex quibus iuribus colligitur, si intentetur iudicium circa ius, quod nondum est, & iudicio adhuc p̄dēre, ius efficiatur presens, iam quæ existens, eius causa præterita, aliquo alio superueniente, posse pronunciar, esseque validam sententiam: vnde vltius colligitur, esse validum iudicium circa ius, de futuro inchoatum: neque enim proferri valide posset sententia circa actionem nullam, & quæ admitti non potuit.

Quintum

Quintò, ex l. si finita. §. eleganter. ff. de damno infecto, vbi habetur, cautionem, non solum pro damno præterito, sed etiam pro futuro, si eueniat, refarciendo, posse

A peti, deberique concedi.

Sextò, ex l. si contendat. ff. de fideiuss. Vbi habetur, reum posse intentare actionem, vt pronuncietur sibi competere exceptionem, quæ se in posterum defendat, si forte actio aduersus ipsum intentetur, quam ea exceptione possit excludere: cum autem, antequam actio intretur, nemo possit exceptione uti, eo quod exceptio litæ actionis exclusio, vt habetur. l. 2. ff. de except. conseqens est, vt actio, & iudicium illud, sit circa ius de futuro.

Sextum

B

Septimò, ex l. si duo patroni, in prin. ff. de iureiur. & ex l. vti frui. §. vtrum. ff. si vlti fruct. per. ex quibus constat, eum, cui ius aliquod competit, petere posse, vt declaretur sibi competere: vnde Bart. §. vtrum citato, iuxta eum textum, dixit, quantum Comes possideat Comitatum, posse petere, vt declaretur, sibi competere: quare eadē ratione videtur successor in maioratu posse petere, vt, antequam is, cui succedere debet, moriatur, pronuncietur, ipsum esse legitimum successorem illi, pronunciano ipsum iam habere ius ad illi tunc succedendum.

Septimū.

C

Octauò, id maximè locum habebit, si vel maioratus possessor, vel alius, qui præten- dat se esse successorem possessori, aliquid dicant, quo detrahant iuri eius, qui præten- dat, se esse legitimum successorem, & quo quali in fama iuri ipsius irrogetur: tunc enim hic contendere poterit in iudicio cum illis, vt cogantur desinere id iactare, perpetuumque silentium eis imponatur, pronun- cieturque, ipsum habere ius, legitimumque esse in eo maioratu successorem post illum obtinentem, aut aduersarij cõtrarium probent, iuxta l. diffamari. C. de ingenuis & manumissis.

Octauum.

D

Sententiam hanc amplectuntur Rodericus Xuares Allegat. 4. Simanchas de primog. disp. l. 1. c. 28. & ex parte Couar. 1. var. res. c. 18. n. 8. Qui in editione Casar. augustana, quali eis ammissi refert Arias Pinellum, Aut. Gom. & Molinam, post eadē editionem, contrarium affirmasse. Et iuxta eandem sententiam ait Molina vbi supra. n. 9. se vidisse pluries latam fuisse sententiam apud suprema huius regni tribuna- lia.

Contrariam sententiam amplectuntur idem Rodericus Xuares allegat. 3. qui allegat. 4. subiungit, iuxta eam fuisse pronun- ciatum in Pinciano pratorio, Arias Pinel. l. 1. C. de bon. mater. part. 3. num. 78. qui

ait

ait, in causa magni momenti fuisse ita pronunciatum in Lusitania. Ant. Gon. l. 40. Tauri. n. 79. Padilla. l. i. C. de fideicommiss. l. 31. Molina lib. 3. de primog. c. 14. n. 10. & l. 17. qui refert multos alios pro eadem sententia, maxime in fideicommissis. Sebiungit tamen. n. 31. quasdam limitationes, de quibus infra erit sermo, iuxta quas loquuti videntur Couar. n. 8. citato, & Rodericus Xuaréz allegat. 4. atque Greg. Lopez. l. 1. titu. 1. gl. 1. vlt. part. 3.

Hæc sententia confirmatur. Primò, quoniam iudicium fundari non debet in petitione, quia admissa, iudicium ex eo, quod postea eveniet, potest reddi innane & frustratorium; saltem iudices non tenentur de eorum cognoscere, neque debent, & multò minus tenentur adversarius respondere, nisi adsit de presenti aliquid sibi adversum & contrarium, ratione cuius circa futurum præiudicium aliquod ac detrimentum potest adori evenire, nisi tunc iudicium, etiam circa futurum, intentent ratione eius, quod de presenti obvenit, ut quando de presenti deletur ab adversario chirographum, quo aliquid in futurum sub conditione debebatur, atque hanc limitationem aperte adhibet. lex. 1. titu. 2. part. 3. in fine, & satis aperte eadem lex innuit reliquum, quod proxime afferimus, idque, quod probare intendimus, nempe, adorem intentare non posse iudicium, nisi circa rem præteritam, aut presentem, non verò circa futuram, cuius habet spem, aut ius in spe, quod frustrari potest, excepto casu limitationis propositæ. Id verò totum, excepta limitatione adhibita, habetur. l. non quemadmodum. ff. de iudicijs, ex qua lex. 1. titu. 2. part. 3. de sumptu est, & l. Atteius. qm hoc iudicio. ff. de aqua pluvia arcenda. Item, quod iudex non teneatur admittere iudicium, quod, modo explicato, frustrari potest. Confirmatur ex. l. litigatores. 4. vlt. ff. de recept. arbitris. Vbi habetur, si partes compromittant in arbitrum, apposita pœna ei, qui non paruerit sententiæ, quæ pœna promittitur sub conditione pendente in futurum, ut si navis ex Asia venerit, arbitrum non esse cogendum proferre sententiam, antequam purificata sit conditio, navisque ex Asia venerit, ne, si conditio non impleatur, iudicium ex eo sit inefficax, quod dominatus cogi non possit pœna illa stare sententiæ. Verba illius textus hæc sunt. Arbitrum non præ cogendum sententiam habere, quam conditio extiterit (sub qua scilicet pœna promissa sit) nescit inefficax sententia, de presente

A conditione. Concinit. l. 26. tit. 4. part. 3. quæ, iuxta legem litigatores citatam, statuit, arbitrum non esse cogendum ferre sententiam, nisi compromittentes in illo se obligassent sub aliqua pœna stare latæ sententiæ: nam alioquin non tenerentur stare sententiæ, & est (ait lex illa) el trabajo, que ouiesin pasado en oyendolas (portes scilicet compromittentes) tornar se les ya en escuño, & en verguença. Quod si iudicium admitteretur, vivente adhuc ultimo mai oratus possessoris, quo pronunciaretur, quis è duobus, e iudicio contententibus, succedere deberet in eo mai oratu post mortem talis possessoris, sanè id iudicium, ost multas contentiones, odij occasiones, expensas, atque alia mala, facile reddi posset innane & frustratorium, mortuo eo, qui pronunciaretur legitimus successor, ante talè possessoris, vel nato alio legitimo successore: quo fit, ut tale iudicium admittendum non sit, tanquam noxium, bono quæ reipublicæ adversum: maxime cum, mortuo ultimo possessore, intra brevè tempus, rem edio possessorio, de quo duabus præcedentibus disputationibus dictum est, in regio supremo senatu, orta ea contentione, pronunciandum sit, quis mitti in possessionem eius mai oratus, tanquam legitimus in eo successor, debeat in quod tempus, qui in vita ultimi possessoris contendere vellent, parare potius deberent breves, summatias, atque efficaces, probationes, quibus vni eorum, qui potiores illas paratas habuerit, adiudicaretur possessio, ac defenderatur & præteratur in illa. Satis quippe est, rem publicam ex causis de præterito, & de presenti, fixis iam & invariabilibus, litibus vexari innumeris; neque expedit admittere etiam lites superiorem de re futura adhuc incerta, an, post mortem ultimi possessoris, litiganti competere debeat, unde multa mala, sapè sine vilo emolumento, oriri possunt, ut experientia, sine vilo emolumento, fuisse non raro subsequuta, satis testatur. Quare longe alienum à Christiana, beneque instituta republica, esse debet, tales causas admittere.

Secundò idem probatur, quoniam tractus futuri temporis, idve, quod in futurum evenire potest, non spectat ad iudicis officium, ut habetur. l. 1. §. 1. ff. de viuris, cuius verba sunt. Quid enim per iudicem ad officium iudicis futuri temporis tractus. Tertiò idem probatur ex. l. si ita scriptum. §. 1. ff. de leg. 2. ubi. Nec perlinet ad nos, antequam dies veniat.

Quartò

Quartò, quoniam proximitas in successione in maioratu attendi debet tempore, quo maioratus successio defertur: cum ergo ante mortem vltimi possessoris ea proximitas sciri non possit, cum interim, dum possessor viuunt, possit facile variari, consequens est, vt contentio de successione in maioratu, quis cui sit præponendus, audiri non debeat ante mortem vltimi possessoris.

Quintò, quoniam si is, qui prætendit, se esse proximum successorem in maioratu post mortem vltimi possessoris, timet, ne testes, quos ad id probandum adhibere intendit, moriantur, discedant, aut obliuiscantur, poterit eos facere examinari ad perpetuam rei memoriam, vt ad iudicium summum ex l. 9. & 10. titu. 7. lib. 5. nouè collecti tempore mortis vltimi possessoris paratas habeat probationes. Præterea intendere iudicium ordinarium viuente vltimo possessore, vt declaretur tunc, quis post illius mortem succedere debeat in maioratu, poterit præiudicium non modico esse ei, qui illud intendit, ne, si vltimus possessor moriatur ea lite adhuc pēdente, non concedatur ei, illo mortuo, iudicium summum, sed prosequi cogatur ceptum illud aliud ordinarium iudicium: id quod Molina vbi supra, n. 16. testatur euidam euenisse, nō sine magno suo detrimento: quo sit, vt expediat non sit, eiusmodi iudicium intentari, viuente vltimo possessore, neque id admittere debeat: nisi in euentu exceptionis in primo argumento, quo hoc ipsum cōfirmamus, ex l. 1. titu. 2. part. 3. relata, cui consentiunt, alia iura.

Ad primū
arg.

Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est, in ea lege esse sermone de iure iam comparato ex testamento defuncti ad annua alimenta in eo testamento ei a testatore relicta, de quo ibi est sermo: licet enim in testamento minus solemniter esset id annua legatum ei relictum, quia tamen hæres illud soluerat per aliquot annos, eaque solutione fuerat profectus, eam verò fuisse voluntatem testatoris, censetur confirmatum id legatum, nec posse hæredem illud iam non soluere, iuxta ea, quæ copiose à nobis disp. 81. hæc de re dicta sunt: atque hic textus confirmat etiam doctrinam, quam ibi stabilimus de testamentis minus solemnibus, quando constat eam verò fuisse mentem ac voluntatem testatoris. Quia ergo in ea lege id legatum annuum in testamento minus solemniter relic-

tum, pronunciatur validum eo ipso, quòd tãto tempore hæres illud soluit, ac prout de pronunciatu legatarium comparatis verum ius ad illud, denotatur, legatarium non solum posse petere ab hærede, si quæ annua alimenta in præteritum non soluerat, sed etiam tempore futuro, quæ ipsi debebatur, quasi hæres, dum legatarius vixerit, non possit ei illa denegare. Hoc verò nihil ad rem de iure nōdum integrè ad aliquid futurum acquisitum, sed quod pendet à morte alterius, qui superuivere poterit ei, qui illud obtendit, & ab alijs euentibus, qui illud poterunt impedire, vt interim, dum ille alius viuunt, neque est perfectè acquisitum, non possit circa illud is, qui illud obtendit, agere, vt pronuncietur sibi competere post mortem illius alterius, sequè proinde esse verum immediatum in ea re successorem illi.

Ad secundum dicendum est, ibi esse sermone, quando quis primum condemnatus est soluere certam pecunie quantitatem, & postea, cum esset in mora eam quantitatem soluendi, damnatus erat, si intra certum alium terminum eam non solueret, vt solueret deinceps certas viuras. Id autem ius est iam perfectè questum eo ipso, quòd ea sententia iussu est lata. Præterea id quasi in penam illi statuitur, quam in futurum incurrat, si non soluat: quod nihil ad rem, de qua agimus, vt scilicet possit quis contendere in iudicio, vt pronuncietur, sibi competere ius, vt alteri, adhuc viuenti, succedat in maioratu, post mortem illius.

Ad tertium dicendum est, aduersarius debitor eumve sub conditione, iuriam iam actu existentem fecisse illi, qui sub illa conditione creditor erat, per quam iuriam de iure reddidit illud talis creditoris ius in futurum: eaque de causa concedi illi agere, tum aduersus id delictum & iniuriam, tum etiam, vt testibus probetur id debitum sub conditione, & in consequentiam debitor condemnatur illud in futurum soluere, vt tenebatur, si conditio, sub qua id debebatur, eueniat. Atque hunc euentum, & alios similes, continet exceptio supra relata, quæ lex 1. titu. 2. part. 3. adhibet regulæ, quòd agi non possit de iure in futurum, quòd adhuc ex euentibus pēdet: quare nihil id pugnat cum re, de qua disputamus. Hæc eadem ratio, si maioratus possessor destruat, aut alienet res maioratus, quasi vinculo maioratus non sit subiectus, vel cæcellos, aut suprà instrumentum institutus, maioratus, vel

vel aliquid aliud faciat, quod præiudicet iuri
successoris in futurum; poterit aduersus id
agere successor, tamquam legitimus, post est
possessorem, successor, ut in nullo iuri ip-
sius in futurum præiudicetur. Quod si ni-
hil id ad ipsum attinere ei obiciatur, pote-
rit contendere, & probare, se esse legiti-
mum successorem. Ita Molina. c. 14. cita-
to. n. vii.

Ad quartum.

Ad quartum, prætermisissis alijs solutio-
nibus, dicendum est, probare, si similiter
ex maioratione institutione iudicium inten-
tetur, & admittatur, viuentis adhuc maiora-
tus possessore, quæ contendatur, quis post
mortem illius sit legitimus successor, in eo maiora-
tus successor, & pendente iudicio, sequatur
mors possessoris; proferaturque sententia
in eo iudicio, quis sit legitimus successor,
validam esse eam sententiam; quod nullus
disputet. Non tamen id argumentum pro-
bare, admittendum esse tale iudicium inte-
rim dum ultimus maioratus possessor vi-
uit; quod tamen erat probandum.

Ad quintum.

Ad quintum dicendum est, cum is, qui
domum habet, quæ ruinam minatur, unde
alijs damnum potest provenire, teneatur
periculum iam præsens evitare, mirum nõ
esse, si cogatur cauere, quod soluet dam-
num, si quod sequetur ex eo, quod pericu-
lum iam præsens non velit evitare; con-
fessus, quod id damnum non sequetur: loco
enim periculi præsentis, quod vitare iam
teneatur, tanto illa, etiam præsens, si illud
non vitare elingat, ab eo exigitur, ut vicini
indemnes feruentur. Neque inde sumitur
argumentum, quod possit quis intetare iu-
diciu, ut declaretur, ipsum habere ius ad
id, quod sibi in futurum potest compete-
re.

Ad sextum.

Ad sextum dicendum est, aliud esse ius
ad excipiendum aduersus aliquam actionem,
eiusque excludendum, si intetetur; aliud
verò esse excipere actum, actionemque exci-
piendo excludere. Illud primò esse potest
ante actionem, meritoque poterit quis, tam-
quam iam præsens, & perfectè eorum partum
velle illud probare, intentando actionem,
quæ illud probet, dum iam illud habet, si
sit periculum, quod in futurum, dum actio
aduersus ipsum intetabitur, nõ facillè, aut
non tam facile, illud probabit. Ad argumē-
tum ergo in forma, concessa maiori, & mi-
nori, negada est consequentia: diuersa enim
sunt, ius ad excipiendum; & exceptio ipsa,
seu actus excipere; quod esse nõ potest, nisi
intetata prius actione, ab aduersario. Nihil

A ergo contra nostram sententiam ex eo ar-
gumento colligitur.

Ad septimum, concessio antecedente, cõ-
cesso item eo, quod circa illud dicitur, cõ-
quod in eo antecedente sit sermo de iure
iam pleno, & perfectè acquisito, neganda
est consequentia: eod quod ius illud sit ad
huc imperfectum, pendensque, cum mini-
mum, a morte vltimi possessoris ante eum,
qui id ius, ad illi proximè succedendum, se
habere contendit.

Ad septi-
mum.

Quod ad octauum argumentum attinet, Ad octa-
uam.
B quidam arbitrantur, dispositionem legis
diffamari, solum habere locum, quando dif-
famatio est circa id, quod ad statum, qualita-
temve personæ diffamat, attinet; ut quia,
ingenuus, affirmatur liberus, de quo solo
casu est sermo in illa lege; aut persona libe-
ra, affirmatur mancipium; vel legitimè na-
tus, dicitur illegitimus; aut, qui honesto lo-
co est natus, asseritur habere aliquam circa
genus suum habere; & in similibus euen-
tibus. Atque, cum lex diffamari in Lusitania
multò latius intelligeretur; ac practicetur,
scilicet. l. 3. titu. 1. part. 3. legum extra-
uag. fuit, ut in posterum in eo regno, neque
intelligeretur, neque praticaretur, de diffa-
matione circa bona externa; & causas ciui-
les, sed solum de diffamatione circa statum,
& qualitatem personæ. Merito tamen cõ-
muniter intelligitur, etiam de diffamatio-
ne circa bona externa; quod non negat lex
Lusitana citata, si de lege ipsa in se sit ser-
mo, si adeoque in solo iure communi; prout
etiam in eo regno intell gebatur, & practi-
cabatur, ante eam legem tertiam. sicque in-
telligendam esse probat copiose, ac bene;
Molina vbi supra. a. n. 23. & censensit Co-
uar. 1. var. ref. c. 18. Ceterum intelligenda
est ea lex de diffamatione circa ius perfec-
tè acquisitum, quale habet ingenuus, qui af-
feritur liberus, de quo in illa lege sit sermo;
non verò de iure solum in ipse adhuc, & de-
pendenter ex eo, quod, qui illud habet, nõ
monatur ante vltimū possessorē, & ex alijs
euentibus: esto enim alius asserat, se esse le-
gitimum successorem, idque iactet, admit-
ti non debet circa hoc iudiciu, nisi mor-
tuo prius vltimo possessore, aut nisi, qui id
iactaret, aliquam aliam iniuriam efficeret,
quæ præiudicium pararet iuri illi ita in spe,
ut dictum est. Ad argumentum ergo negan-
dum est antecedens: lex quippe diffamari
nõ loquitur, nisi de diffamatione circa ius
iam perfectè quæ situm, quale non est suc-
cessoris in maioratu, interim dum alius est

Ad octa-
uam.

C

D

Ad octa-
uam.

do-

dominus, & possessor illius legitimus.

Dubium verò est, in quibus ex l. diffamari, potest agi aduersus diffamantem modo explicato, an sit necesse agere coram iudice diffamantis, qui in eo iudicio rationem rei subire videtur: an verò agi etiam possit coram iudice diffamati, coram quo diffamatis intentare deberet actionem, si prætenderet, verum esse, quod diffamatus coram iudice ipse ea causa esset peragendus. Simile dubium est in casu texti argumenti, si quis agere vellet ex l. si contédatur, ut pronunciaretur sibi competere exceptionem aduersus actionem, quæ contra ipsum posset intentari, an teneretur intentare id iudicium coram iudice sui aduersarii, qui in eo iudicio rei videtur subire rationem, an verò possit illud intentare coram suo proprio iudice, coram quo aduersarius intentare deberet actionem, quam ipse excludere intendit exceptione, ad quam opponendam probare in tédit, se iam habere ius. Quamvis autem quidam contendant, iudicium ex l. diffamari, & ex lege si contédatur, intentari solum posse coram iudice diffamantis, aut alterius, aduersus quem probari intenderetur competere ius ad excipiendum; eò quòd illi in eis iudicijs rationem reorum videantur habere, actorque se qui teneatur forum rei; contrarij tamen sententia est communis, quam Couar. c. 18. citato à n. 4. refert, nempe, intentari etiam posse coram iudice diffamati, aut eius, qui ius ad excipiendum habet. Et enim id non est aliud quam si diffamans arbitratum verum esse, quod diffamatus id intente coram eo iudice competente, alioquin silentium ei ab eo iudice imponatur: & constituitur, se habere verum ius ad excipiendum coram eo iudice, coram quo aduersarius opponere debet actionem, quam ea exceptione debet excludere. Atque hæc communis sententia mihi placet: quæ quoad iudiciu ex lege diffamari, statuta est. l. 2. titu. 1. part. 3. legum extraragantium in Lusitania.

SVM MARIVM.

DEBITA. Maioratus institutoris ex vniuersa hereditate, etiam si legata aliqua simul relinquat, tenetur non solum primus successor, sed etiam sequentes, si primus ad non præstitit solvere, etiam si necesse ad id sit alienare liquid de vinculo.

A. 1. Idem si maioratus testamentum instituitur de omnibus institutoris bonis, aut de vniuerso patrimonio, nec. Quin idem in effectum est, si iam instituitur contraria.

3. Maioratus si ex quota hereditatis, de ex parte tertia, quarta, aut alia simili hereditatis parte sit institutus, sine hereditatis titulo, sine legatarij, sine c. i. a contraria, simili et successoris in eo maioratus tenentur, non quidem ad omnia debita institutoris, sed ad similes partem proportionalem coram debitorum.

4. Maioratus si ex quota bonorum, aut patrimonij, sit institutus, successoris in illo ad nulla institutoris debita tenentur. Si tamen plura in maioratum acceperint, quam deducendo recte alieno ad eam quotam attulerint, id repetant heredes, de inde soluant debita. Idem si ex rebus certis maioratus sit institutus. Semper citius actio realis, quam competit aduersus bonos, ex quibus maioratus est institutus, competit ratio, ne eorum aduersus successoris.

5. Maioratus si institutus irrevocabiliter sit ex certis bonis, successoris non tenentur ad debita institutoris, postquam institutorem contraxerint.

6. Creditur non actio in hoc regno ex in Lusitania detur aduersus successoris in maioratum instituto ex quota bonorum, aut ex re certarum, verò solum aduersus heredes eius institutoris.

C. Successor in maioratu an ad debita institutoris teneatur. Disp. 640.

HACTENVS de natura & creatione maioratus Hispani, deq; lucetione in illo, dictum est, simul explicando aliqua, quæ res ipse, de quibus disseruimus, quali

postulare videbantur, cum eisque erant conexa. Nunc quædam alia circa eisdem maioratus erant explananda, ut affectus, & conexa cum ipsorum natura, intelligantur, hæc quæ ex acta de illis cognitio habebatur. Atque primo loco id, quod propositum est. Dicendum verò erit, primo in hac dispositione de debitis institutoris maioratus: & in sequenti de debitis antecessoris possessoris, qui maioratus institutor non fuit. Quod ergo ad rem propositam attinet, quando maioratus institutor illud instituit ex vniuersa hereditate, est aliquis de suis bonis legauit, notissimum est, successoris

rem in eo maioratu, tenet ad omnia debita institutoris defuncti, et enim hæres vniuersalis, seu in solidum, comparatione talis institutoris, illique iure hæreditario succedit, vt disp. 61. 7. ostensum est, ac proinde in illud transeunt actiones omnes defuncti, tam actiue, quæ defuncto compete- bant, quam passiue, quæ aduersus illum po- terant intentari, atque adeo tenetur ad omnia debita, & onera defuncti, & ad legata ex ipsiusmet defuncti bonis, iuxta ea, quæ disp. 155. copiose explicata sunt, consentitque communis doctorum sententia, quam Mo- lina lib. 1. de primog. c. 10. §. n. 1. refert ac sequitur. Quo loco obferua, nō plura bona censenda esse tunc relinqui vinculata ob in- stitutore eius maioratus, quam quæ super fuerint, persolutis omnib' legatis & debi- tis omnibus defuncti, ex tractis sumptibus necessarijs, vt impense funeris, inventarij, & alijs similibus: quæ omnia persoluenda erunt ex bonis mobilibus: quādo verò hec non fuerint satis, distrahenda sunt bona immobilia, quantum sit satis ad omnia ea persoluenda: etiam si defunctus præcepe- rit ea non alienari: quoniam id præceptum vim solum habet, quoad alienationem vo- luntariam: secus verò quoad necessariam, vt habetur. l. pater filium in prin. ff. de leg. 3. l. filiusfamilias. §. diui. 2. versl. quod. si li- beris. ff. de leg. 1. l. cum fidei hæredis. ff. de fideicommiss. libertatib. l. peto. §. prædium, ff. de leg. 2. & l. alienationes. ff. familiz her- cis.

Non solum autem primus, qui ita institu- tori hæreditario iure succedit in maiora- tu, tenetur ex bonis institutoris soluere de- bita institutoris, sed etiam quicumq; alius, qui in eo maioratu veteris successerit, si debi- ta aliqua eiusdem institutoris compareant, aut nondum soluta fuerint à prædeces- sore, tenetur similiter ea soluere de bonis institu- toris, etiā si opus sit ad id vendere aliqua de vinculo maioratus. Ratio autem est, quon- iam sequentes successores in maioratu illo, post primum, rationem habent fideicom- missariorum vniuersalium comparatione institutoris, eaque de causa, eo ipso, quod maioratus ad eorum vnquemque transiit, vnā cum illo, transeunt etiam actiones, tam actiue institutoris, vt si quæ bona, aut iura, compareant ad eum pertinuisse, ea recupe- rent, & vniat tali maioratu, quā etiam passiue, vt soluant de bonis institutoris, si quæ debita illius, aut legata, de nouo com- paruerint, aut antea soluta non fuerint, vt

disp. 186. ex multis iuribus copiose ostensū, consentitque communis doctorum sententia, & in reposita affirmat Molina c. 10. citato, n. 1.

Quæ hæcenus dicta sunt, intelligenda sunt milititer sunt, si quis testamento maioratum instituat de vniuersis suis bonis, aut de vni- uerso suo patrimonio: licet enim nomine bonorum, extra testamentum, intelligan- tur bona defecti, deducto gre alieno. l. suba signatum. §. bona l. bonorum. r. l. propriū. ff. de verb. sign. & l. mulier bona. ff. de iure- dot. ac proinde in eum, ad quem ita bona omnia alicuius pertinent, non transcat de rigore iuris actiones passiue illius, quan- do tamen omnia bona ex testamento, aut vniuersum patrimonium, vel aliud, quod idem sonet, alicui relin- guntur, id ceterum hæredis in solidum instituitur, iuxta ea, quæ disp. 155. §. his ita, à nobis explicata sunt præ- terea ceteris fideicommissum vniuersale, si hæres vterius grauetur, id alteri relin- gere, ac proinde actiue, & passiue, actiones de- functi, transeunt in ita institutum, & in sub- stitutum fideicommissarium, non secus ad si hæreditas, quæ ex alienum cōprehendit, defunctumque representasset eidem re- licta. Ita præter ea, quæ d. sputatione citata dicta sunt, probatur. Nam quod. §. vlt. idē- ta lege sequenti, & l. eogi. in prin. ff. ad Tre- bell. & l. 3. in prin. ff. de bonor. poss. & alia iura, quæ glossa ibi verb. plerunque, citat, & asseruant Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina c. 10. citato, n. 5. refert ac sequitur. Quando autem quis ex- tra testamentum contractu, etiam reuoca- bili, institueret maioratū de omnibus suis bonis (quod raro eueniet) tunc, cum nomi- ne, omnium bonorum illius, solum intelli- gantur, quæ, deducto are alieno, ad ipsum spectant, vt ex iuribus supra citatis, & com- muni doctorum sententia, collat, tunc vri- que, de iuris rigore, non transirent in pos- sessorē huius maioratus actiones passiue defuncti: tamen si, in effectū, aduersus eum- demque transirent. Cum enim tunc non da- retur hæres, qui personam defuncti repre- sentaret, aduersus quem transirent, & qui rursus ab hoc exigeret, si quid de gre alie- no nō integrè ex hereditate defuncti extra- det, retinere, ultra bona proprii defuncti, utique creditores ipsi gerere in mediate aduer- sus hunc posset, vt, quod in super haberet, restituere: aut petere possent, vt heredita- ti defuncti illius ab inretrato, curator dare- tur, qui ex ea hereditate, personam defunc- ti

ti representatio, aduersus quā passiuę actio-
nes defuncti, iuxta ea quę disp. 155. dicta sūt,
trāsisset, solueret ex totū alienū, & quod
superesset, eo integrō soluto, traderet, tan-
quā bona defuncti, vocato ad maioratū, cau-
tione ab eo, vocato pręstita, vt, si amplius
debere defuncti pollet probaretur, id etiā
ex eisdem bonis persolueret. Atq; hoc est,
quod Molina. n. s. citato cū alijs, quos re-
fert, vult, ac intēdit. Quo loco obserua, in
euentu, de quo disputamus, nō prius esse tra-
dēdi possessionē actualē honorū defuncti
ei, in quo eo modo institutus esset maiorat-
us omniū honorū, quā se astringeret ad
soluēdū totū ex alienū, si quod in futurum
cōperiretur defuncti debere: atq; tūc, vi ei
pacti & obligationis, trāsiret aduersus eum
actiones omnes passiuę defuncti. Obserua
itē, hodie in hoc regno, etiā si nō ita succes-
sor in maioratu, se astrinxisset ad debita de-
fucti inde soluēda, cōcederetur creditoribus
actio immediata aduersus illū, vt inde
debita defuncti solueret, iuxta ea, quę subitū
genus statim, dū sermo erit de maioratu in-
stituto de parte, aut quota, bonorū defuncti.
Deniq; obserua, nō solū, quādo alicui testa-
mēto relinquuntur omnia bona, nomine,
omniū bonorū, cōprehēditur, etiā et aliē-
nū, sicut in hereditate, ac proinde trāsfeunt
in eā actiones actiuę & passiuę defuncti, vt
dictū est: sed etiā, quādo princeps de porta
to restituit omnia sua bona, aut alicui alteri
simili, cōsecur reponere illū in statu, quo ad
sua bona, in quo erat, antequā illa amitte-
ret, ac proinde nomine, omnium bonorū,
& comprehenduntur iura & actiones, regre-
diunturq; proinde ad illā actiones actiuę &
passiuę, quę, si id defuncti nō cōmississet, ei,
& aduersus eum, cōpetereat. Ita habetur.
l. princeps bona, ff. de verb. sign. & affir-
mant ibi Bart. & communis doctorum sen-
tentia.

Si maioratus sit testamento institutus ex
quota hereditatis, puta ex dimidia heredi-
tate, ex duobus tertijs, ex vna tertia, ex quar-
ta, aut ex alia hereditatis quota, tunc tran-
seunt actiones actiuę & passiuę defuncti in
primum successore in eo maioratu, tanquā
inverū herede vniuersale defuncti; nō ta-
mē in solidum, sicut neque heres est in so-
lidum defuncto, sed pro rata portionis he-
reditatis, ex qua institutus est maioratus,
iuxta ea, quę disp. 155. dicta, ostensa sūt,
atq; in re proposita affirmat Molina vbi su-
pra. n. 6. cum communi doctorum sententia.
Eodemq; modo transibunt pro eadem ra-
tione in reliquos successores in eodem maio-
ratu, tanquā in fideicommissarios vniuersa-

les comparatione primi institutoris, si qua
debita eiusdē institutoris comparuerint,
aut nondum suorint soluta, iuxta ea, quę
disp. 186. dicta sunt. Eodem verō modo, si
maioratus sit institutus ex quota heredita-
tis, nō titulo heredis, sed titulo, & nomine
legati (potest enim legatū relinquere ex quo-
ta hereditatis, vt ex iuribus citatis collat)
trāsfeunt similiter actiones actiuę & passiuę
institutoris, pro rata eiusdē portionis
hereditatis, in primum, & in consequenter
vocatos ad eum maioratum, nō quidē qua-
si verē sint heredes, & fideicommissarij vni-
uersales, cum sint legatarij, & fideicommissarij
particulares, neq; in eo euentu vim ha-
beat cetera, quę ex senatus consulto Tre-
bellianico circa fideicommissarios vniuersa-
les sancita sunt, vt aperte vtrunq; constat
ex l. mulier. §. vltim. ff. ad Trebell. & affe-
uerat ibi glossa vltim. sed quoniam, cum
id legatum ex quota hereditatis, & non
ex quota bonorum, relictum fuerit, & in
quota hereditatis actiones actiuę, & et
alienum, onusq; ad id soluendum nomi-
ne & loco defuncti, continentur, eo ipso,
quod id legatum est relictum, siue ex tes-
tamento, siue ex codicillo, censetur res-

titator actiones actiuas, & passiuas, pro rata
transiit illis, suo nomine, ac loco, in legatari-
um, & in fideicommissarios particulares, ad
quos id legatū derivari statim, vt aperte ha-
betur. l. si quis seruus. §. vltim. de leg. 2. & ibi
affirmat communis doctorū sententia, cōse-
nitq; glossa vltima citata, in fine: & quāuis
nulla ratione reddat textus ille, quā in
talē legatariū trāsfeāt actiones actiuę & pas-
siuę defuncti pro rata, sanē ea est, quā nos
reddidim⁹, quę verē fuit ratio fudamētalis
huius textus, nepe quoniam, cum nomine, por-
tionis hereditatis, cōprehēditur etiā pro-
portionalis pars, tū etis alieni defuncti, onus
itq; illud soluēdi, tū etiā actionū actiuarū,
vtiq; eo ipso, quod legatū quota heredi-
tatis relinquatur, cōsetur, ex p̄scripto de-
fucti, trāsferri vniuersū quālibet quota bono-
rū, quota etiā proportionalis actionū acti-
uarū, & etis alieni onerisq; illud soluēdi lo-
co ac nomine defuncti. Atque, quod hoc
p̄cise, eiusmodi legatarij habent tan-
quā heres, quod scilicet ad eum perinde
atque ad heredem, trāsfeunt actiones
actiuę & passiuę defuncti: sicq; accipien-
da sunt, quę cum Ant. Gom. & Molina
hac de re diximus disp. 204. in principio.

Hinc dico, quoniam heres institui non
possit, nisi testamento; si tamen maio-
ratus instituitur contractu ex tota he-
reditate, aut contractu, vel codicillo,

ex quota hereditatis, tunc quodam ita vocat^r ad maiorem, nō sit heres, sed potius donatarius, aut legatarius, eius summa, ex qua ita maioratus insituit, in eā tamē transibit actiones actiue, & passiuę, defuncti, ex prescripto, & institutione defuncti, perinde ac si heres similiter esset institutus: q̄ nō videt^r attredisse Molina vbi supra. n. 7. arbitrat^r, actiones actiuas, & passiuas, defuncti transire in aliu non posse, nisi in verū heredem: cuius contrarium persuadent, tum ratio à nobis reddita, tum etiam lex si quis seruum. §. ult. ff. de leg. 2. & consensit. l. mulier. 4. vlt. iura glōssa vlt. ibi, in fine. ff. ad Trebell.

4. Quando maioratus ex quota bonorū fuit institutus, tunc in vocatū ad eū maioratū, neq̄ actiones actiue, neq̄ passiuę institutoris transiūt, sed illę cōpetūt heredib⁹, & aduersus heredes, institutoris pro rata portionis hereditarię, in qua vnusquēq̄ eorū fuit institutus: vacatus verō ad eū maioratū, accipit, & deducto toto grege alieno, ei portionē bonorū ex qua maioratus fuit institutus, de manu herediū, aut de patrimonio defuncti; quoad id eius portionis, q̄ nō acceperat ab institutore in vita illius. Hęc cōllat^r ex l. eū autē. ff. de leg. 2. & ex l. 1. c. si certū petat, & affirmat cōmunis doctorū sententia, quā Molina vbi supra. n. 8. refert ac sequitur. Quod si, post acceptū eā portionē, detegatur plus a ris alieni defuncti, vnde intelligatur, plus acceperisse vocatū ad maioratū, quā illi quota bonorū institutoris attineret, tūc creditores agunt aduersus heredes, & nō aduersus hūc heredes verō agūt aduersus hunc conditione indebitū, repetendo, quod plus receperat, plusq̄ ei per errorem fuit solumū, quam ei quota bonorum institutoris maioratus, esset debitum.

Multō minus, si maioratus institutus fuit ex re, aut ex rebus certis, vt ex fundo, aut domo, vel ex certis prædijs, transiūt actiones actiue, aut passiuę, institutoris in successorē in eo maioratu; sed solū transiūt in heredes, aut heredes, institutoris: actio enim personalis nō sequitur possessore rei, aut rerū, in particulari. l. 1. §. hares præcepto, & l. cōgruē, inde sequitur. ff. ad Trebell. l. quoties. C. de heredib. in ff. & affirmat Molina vbi supra. n. 10. cōmuni doctorū sententia Obserua tamē, si id cōtingeret, quoad æstimationē circa legitimas alijs in bonis institutoris debitas, neque facultas interueniret principis, quæ eas posset ita inuere; aut pars eius æstimationis necessaria esset ad debitū institutoris soluēda, ita vt salte quarta hereditatis manerēt heredi, aut heredi⁹, eiusde institutoris, tūc licet ad eō modo in

A. institutū, nō transiret actiones defuncti passiuę, nihilominus heredes agere posset cōd. etione indebiti aduersus ita institutū, vt de ea æstimatione redderet, quantum satis esset ad legitimas alijs debitas, & ad illō modo persoluēda debita defuncti.

Quod dictū est, actiones scilicet, quæ cōpetebāt creditoribus aduersus institutores maioratus ex quota bonorū, aut ex prædio, aut prædijs certis, nō transire in possessore eius maioratus, intelligēda sūt, quod actio erat personalis aduersus maioratus institutore: secus verō quādo erat realis, seu hypothecaria: si enim bona, ex quibus cōllat^r maioratus, alteri erāt hypothecata, aut eorū dominiū ad alterū pertinebat, vtq̄; agere poterit, vel reuēdicatione, vel pignoratitia, aut hypothecaria, actione aduersus possessorem maioratus, vt ex se est perspicuum, & constat ex l. 1. & 2. c. si vnus ex plurib⁹ heredi⁹. l. 1. c. de hereditarijs actionib⁹. l. 3. §. hares. ff. cōmodat^r, ex l. 3. tit. 2. part. 3. & affirmat cōmunis doctorū sententia, quā Molina vbi supra. n. 12. refert ac sequitur.

Illud autē est obseruandū, in euenibus, in quibus dictū est, successorē in maioratu nē ad debita institutoris, salte quia heredi⁹ institutoris competit actio aduersus possessore maioratus, vt reddat illi, intelligēda esse id, nisi talia debita contra dā sint post eū maioratū ritē & omnino validē ab eo irrevocabiliter institutū. Tūc enim, sicut reuocare eū nō potest in totū, aut ex partē neq̄, obligare eū, aut bona, ex quibus constat, potest; neq̄; vlla debita illius personalis, præiudiciū tali maioratu ritē & omnino validē ab eo irrevocabiliter institutū, asserere possunt. Ita Ant^r, Gom^r. l. 49. Tauri, in calce. n. 72. Peralt^r. l. 3. §. qui si deiecit omniū. n. 174. ff. de hered. inst. & Molina vbi supra. n. 11. qui ait, pluries vidit

D. se id ita fuisse practicatū, ac intellectū. Ab hætenus d. distota hæc disputatio, nō dissentiat, sed consentiunt cum eis, quę habentur lib. 3. l. si sit ordinat. tit. 75. in prin. tamēti non omnia, quæ à nobis explanata sunt, continent^r. Circa ea, quę de debitis eius, qui maioratū instituit ex quota suorū bonorū, aut ex prædijs, vel prædijs certis à nobis explicata sunt, quod scilicet non transiant aduersus successores in talē maioratu actiones personales, quę erāt creditoribus aduersus institutorem, sed transiāt aduersus heredes eiusde institutoris, qui heredes agere rursus poterūt aduersus successorē in maioratu, vt reddat, quod plus accepit, tanquā ad eū maioratū pertinet, quā erat acceptum, modo

modo à nobis explicato: circa hæc, inquis, quæ à nobis ita, illà in iure cõmuni, explicata & cõprobatæ sunt, sãga textũ disputatõnem Molina vbi supra. n. 13. & 14. & Gutier. de pract. qq. lib. 2. q. 18. num scilicet lege. 21. Tauri, quæ est l. 5. titu. 6. lib. 5. nouæ collect. eatenus correctæ sint, quasi ea lex cõcedat creditoribus in ltitutoris actiones aduersus successores in eo maioratu, ut pleriq; ex doctoribus Hispanis autumant, eas cõcedere creditoribus meliorantis, aduersus simili modo melioratũ in tertio & quinto bonorũ: eadẽ verò prorsus est ratio, de eo modo meliorato, & de successore in maioratu instituto ex quorũ bonorũ, aut ex rebus certis. Nos verò disp. 204. rē hāc examinamus, & cū Molina (cui Gutierrez cõsentit) ostēdimus, nō corrigere ius cõmune; tamẽ tũtius dixerimus cum Molina esse, vt, propter opiniõnũ varietatē, creditores melioratis, aut institutis maioratũ, actionē intētēt simul aduersus heredes melioratis, aut institutis maioratũ, & aduersus melioratũ, aut successorē in tali maioratu; in quo etiā cõsentit Gutierrez vbi supra. n. 18. Ibidẽ Gutierrez. n. 19. addit, quicquid sit in pũcto iuris, si tamẽ creditores actionē intētēt aduersus melioratũ, aut aduersus successorē in maioratu, vt id soluat, quod re ipsa debet de bonis melioratis, aut institutis maioratũ, quod tãdem cogetur soluere, si hæredes meliorantis, aut institutis maioratum, id condicant, vt creditoribus per ipsos solvatur, in praxi sustineadũ esse cā actionē, & libellũ creditorũ, cogendũq; esse soluere creditoribus, vt circuitus ille vitetur, argumẽto. l. dominus testamẽto, iũcta glossa vltima ibi. ff. de condict. in debiti, qui textus quotidie ad id allegatur, quod, causa vicidũ circumuoluitur ei actio, cum quo nullũ negotiũ est gestũ, si verẽ id ad eum pertineat, & l. cum fundus. §. seruũ tuũ imprudens. ff. si certũ petatur: & quoniā in hoc regno iudicandũ est inspecta facti veritate, vt habetur, l. 10. titu. 17. lib. 4. nouæ collect. idemq; sanctum est in Lusitania lib. 3. ord. titu. 49. Doctrina verò hæc Gutier. maximẽ habebit locũ in hoc Castellæ regno propter dispositionē legis. 21. Tauri citatæ. Eũ legito.

SVM MARI V M.

DEBITA in utilitatē maioratus, aut pro reipublice utilitate ex Regis facultate contracta, obligant ad illa bonis maioratus, soluenda sunt à successoribus in maioratu, alienariq; ad ea soluenda poterant ex eadem

regia facultate bona aliqua maioratus.

A Debita contracta pro fructibus ex maioratu percipiendis, non tenentur soluere successores. Si tamen concernerent utilitatē maiorem seu quentiũ in eodem maioratu, contribuere vultis quisque cogi possit pro rata sue utilitatis.

3 Maioratus possessor si sumptus in maiornu utilitate efficiat, ad cõseruationē eũ illius nō necessarios, siue ex regia facultate, siue nō, quorũ successores ad ea debita tenentur, & quouisq; nō. Nec pro eis bona maioratũ obligari possunt.

4 Maioratus possessor obligare potest bona maioratus pro debitis factis ad necessariam illorũ cõseruationē, aut ad longẽ mainũ commodũ maioratus, ad eaq; tenentur successores in maioratu ex bonis eũdem maioratus.

5 Si verũ habet, & tenenturq; successores ad debita creditoribus, & iuxta cõparationē dotis & bonorũ parabolicali, nibi impediunt. l. 1. ab. Tauri. Quia si pro necessaria reparatione, aut cõseruatione edificij maioratus, mutuo sustineatur pecunia, quæ totũ in eocõsumitur, facitq; hypothecatu pro eo debitu edificij eo ipso maneret.

6 Debita, quæ antecessor in maioratu non pro necessitate, neque utilitatē maioratus contractat, soluere nō tenetur successor in maioratu de bonis maioratus. Neque a iter ad illa tenentur, quā si heres illius extiterit, illq; pro rata portione, in qua heres extiterit.

7 Rex quousq; debita sui predecessoris in regno nō soluere tenetur.

8 Maioratus successor in Lusitania quousq; quædam antecessoris sui debita soluere tenetur.

Successor in maioratu, nō tenetur soluere debita predecessoris in illo qui eius maioratus institutor non fuit.

Disp. 641.

QUOD attinet ad debita predecessoris in maioratu, qui institutor eius non fuit, distinguendũ est. Quoniam, aut ea debita contracta sunt cõseruatione maioratus, pro eius cõseruatione ac utilitate; aut alie sũt contracta, pro utilitate, aut libito predecessoris.

Quando cõseruatione maioratus, pro illius cõseruatione ac utilitate, contracta sũt, tunc, si interuenit regia facultas ad ea debita contrahenda, aut ad bona maioratus pro illis hypothecata, utiq; onus ea soluenda, erit ad successores in maioratu potenter; aliqua bona maioratus ad id veda, aut aliter alienari, vt satisfiat eis debitis, quidẽ commodior aliis modis eis satisfaciendi nō occurrunt. Ita Molina lib. 1. de primog. c. 10.

I 2 n. 15.

n. 15. Sic vidimus annis præteritis, cū Rex seruitiū à possessoribus maioratū pro reia publicæ indigētia exigeret: & quidā possessor cuiusdā maioratus, grauatus esset multo are alieno; facultatē illi Regē cōcessisse, vt annuū censū redimibilē certā quātis super bona maioratus venderet, vnde pecuniā ad id seruitiū necessariā cōpararet: cum autē hic paulo post mortuus esset sinē liberis, & germanus frater succederet in maioratu illo, onere illo census ex regia facultate ea de causa grauato; vtq; tā ipse, quā reliqui successores in eo maioratu, tenentur ex redditibus eius maioratus soluere annuū illū censum, quousq; liberalitate alicuius ipsi redimatur, aut diuēdatur pars maioratus, vnde id onus redimatur, atq; auferatur.

Quando autē debita sine regia facultate cōtracta sunt maioratus cōtēplatione, pro illius cōseruatione ac vtilitate, iterū est distinguēdū. Quoniam, aut ea debita cōtracta sunt ex causis ad maioratus perpetuā cōseruationem necessarijs, ita scilicet, quōd, nisi fierēt illę expensę, res maioratus perirent, aut valde redderentur deteriores: aut cōtracta sunt ex causis ad perpetuā maioratus cōseruationē & vtilitatē voluntarijs, quia scilicet sinē illis res maioratus pēseuerarent quidem sinē notabili detrimento, attamen expensę illę vtiliores in perpetuū res maioratus reddiderunt: vel deniq; debita illa cōtracta sunt ex causis, quę ad fructuū collectionē attinebāt, vel ad impensam, quā maioratus possessor facere tenebatur.

In hoc tertio euentu, successor in maioratu, non tenetur soluere eiusmodi debita, neque antecessor potuit pro illis obligare bona maioratus: quoniam solutio earū expensarū, ad possessorē tunc maioratus expectabat ex redditibus maioratus; eō quōd ex debito suo, aut pro sua solū vtilitate, eas fecerit: quare hæres illius tenetur ea debita soluere, iuxta vires hæreditatis talis tunc possessoris maioratus: nō verō successor in maioratu, nisi hæres simul sit talis antecessoris: atq; tunc tenebitur, quatenus hæres illius, de alijs eiusdē prædecessoris bonis, non verō quatenus successor in maioratu, neq; de bonis maioratus, aut de redditibus maioratus, qui à puncto mortis prædecessoris ad ipsū spectāt. Hęc ex se sūt nota, eaq; affirmat Molina. c. 10. citato. n. 18. 23. §. si verō, & n. 24. & in calce. n. 27. & cōfirmatur ex c. ex præsentū, de pig. vbi, cū sacerdos quidā defunctus bona quedam mobilia sine ecclesię in pignus tradidisset pro debi-

to cōtracto, nō ex Ecclesiā, sed ex sua necessitate, præcipitur, vt hæres illius soluat debitū, & res illę reddatur Ecclesiā: quę pignoris rationē, eō quod nō esset sacerdos illius, sed Ecclesię, neq; pro Ecclesię necessitate fuerint obligatę, subire nō potuerūt, neq; Ecclesiā, aut successor in illa, ad solutionē talis debiti tenentur, eō quod pro Ecclesię illius necessitate, aut vtilitate, nō sit cōtractū. Rectē verō Molina vbi supra subiūgit, si debita illa essent cōtracta pro expensīs factis in rebus maioratus, ex quibus vtilitas redundaret in successores, quia scilicet propter illas fructus perciperēt vberiores, tūc, pro rata vtilitatis, quā suo tēpore perciperet, cōtribuere teneretur ad eas expensas, seu ad ea debita, ita vt, quod contribueret, incrementum vtilitatis, quā perciperet, non excederet, neq; contribueret plus, quā pro rata vtilitatis suę, ad ratam vtilitatis antecessoris, ac sequentiam in maioratu, esset incrementum vtilitatis esset, longē maius.

In secūdo vero euentu, quādo scilicet debita esset cōtracta ex causis ad maioratū perpetuā cōseruationē, ac vtilitatē, non quidē necessarijs, s. d. voluntarijs, dicendū est. Si facultate regia esset cōtracta, tūc bona ipsi manere ad eiusmodi debita obligata (Regē tñ nō debere ea cōcedere, nisi euidentē cōstaret, id esse in maiorē multo vtilitatē maioratus, quā sit quātitas eorū debitorū, aut nisi bonū cōmune rei publicę postularer, vt id ita fieret) ac proinde successores in maioratu manere etiā obligatos, & teneri illa soluere eō modo, quo de censu illo, in bonis cuiusdā maioratū ex regia facultate cōstituto, in principio huius disputationis dictū est. Ita Molina. n. 27. citato. §. si verō: licet modū solutionis non explicet. Si verō tūc tali facultate esset cōtracta, tūc maioratus bona nō manerēt pro eiusmodi debitis obligata, neq; alienari possēt ad illa soluēdā, neque proinde ex illis solui possēt. Vniūquisq; tamē successorū in maioratu, pro ratione maioris vtilitatis, quā ob eos sumptus perciperet, cogi possēt aliquod proportionale, prout dētis arbitrio taxādū, de redditibus cōtribuere, modo in calce tertij euentus præcedētis à nobis explicato. Quod si quid soluēdū superasset, illud tenerent soluere hæres et possessoris, quia ea debita cōtraxit, idq; de hereditate illi, modo in eodē tertio euentu etiā à nobis explicato; alioquin creditores id amitterēt. Hęc intēdere & affirmare videtur Molina. §. si verō citato, iuncto. §. sequen-

ti,

ti, & in. 18. licet tēno aded exatēd ex plicet, & facile patet ex dictis in tertio euetu pcedēte: prater illud, quod bona maioratus nō manerent pro eis de bitis obligata, neq; ad illa solueda possent alienari, aut ex illis solui possēt. Quod tamē probat Molina. q. si verō citatē: q. oniam, cū id cedere facili posset in destrūctōne maioratus, & in maxi mū grauamē & detrimentū successōrū in il lo, utiq; nō est cēfenda cōcessiō illi facultas, vt obligando bona maioratus, aut redditus, alioquin ā succēssōribus percipiēdos ex il lo, id efficiat, qd vīdētur dicat futurū ma ioratus, neq; omnino est necessariū ad eius maioratus cōservationē: sed ex suis solū bonis, cōdonandū ad maiora, & successō ribus in illo, potest solū id efficere, si vīl sit, aut certē periculū totum in se suscipiendo, quod ea de causa vinculum maioratus nul la ex parte dissoluetur, neq; id continget redditus, alioquin ex eo maioratus succēssōribus percipiēdos; quod si ea lege illos noluerit facere, ab eis efficiēdis cōtineat.

In primo verō euetu, quādo scilicet debita cōtracta essent ex causis ad maioratus perpetuā cōservationē necessarijs, soluēda essent de bonis maioratus, possent tēq; bona maioratus pro eis de bitis obligari, atque ad eorū solutionē teneretur filieci res in maioratu, essēt q; eo modo solueda, quod de consilio & regia facultate in quo dā maioratu cōstituitur, in principio huius dispensationis dictū est. Ita Molina vbi su pra. an. 15. & in. 15. cōmuniq; doctōrū sē tentia, quā refert: Quod autē successores in maioratu tēperēt ea soluēda de bonis maioratus, prater q. r. de solut. Vbi pronūcia tur, debita ā p. de cōfessōre in. Ecclesie ne cessitate cōtracta, solueda esse ā succēssō ribus de bonis talis Ecclesie: q. ad q. est ratio de debitis ā p. de cōfessōre in maioratu pro necessitate eius solū maioratus cōtractis, quia scilicet, nisi eis scriptis repararetur, de to rior mōdū redderetur, logēq; malus detri mētū illi obveniret, quā sit quāritas de bitō rū ex de causa cōtracta oritū: tūc enim negotiū maioratus gessit vtiliter, ac proinde maiora tus ipse, succēssoresq; in illo ratione illius, atq; de bonis illius, teneretur ei, & credito ribus ea in parte illius ad ea debita actione negotiorū gestōrū. Atq; idō dictū esse ar bitror, quādo, licet causā nō essēt necessa rie, essēt tamē aded viles, quod ex eis supēribus, ac debitis, longē plus valoris, & emo lumētī, accēderet maioratu, quā sint sum ptus illi ad debita: tūc enim maioratus ipse,

& successores in illo ratione illius, teneren tur illi, & creditorib; illius, ad ea debita ac tione negotiorū gestōrū. In d. verō sim. 1. debita. 1. de solut. cōtineat cōtracta pro necessitate Ecclesie & maioratus, hoc est, pro legē maiori vtilitate, quā si facta nō es sent: quod enim vīle eo modo est, necessa riū etiā dicitur solū pro necessitate, o latē, vt cōprehēdit etiā vīle, vt in procimio Porphy rij, & alias sa pēnotatur. Neq; refert, si quis dicat, maioratus bona neq; hy pothecari, neq; alio modo alienari posse, ex pcepto in litutoris, ex maioratusq; ipsa natura, ac proinde nec obligari posse pro eiusmodi debitis, neq; dimidiā partē eorū ad ea debita solueda: Nā id intelligēdū est, ex causa vo luntatis: secus autē ex causa necessitatis, qua lis hec est in prohibitione enim alienatio nis exclusā cēsetur alienatio ex causa neces saria, vt probat iura, que in principio dispu tationis pcedētis ad hoc citauim; & alit mat cōmuni sentētia, quā ad rē proposuim; Molina vbi supra. an. 20. refert ac sequitur. Neq; enim credēdū est, maioratus instituto rē, qui res maioratus idcirco alienari pro hibuit, vt perpetuū in familia cōseruaretur, id etiā voluisse in euetu, quod, si pars nō alienaretur, aut, si omnes nō exponeretur periculū alienationis partis eorū, omnes hy pothecā pro debito aliquo subijcēda, pona res, aut legē mā rē eorū pars, omnino pē ritā quippe hominis esset prioris inhi pērit, & qui cōtractū p. q. r. et, quā eo suo p. pcepto intēderet. Hāc omnia cōfirmantur ex il. pater filiū, in prin. ff. de leg. 3. Vbi, cū pater bona, quā hypothecā alteri cōbi gata habebat pro certa pecunie quāritate, quā illi debebat, in fide cōmissū filio reli quisset, prohibēdo illa alienari; aut hypo thecā subijcere, vt in perpetuū in familia cōseruaretur; filiūq; ea hypothecā alteri subijcēssit pro equali pecunie quāritate, quā mutuo accepit, vt solueret illud debitū patris, pro quo eadē bona pater hypo thecā subijcērat, quā situm fuit, an hec secunda hypotheca valida esset, vel nō, sed esset nul la, vt pōtē cōtrā p. r. scriptum patris. Res pondetur verō, validam esse: quā ex causa necessitatis ad soluedū debitū patris, neq; aliter ea hypothecā subijcēndo, quā tēderet solui debita, sed solui communio do creditōrē, cui hypothecā esset subijcta: quo fit, vt longē maiori cum ratione valide pars bonorum maioratus alienetur, aut om nia bona hypothecā subijcētur, ad euan gēdū longē maius cōtineat honorē dān

num, aut etiam ad commodum eorundem bonorum longe magis augendum.

Molina ubi supra. n. 25. querit, an, iuxta hunc textum, qui ex regia facultate constituit censum aliquem in bonis maioratus, si illi redemisset, posset absque nova facultate, aequali alteri concedere in eodem maioratu, commutando tantum creditorem, cui is census debeatur. Ac respondet. Si id fiat concedendo censum secundo, ut ex pecunia redimat primus, id fieri posse: quoniam solum est commutare creditorem eiusdem qualitatis sine ulla maiori onere, atque prima obligationem secunda extinguendo, ut in casu textus citati factum est. Postquam autem semel extinxisset censum ex sua, aut ex aliena pecunia mutuo accepta, non posset sine nova facultate constituitur aequali censum, nisi is, cui antea debitus erat census, tempore dissolutionis, aut in contenti post dissolutionem, cessasset et actione, quam habebat in bona maioratus: quod iure est concessisse illi eundem censum, aut ius census in eadem bona maioratus pro ea pecunia, ut utrumque colligitur ex l. Modestinus. ff. de solut. ex l. Papinianus. ff. mand. & ex l. 1. titu. 12. part. 5. Credo tamen in hoc uero bona maioratus manere obligata redemptori eius census pro pecunia, quam eundem redemit, idque negotiorum gestorum actione, nisi ex liberalitate, condonando id maioratus, & successoribus illius, censum redemisset.

5 Dubium est, utrum si eiusmodi debita sint contracta ad reparandum, aut reficiendum, aut de nouo edificandum in domibus maioratus, aut ad alia, de quibus est sermo l. 46. Tauri, quæ est l. 6. titu. 7. lib. 5. noue collectæ teneantur si milititer ea soluere successores in maioratibus de bonis ipsorum debitorum maioratus. Ratio autem peculiariter dubitandi de eiusmodi debitis est, quoniam eadem lege 46. Tauri sancitur, ut valore eiusmodi melioramentorum, ac sumptuum, non teneatur soluere successores in maioratu uxori antecessoris, qui illos fecit, aut filijs, vel heredibus, ac successoribus illius, sed ea de causa minor pars bonorum supereratur, aut nihil adueniat uxori illi, & est filijs minoræ consequitur legitimam, quam alioquin esset accepturi. Merito tamen Molina ubi supra. n. 16. & 18. Gutier. de pract. qq. lib. 2. q. 84. & Burgos de Pax iunior de maioratibus. q. 7. a. n. 42. censent, etiam eiusmodi debita ex causa necessaria esse soluenda, & pro illis obligari posse bona maioratus. Ratio autem est, quoniam lex illa solum loquitur de uxore & filijs possessoris maioratus, qui eas expensas, ac meliorationes, fecit; eo

A quod bona illa essent ipsiusmet possessoris maioratus propria, neque ad legitimas filios, aut ad partem uxoris spectaret, nisi ex hypothese, & tempore mortis patris, aut maritis, extaret, neque esset consuetudo longe verò alia ratio est de creditoribus, qui ad id mutuo dederunt, aut in quorum damnum tales sumptus facti sunt, de quibus creditoribus ea lex non loquitur, quæ, tanquam ex arbitrio, non est ad eos extendenda. Imò credo, esse debita illa ex causa voluntaria esset contracta, ut illa tamen maioratus, si non superesset bona possessoris maioratus, qui ea debita contraxit, vendi solueretur, posset creditores petere de bonis maioratus incrementum perpetuum in eis bonis factum, ut scilicet de maioratu, tantum de estimationis detraheretur in parte alia, quam illius, aut ut census annuus in eis maiorata constitueretur soluendus a creditoribus, unde id incrementum eis persolueretur. Hæc eadem similiter sunt dicenda de parapheris possessoris maioratus, qui tales sumptus fecit, quando de dote, aut de bonis parapheris uxoris, eos fecisset: quoad hæc enim bona uxoris ratione creditoris habet magis privilegiati, quam sint ceteri neque de uxore, quoad hæc ipsius propria bona, minime sibi cum marito communia, loquitur lex 46. Tauri, sed solum quoad communia lucra sibi cum marito. Illud etiam est obseruandum cum Molina ubi supra. n. 19. & 23. & cum alijs doctoribus citatis, si pecunia mutuo datur ad reficiendum, aut reparandum domum maioratus, aut ad aliquid in ea edificandum, vel ad aliud maioratus edificium, neque plus ad id sit mutuo datum, quam ad illud sit necessarium, utque in eo re ipsa expensum, esse edificium non sit pro eo debitor expressè hypothecatum, manere tamen, non solum de iure huius regni, sed etiam de iure communi, pro ea pecunia ac debito tacite eo ipso hypothecatum cum privilegio prelationis, videlicet 3. §. non latet ostendimus, nonnulli impedire, quod id edificium sit bonum maioratus, modo tamen ex causa necessaria sit id expensum: non verò ex voluntaria causa ac ut illi quoniam supra dictum est, ex causa voluntaria non posses maioratus expresse, aut tacite, subijci hypothecæ a successoribus in maioratu contra naturam rerum maioratus; institutorumque illius præceptum. Hæc quando debita contracta sunt maioratus contemplatione, ad illius conservationem, ac utilitatem.

B Quando verò debita non sunt ita contraxit possessoris maioratus, tunc, si successor in maioratu tali antecederet possessori heres illius

Quando verò debita non sunt ita contraxit possessoris maioratus, tunc, si successor in maioratu tali antecederet possessori heres illius

lius existat, tenebitur ad debita illius, non de bonis, aut fructibus, maioratus, neque; quatenus successor est in maioratu, sed de bonis prædecessoris hereditariis, pro rata solum portionis, in qua heres illis existit, ac iuxta vires eius portionis, si inventarium eonficiat. Hæc nota sunt ex se, & ex dictis disputatione precedente, et quæ affirmat, cum Peralta, Molina. c. 10. citato. n. 28.

Quando vero successor in maioratu heredes prædecessori non existit, non tenetur ad eiusmodi debita prædecessoris. Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Molina ubi supra. n. 29. Greg. Lopez. l. 4. titu. 15. part. 2. verb. *sus deudas*, & Ant. Gom. l. 40. Tauri. n. 72. Ratio autem est, quoniam in eo maioratu non succedit iure hereditario, sed sanguinis, neque; illud accipit a prædecessore, sed ab institutore, ex illiusque præscripto ac ordinatione, ut disp. 617. & 626. est comprobatum: quare bona maioratus libera omnino sunt ab omnibus eiusmodi debitis prædecessoris; & successor in illis liber etiam est, eorum ratione.

Neque; refert, si quis obijciat, lege. 4. titu. 15. part. 2. dici, Regem succedentem in regno, teneri solvere debita sui prædecessoris: unde sequi videtur, successores in reliquis maioratibus, teneri similiter solvere debita suorum in eisdem maioratibus antecessoribus, quod, etiam in regno, iure sanguinis succedatur, & non iure hereditario, ut disputationibus citatis ostensum est; valeatque; argumentum ad ceteros maioratus, quando in eis peculiariter non est aliud dispositum. Non, inquit, id refert. Primum, quoniam lex illa loqui videtur, quando successor in regno, simul est hæres prædecessori, ut regulariter evenire solet in quo euentu, de bonis liberis, quæ ad hæreditatem a prædecessore relicti spectant, tenetur ea solvere. Secundum, quoniam debita antecessoris in regno, regulariter contracta sunt in bonum regni, ad illius congruam administrationem atque; ad subveniendum necessitatibus regni occurrentibus: in quo euentu, successor in regno tenetur ea debita solvere: quod non ita evenit in debitis antecessorum in alijs maioratibus. Tertio, quoniam, si quæ alia superessent debita antecessoris in regno, quæ ex duobus capitibus explicatis successor in regno non teneretur solvere de rigore iustitiæ, certe teneretur ea solvere ex decetia, & munificetia Regis: quæ plus in Rege splendere debet, præsertim ad debita antecessoris solvenda, qui sibi sanguine valde coniunctus esse solet, quam in alijs maio-

ratu successoribus: & post Regem, plus splendere debet in opulentissimorum maioratu successoribus, quam in alijs, qui non in adeo opulentis maioratibus succedunt. Propter tria itaque; capita explicata simul sumpta, dictum est absolute lege illa. 4. teneri successor in regno solvere debita sui prædecessoris: neque; semper, & quoad omnia in ea lege commemorata, ad quæ absolute teneri affirmat, intelligit teneri ex iustitia, sed interdum, & quoad aliqua, ex sola honestate & decetia: commemorat enim etiam teneri facere elemosinam, & orare pro anima prædecessoris defuncti, & quæ dicit alia, ad quæ constat solum teneri ex decetia & honestate moralitatemque; id plane significat verba illa in principio legis, *tenendo es por derecho y por bñ estanga*, hoc est, ex bono & æquo, honestatēve morali. Reijcienda est ergo sententia Emmanuelis Accosta in. q. de patruo & nepote, part. 3. n. 9. arbitrantis, successor in regno, idcirco de iustitia teneri universim solvere debita sui prædecessoris, cum tamen alij successores in alijs maioratibus solvere non teneantur debita suorum in eis antecessorum, quod Rex succedat in regno suo antecessori hereditario iure, reliqui vero iure sanguinis: cuius contrarium perspicue nos ostendimus disp. 616.

Quidam, quos Molina ubi supra n. 321. refert, arbitrati sunt, successor in maioratu, solvere debere debita prædecessoris, si contracta sint pro necessaria sustentatione personæ prædecessoris, aut si paria sint, aut ad exonerationem animæ antecessoris attineant, vel si contracta sint ad funus antecessoris. Merito vero Molina contrarium, etiam in his euentibus, affirmat. Quoniam bona maioratus, ex præscripto institutoris libera omnino eo ipso manent successori, quod antecessor est vita discedit: neque; est cur successor ad ea debita obstrictus ex bonis maioratus maneat.

In Lusitania vero lib. 4. ord. titu. 35. §. 1. & 2. sancitum est, ut, si antecessor in maioratu, instituto siue de bonis regie coronæ, siue de bonis patrimonialibus, mortuus fuerit, relicti debitis, quæ de alijs bonis liberis ipsius solvi non possint, & debita contracta sint ex obsequijs regno, aut Regi factis, aut in sustentandis ac educandis filiis, aut debeantur famulis ob eorum obsequia, vel debeantur ex contractu matrimonij, tunc successor in eo maioratu ex relictis maioratus teneatur intra quatuor annos solvere solum ælimationē reddituum duorum

T 4 anno

annorum, à puncto mortis predecessoris, soluendo singulis ex illis quatuor annis dimidium redituum vniuscuiusque; illorū duorum priorum annorum, quantum inde satis sit, vt debita integrè soluantur. Quod si reditus eorum duorum annorum satis non sint ad ea debita soluenda, tunc diuidantur inter creditores pro rata quantitatē, quæ cuique debetur, & quod de fuerit, maneat insolutum, illudque creditores amittant.

S Y M M A R I V M.

AUGMENTVM rebus maioratus quo-
plex.

1. Augmentum siue latens, siue patens, allu-
tio & adueniens prædij, quæ in re pleno sunt
maioratus, ad successores in maioratu spectat.
Excipi: in Lusitania augmentum patens, quod
ius regale est.

2. Ad maioratum quando solum pertinet proprie-
tas, aut solum pertinet dominium vtile alicuius
prædij, quousque incrementum latens, aut
patens pertineat, aut non pertineat ad maiora-
tum, transcatque proinde, aut non transcat ad
successores.

3. Idem de incremento latenti, aut patenti, est di-
cendum, quando industria ac sumptibus fuit
etiam factum, aut quando sumptus, aut pars
eorum, solui debeat à successoribus, aut de bo-
nis maioratus.

4. Maioratus si accrescat vsufructus, aut domi-
nium vtile, quæ ad alium attinebant, quia fini-
ta sunt & consolidata cum proprietate, sine
illo sumptu antecessoris, omnino pertinent ad
successores in maioratu, nihilque ea de causa sol-
uere tementur.

*Augmentum factum in rebus maio-
ratus, quo duplex. Et num augmen-
tum quasi naturaliter & casu tem-
pore vnius rebus maioratus obue-
niens, ad successores pertineat.*

Disp. 642.

DICENDVM deinde
est, num augmentum re-
bus maioratus obueniens,
naturam rerum maiora-
tus sortiatur, an non, ac
proinde vtrum ad suc-
cessores in eo maioratu pertineat, vel non.
Potest verò aliquid rebus maioratus accres-

cere, vel quasi naturaliter & casu, vt sunt
ea; quæ alluione, aut simili modo rebus
maioratus accrescunt, de quibus disp. 57.
dictum est: vel industria possessoris maio-
ratus, sub quo augmento, etiam illud intel-
lige, quod in rebus maioratus, aut circa il-
las, possessori maioratus donatione, aut
alio titulo concessum est, aut etiā prescrip-
tione comparauit. Porro augmentum hu-
ius posterioris generis, duplex esse potest.

Quoddam, quod consistere potest separatim à
rebus maioratus; quod extrinsecum aug-
mentum quidam vocant: & aliud quod om-
nino cedit rebus ipsis maioratus, nec proin-
de consistere potest separatim ab illis; quod
aliqui intrinsecum rebus maioratus appel-
lant. De primo autem genere augmenti, ex
his tribus explicatis, dicemus paucis hac
disputatione: de alijs verò duobus dicemus
duabus sequentibus disputationibus, vt
sermo sit dilucidior, nec disputationes re-
gium longitudine pariant.

Disp. 57. citata dictum, ostensumque est,
incrementum alluione accrescens, esse
duplex: quoddam latens, & aliud patens, &
quid vnum quodque eorum sit. Ibidem osten-
sum etiam est, vtrumque augmentum accres-
cere prædij, cui aduenit, pertinereque proin-
de ad eum, cuius id prædium est pleno iure,

hoc est, quoad dominium vtile & direc-
tum; neque ea de re esse vllā controuersiam;
quare, cum possessor maioratus, dominus
esse soleat prædij maioratus, tamen quoad
directum, quàm quoad vtile dominium, con-
sequens est, vt ad ipsum vtrumque augmentum
pertineat: & cum pertineat ratione ipsius-
met prædij, cuius est dominus, tanquam pars
& augmentum eius prædij, consequens etiam
est, vt cum prædij ipso consolidetur, natu-
ramque illius, tanquam eius pars, ad illud ve-
spectans, sortiatur, ac proinde vt, sicut præ-
dium ipsum ad vinculum maioratus attine-
bat; ita quoque incrementum illud ad ma-
ioratus vinculum pertineat, atque adeo vt
spectet similiter ad possessores in maiora-
tu. Ita Molina lib. 1. de primog. c. 26. n. 17.
In Lusitania autem, quando incrementum
patens, ius regale sit, ac proinde ad coronam
regiam spectet, & non ad possessores ma-
ioratus, neque ad possessores prædiorum,
quæ vinculo maioratus alligata non sunt,
disp. 57. citata dictum est.

Disp. 57. citata, & disp. 462. diximus, in-
crementum, tam latens, quàm patens, finito
vsufructu, feudo, aut emphyteusi, atti-
nere pleno iure ad proprietarium, & neque
tenet

teneri solvere aliquid pro illo usufructuario, vassallo, aut emphyteuta. Itemque, dum usufructus perseverat, incrementum patet pertinere pleno iure ad proprietarium: lateus verò, spectare, quoad proprietatem, ad proprietarium, & quoad usufructum, ad usufructuarium. Dum autem perseverat emphyteusis, dictum est, tam incrementum latens, quam patens, pertinere ad proprietarium quoad proprietatem: & quoad usufructum ad usufructuarium. Denique, quod ad feudum attinet, diximus, de iure communi feudorum, vtrumque incrementum pertinere pleno iure ad proprietarium, & neque quoad utile dominium ac usufructum: spectare ad feudatarium, etiam dum feudum perseverat. De iure verò huius regni. l. 30. titu. 2. part. 3. sancitum esse, ut dum feudum perseverat, patens incrementum pleno iure pertineat ad proprietarium: lateus verò, quoad utile solum dominium, spectet ad usufructuarium. Molina verò. n. 17. citato, verior sententiam arbitrat, ut, quod de emphyteusi dictum est, locum similiter habeat in feudo. Quanvis autem ea sententia infeliciusque iuris dispositione, & quia sit: suppositis tamen feudorū iuribus, & lege Castellæ citata, falsam eam arbitror, tam extra hoc Castellæ regnū, quam in hoc regno. Lege, quæ dispositionibus citatis dicta à nobis sunt. Ex his intelligitur, quando possessor maioratus proprietarius est rei, cuius alius habet usufructum, aut dominium utile emphyteuticum, aut feudale, quovisque incrementum latens, aut patens, eius rei, ad ipsum spectet. Itemque, quando ipse maioratus possessor, est emphyteuta, aut feudatarius, alteri quoad bonū aliquod maioratus, quando ad ipsum spectet.

4 Illud admonerim, quæ dicta sunt de incremento, de quo in hac disputatione nobis est sermo, locum similiter habere, etiam si, apposta aliqua industria possessoris maioratus, factisque aliquibus sumptibus, in fluvio divertendo, obflaculq; ei obijciendo, ut recedat, neque paulatim destruat prædium maioratus, sed potius, ab eo recedendo, illud augeat, tale incrementum, siue latens, siue patens, in medioque fluminis relictum, proveniat. Etenim id incrementum, est id ea industria, & sumptibus, adiuvetur, ut fiat ac resultet, ex gentium tamen iure, atque ex iuris civilis dispositione, ad ipsam rei naturam accommodatè, cedit prædium præexistenti, tanquam pars, atque incre-

A mentum illius, eandem naturam & qualitatem cum illo habens, vnumque cum illo efficiens: neque aliud ea in industria, & sumptibus sit, quam ut id, quod antea erat, & cum eo prædium super aquas continuabatur, appareat, aptumque cultura, & fructibus ferendis, reddatur, terra aliqua inter dum alluvione ei cauta. Porro quidem aliquando, qui eam industriam apposuit, eoque sumptus fecit, estimationem eorum sumptuum petere, aut partis eorum, ut de incremento industria possessoris maioratus in eo facto dicemus: incrementum tamen illud velut pars est præexistens & latens prædij maioratus, eandem qualitatem & naturam cum illo eo ipso habens, quod apparet & accrescit, ac proinde computari debet cum incremento, de quo hac disputatione nobis est sermo: non verò cum ijs incrementis, de quibus duabus sequentibus disputationibus nobis futurus est sermo.

Si cum proprietate rei maioratus, consolidetur usufructus, qui ad alium spectabat, aut dominium utile emphyteuta, aut feudatarij, vel morte eorum, vel quia alia ratione finitum fuit tempus, pro quo usufructus, emphyteusis, aut feudum, fuerant concessa, vel quod emphyteuta, aut feudatarius, in commissum inciderint tunc, quia talis usufructus, aut dominium utile, abique vlllo facto, aut industria possessoris maioratus, ex causa præcedente proprietatis vinculo maioratus alligata, advenit, consolidatur, vnumque efficitur cum illa, complens integrum dominium eiusdem rei, fortitur planè qualitatem proprietatis, cui ita advenit, & accrescit, ac proinde manet vinculo maioratus alligatum, pertinetque ad successores in maiori, non secus atque, quod alluvione rebus maioratus abique vlla industria accrescit, atque adeo, nihil, ratione illius, debent successores in maiori, aut bona ipsa maioratus, antecessoris, cuius tempore id cum proprietate consolidatum est. Ita Molina vbi supra. n. 18. cum alijs, quos refert, qui rectè subiungit, idem dicendum esse: quoad incrementum valoris, quod temporis progressu habent, bona ipsa maioratus in se, fructusque ac redditus maioratus. Consentiant, quoad vtrumque, quæ disp. 43. diximus de usufructu, qui consiliiate matrimonio consolidatur, cum proprietate capitalis viri, aut uxoris, & doctores, quos ad id citavimus.

T 3 S.V.M.

S V M M A R I V M.

MAIORATVS. rebus quod argentiū
aduenit per se potest subsistere dicunt.

Ullud ad maioratū non pertinet, nisi rite
fuerit et incorporatum ac factum maioratur,
quod non presumitur, ac proinde non pertinet
ad successores in maioratu, sed est bonum
liberum.

3 Maioratus possessor si aliquid prescribat, ut
ad maioratum pertinet, maioratui cedit: secus
si illud prescribat non ut ad maioratum per-
tinet.

2 Retrahet si possessor maioratus rem aliquam
propter communionem illius cum re maiora-
tus, non pertinet ad maioratum, sed est libera,
nisi maioratui rite incorporetur.

4 Res que tandem consolidanda est cum bono
maioratus, si ante acquirat tam sibi, et non
maioratui, possessor illius, siue oneroso, siue lu-
crativo titulo, quousque libera, et non maio-
ratus, maneat.

*Augmentum per se potens consistere,
seu extrinsecum, quod rebus maio-
ratus possessoris industria aduenit,
an ad maioratum, successoresq; pro-
inde in illo, persineat. Disp. 643.*

EXEMPLA sunt, que dis-
t. 463. §. illud verò, dupli-
cando de meliorantis in
rebus emphyteuticis factis,
dihibuit. Ut si possessor
maioratus titulo onero-

so, aut lucrativo, fundum comparet, fundo
maioratus coniunctum, eique valde utile,
& ex utroque vnū efficiat: eiusmodi enim
incrementum industria possessoris maiora-
tus est comparatum in sensu in principio
disputationis præcedētis explicato, potest
que per se consistere diuisum à reliquo fun-
do maioratus, ut ante erat. Item, si habens
oppidum sine iurisdictione, aut sine quadā
parte illius, vel sine ijs redditibus, quos *Alca-
ualas*, vocamus, iurisdictione, aut alcualas,
cōparet titulo oneroso emptionis, aut per-
mutationis, vel lucrativo principis dona-
tione: tale quippe dominium iurisdictionis,
aut alcualarū, eius oppidi, potest per se cō-
sistere si bñdictio separatim à reliquo domi-
nio eiusdē oppidi, ut ante erat. Simili mo-
do, si habens Marchionatum, aut Comitatu-
m, vel Ducatum, cōparet alia oppida
oneroso titulo, vel lucrativo, tale incre-

mentum cōsistere potest per se separatim
ab alijs oppidis ac bonis eius Marchiona-
us, Comitatus, aut Ducatus: Variæ alia
adhiberi poterunt similia exempla.

Hoc ita explanato, dicendum est. Eius-
modi incrementa non fortiri rationem ma-
ioratus, neque proinde pertinere ad succes-
sores in eo maioratus, sed manere bona li-
bera, diuidenda inter heredes eius, quā illa
comparauit, non ita, ut quæ alia eiusdem
possessoris maioratus bona libera, posse-
que possessorum maioratus perinde de eis
disponere, atque de alijs suis bonis liberis.

B Excepi, nisi ex facultate principis, aut aius
valide, ab eo, qui ea comparauit, vnita atq;
incorporata essent maioratui: quod nō pre-
sumitur, nisi constet: tunc enim euidentis est
fortiri vinculum ac qualitatem caeterorum
bonorum maioratus, ac proinde deriuari
cum illis ad successores in eo maioratu.
Vtrumque affirmat Molina, cum commu-
ni sententia, quam refert, lib. 1. de primog.
c. 26. a. n. 3. solumque primum probatione
indiget. Ex eo verò satis facile liquet: quo-
niam eiulmodi bona suam peculiarem ac le-
paratam habent conditionem, indigetque
separata possessionis apprehensione, ac pres-
criptione, ut hæc omnia expressè habentur.

C l. qui fundum. §. 1. ff. pro emptore. Id
etiam totum, quod probare intendimus,
apertè confirmat ac docet. c. 1. §. 2. contra-
rio, de inuest. de re aliena facta, cuius verba
sunt. Si quis fundo arsi alio additum sit, si qui-
dem tale adiutium sit, quod per se subsistere possit,
id est, ut per se cōsecratur, ut præsumitur, id non esse
crescit fundo. Si verò per se non possit subsistere,
ut seruatus (in feudali prædio acquisita: quæ
proinde coheret tali feudali prædio, talis
quam ipsi debita, & non domino, cui solui
ratione prædij debetur) plerisque præcet, seu-
do accrescere: & sicut partem feudi disponendam

D (id est, censendam) esse. Eandem doctrinā
docent in feudo, & emphyteusi, Iulius Cla-
rus. 4. lib. sententiarum, §. feudum. q. 88.
Alyrotus, Carolus Molinæus, & alij, quos
Iulius Clarus, & Molina vbi supra, referunt.
Habet verò hæc doctrina verum, non so-
lum si, quod aduenit rebus maioratus, sit
res per se diuersa, ut nouū prædium, aut no-
uum oppidum, sed etiam si sit accessoria
rei maioratus, dummodo, in sensu expli-
cato, possit per se subsistere, ut sunt iuri-
dictio, aut pars iurisdictionis oppidi maiora-
tus, vel Alcualas illius, quæ de nouo cum
parentur, aut aliud simile, ut Iulius Clarus,
& Molina vbi supra, Greg. Lopez, l. 2. titu.

15. part. 2. verb. *fin el hijo mayor in fine colum. 4.* & communis sententia, quæ referunt, rectè affirmat. Neq. refert (subiungit ibide Molina cum Carolo Molingo) quod dicitur, adiecta scilicet & accessoria, sequi naturam principalis, argumento. l. si quando. C. de bonis, vacantibus, & similibus iurium : quoniam, inquantum, intelligenda sunt, quando accessoria expressè adiecta fuerunt cum qualitate principalis rei, aut quando is, qui ipsa adiecta rei addidit, de ipsa re disponit, agitur quæ de interpretatione eius dispositionis, & non alias. Iuxta hanc doctrinam ait Molina ibidem, se vidisse pronunciatum, bonbardas, & alia sulphurea instrumenta, quæ maioratus possessorum in castro apposerat maioratus, bona libera esse, diuidentia inter heredes possessoris illius maioratus, neq. spectare ad vinculum maioratus : quoniam inuentum non fuit, eum possesorem illa vinculasse maioratus illi.

2. Si possessor maioratus rem præferbat, tanquam maioratus, tunc res illa maioratus accrescit, & non pertinet ad heredes talis possessoris, sed transit ad successores in eo maioratus: est enim ad incrementum maioratus, quatenus maioratus est, titulo præscriptionis: non fecus atque, quod prædictis maioratus alluvione accrescit, incrementum est maioratus, quatenus maioratus est. Si verò illam præferbat, non tanquam rem maioratus, tunc manet bonum liberum, & pertinet ad heredes possessoris maioratus. Ita communis doctorum sententia, quam Molina ubi supra. n. 7. refert, ac sequitur, & continet Greg. Lopez. l. 2. titu. 15. part. 2. verb. *fin el hijo mayor, in calce colum. 4. & colum. 5.* resque est satis perspicua, dictumq. est in calce disp. 69.

Questio.

Dubium est, utrum, si possessor maioratus iuxta ea, quæ disp. 371 & 372. dicta sunt, retraxit rem, eo quod communis esset cum re maioratus, aut retraxit ius emphyteuticum, pro eodem pretio: quod emphyteuta illud vendebat, aut vendidit, eo quod proprietatem ad maioratum attinebat, an res, vel ius emphyteuticum ita retracta, pertineant ad maioratum, transeatque proinde ad successorem in illo, vel non, sed sint bona libera, ad heredes possessoris maioratus accrescentia, si maioratus possessor, dum viveret, illa non incorporauit in maioratum.

Prim. arg.

Quod efficiantur bona maioratus, suade re videtur. In primis, quod titulo maioratus comparata, retracta quæ sint: neq. enim possessor maioratus potuit illa retrahere,

nisi titulo bonorum maioratus: quare illa videtur comparasse maioratus, affectis quæ qualitate bonorum maioratus.

Deinde verò, quoniam acquisitio illa, prouenit ex causa trahente originem ab ipso maioratus institutore, qui rem in emphyteum tradidit, eamve communem cum alia acquisiuit, ac proinde ea acquisitio censenda est ac si esset facta in vita institutoris maioratus: bonorum quippe augmentum post mortem testatoris adueniens, iudicatur, ac si vivo testatore aduenisset, quando pendet ex causa trahente originem a vita testatoris, iuxta. l. in ratione. i. §. imperator, & §. sequenti, & apertius. l. ferui, qui apud hofles. ff. ad leg. falcid. quare cum, si acquisitio illa facta fuisset tempore institutoris maioratus, atque ab ipso institutore maioratus, bona illa ad maioratum attinuissent, idem prorsus est dicendum, esse acquirantur eo modo à successore in maioratu.

Dicendum tamen est, cum Molina. cap. 26. citato. n. 8. non attinere ad bona maioratus, sed attinere ad bona ipsius maioratus possessoris libera. Etenim, quod ita acquiritur à maioratus possessore, consistere per se potest separatim à bonis maioratus, ut erat antea quam ab eodem maioratus possessore compararetur, comparatumque est facto, & pecunia ipsius possessoris maioratus, & non de bonis maioratus: quod autem ita acquiritur, non pertinet ad maioratum, sed res libera est, ut ex verbis relatis ex. §. è contrario, de iustell. de re aliena facta, liquet. Quando tamen res esset retracta ex pecunia, quam maioratus institutor reliquisset, ut bona immobilia emerentur, quæ incorporarentur maioratus, aut ea lege res retractaretur, ut incorporaretur maioratus, vel postquam esset retracta, legitime maioratus incorporaretur, tunc dubium non esset, attinere ad vinculum maioratus.

Ad primum verò argumentum in contrarium dicendum est, quoniam ex eo bona illa sunt comparata, quod, qui ea retraxit, dominus esset bonorum maioratus, cum quibus illa communionem quandam habebant: non tamen vi solum eorum bonorum ea comparasse, sed beneficio legis tractum concedentis in eo euentu, factoque suo proprio, & sua propria pecunia, neque illa maioratus comparasse, sed sibi, tametsi, quia dominus tunc esset, bonorum maioratus, cum quibus eam communionem habebant: quare, si sibi tunc ad retractum competens, fuit quasi fructus & emolumentum

Secundus

ad prim.

Decisa 3

Ad prim.

arg.

tum ex maioratu perceptum: quod utique ad ipsum, & non ad maioratatum, spectat, pot inde atque alij fructus, & emolumenta ex eodem maioratu ab ipso percepta.

liber
Ad secundum.

Ad secundum dicendum est, necessarium non esse, causam illam traxisse originem ab institutore maioratus ante maioratus enim institutorem, potius id trahere originem. Est autem admittamus, traxisse originem à maioratus institutore, dicendum tamen est, eam non fuisse causam totam retractus & acquisitionis illius, sed solum fuisse partem causae & conditionem sine qua non esset locus retractus & acquisitioni illi: simul autem cum ea causa, aut conditione sine qua non, causas retractus & acquisitionis illius, fuisse, tum legem retractum concedentem, tum etiam factum proprium, pecuniamque propriam possidentis maioratatum, quibus res illas sibi, & non maioratus, retraxit, ut dictum, explanaturque est: unde negandum est, acquisitionem illam pendens fuisse ex causa trahente originem à vita testatoris, dicendum est, id verum esse quando causam illam præcisè consequitur, aut præcipue non verò, quando solum occasio, & minus præcipue causa, præcessit in testatoris vita. Si enim quis, postquam hereditate sibi obveniente, acquisivit proprietatem, aut partem fundi pro indiviso, quæ libere omnino fuit, sua pecunia retractat dominium vile aut aliam partem, quæ alius vendat, satis perspicuum est, id non cedere bonis defuncti, sed suis propriis, quævis, quod obtinuerit proprietatem, aut partem fundi pro indiviso, ratione cuius habuit ius retractus, originem duxerit à defuncto eo modo, de quo nunc disputamus.

Illud rectè admonet Molina ubi supra, postquam res à maioratus possessore esset ita retracta sua pecunia, non teneri eum, vel heredes illius, tradere illam, ut vniatur maioratus, etiam si successor in maioratu offerat pecuniam, quæ retracta fuit, vel maior rei illius estimationem: quoniam, postquam ad ipsius dominium libera eo retracta devenit, non tenetur illam alienare, etiam ut maioratus vniatur. Si tamen id esset emphyteusis, & quod finiretur tempus contractus, vel quod emphyteuta incidere in

A commissum, consolidaretur cum proprietate, tunc et ipso iure vniatur bonis maioratus, ad maioratatumque deinceps pertineret, tanquam bonum illius. De usufructu, qui in re, aut in rebus aliquibus maioratus, ad aliquem attingebat, dicendum est. Si à possessore maioratus redimatur, antequam morte illum possidentis finiretur, aut, antequam finiretur aliud tempus, pro quo erat concessus, tunc toto tempore, quo apud illam in re erat perseveraturus, pertinere liberum ad possessorem maioratus, aut ad heredem illius, nisi ab eo, à quo esset redemptus, in corpus esset maioratus. Ratio est, quoniam redemptus, potest per se considerari, quin vniatur proprietati maioratus, et erat, antequam redimeretur, in persona eius, qui illum tunc possidebat, ac proinde toto eo tempore censetur liberum, minimeque ad maioratum pertinens, nisi à redemptore vniatur maioratus. Mortuo autem eo, qui illum antea possidebat, aut finito, quous alio tempore, pro quo illum possidebat, tunc et ipso iure, sine villo facto, possessionis maioratus, aut cuiusvis alterius, esset regrediendus ad proprietatem maioratus, & cum ea consolidandus, ut deinceps ad maioratatum pertineret, utique ab eo puncto regreditur ad proprietatem, spectatque ad maioratatum, & ad successores in illo. Idem dicendum est, si is, ad quem pertinebat is usufructus, antequam finiretur, renunciet illum in favorem possessoris maioratus: toto enim tempore, quo apud ipsum perseverare debebat, pertinet liberum ad possessorem maioratus, & ad heredes illius: secus autem, si illum renunciet in favorem ipsius maioratus, ut continuò consolidaretur cum proprietate puncto, etiam renunciationis, pertineret ad maioratatum, & ad successores in illo, tanquam bonum maioratus, ut est potissimum. Hæc Molina ubi supra.

B Idem, propter eandem rationem, ex eisdemque fundamentis, est dicendum, si census annuus erat collocatus in rebus maioratus, qui alicui, & successoribus illius, solveretur, aut aliquid aliud erat inde solvendum. Si enim census illud redimatur à possessore maioratus, aut ei ab illo, cui debebatur, condonetur, neque intelligatur condonari maioratus ipsi, ut maioratus deinceps liber maneat ab eo onere, aut redimi, ut similiter maioratus maneat liber, sed condonari possessori, aut sibi ab eo redimi, quod presumitur ac censetur, nisi contrarium constet.

stet; tunc is celsus, aut onus, debetur ex maioratu à successoribus deinceps in illo, illi, cui fuit cōdonatū, aut à quo fuit redēptū, ipsiusque successoribus: potestque ipse de illo perinde disponere, atque de alijs suis bonis, & idem possunt successores ipsius in eo censu, aut onere, post ipsum. Ita Molina vbi supra. n. 10. resque ex se, & ex iactis fundamentis, est satis perspicua.

S Y M M A R I U M.

AUGMENTUM in rebus maioratus nō potest per se subsistere, maioratus enim cedit. Et quādo estimatio à successoribus sit solvenda, et quo modo.

a Maioratus possessor si melioramenta acceperit in bonis maioratus efficiat, de quibus lege. 46. Tauri est sermo, quid ex istis, fuisse expenditur, et num equa ea lex sit.

Verum augmentum intrinsecum, seu ita industria possessoris accedens rebus maioratus, ut non possit per se consistere, pertineat ad maioratum, ad successoresq. in illo Disp. 644.

EXEMPLA sunt, vi sedicium in solo maioratus fiat, aut plantetur vinea, olivētū, pomarium, aut aliud simile, vel si servitus aliqua prædio maioratus acquiratur, aut similia in rebus maioratus fiat, quæ per se, retinentia eandem rationem, nō possint consistere.

1 Atq. in primis dicendum est, hæc omnia eo ipso quod facta sunt, aut advenire, cedere maioratui, ac proinde pertinere quoad dominum ad successores in maioratu. Verum autem aliquid ratione eorum, solvi debeat possessori maioratus, qui tunc erat, aut heredibus illius, explicabitur statim. Quod autem cadant maioratui, dominumque eorum una cum rebus ipsis maioratus, pertineat ad successores in eo maioratu, probant. c. 1. §. 2. contrario, vers. si verò de inuest. de re alien. facta. c. 1. §. si vassallus, in titu. hic finitur lex, & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina lib. 1. de primog. c. 26. n. 11. refert ac sequitur, & nos latius retulimus, sequiturque sumus disp. 462. & 463. conclus. 2. agentes de simili incremento, seu melioratione in reemphyteutica factorumque quippe incre-

menta, cum per se consistere non possint retinendo eandem naturam, cedunt rei, cui adherent atque adveniunt, ac proinde ad dominum eius spectant, cuius est ea res, ut disp. 57. dictum, ostenditur quæ est.

B Quod verò ad id attinet, num solvendum aliquid sit ratione eorum possessori maioratus, qui tunc erat, & cuius industria advenit, hæredibusve illius, dicendum est. Si ad servitus sit realis, prædio maioratus acquisita, siue titulo oneroso emptionis, aut alio simili, siue lucratio, vi donationis, comparata sit, nec donata, aut legata sit maioratui, sed possessori illius, neque possessor maioratus eam, siue lucratio, siue oneroso titulo comparatam, applicaverit ac donaverit maioratui, deberi tali possessori aliquid estimationem illius, quantum æstimabitur tempore, quo ad sequentem successorem transierit, neque teneri deducere de estimatione illa, si quos veluti fructus, seu emolumenta, ex illa percepit. Si verò gratis data ab aliquo tertio maioratus sit, ut esset ipsiusmet maioratus, aut à possessore maioratus, quocunque titulo comparata, applicata fuit maioratui, ut esset ipsius maioratus, tunc nihil illi, aut hæredibus illius, ratione illius deberi. Vtrumque affertur communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra. n. 11. 12. 13. & 14. refert ac sequitur, & satis vtrumque patet ex dictis à nobis disp. 462. & 463. citatis. Atque hoc secundum satis ex se est perspicuum. Idem etiam dicendum est, si titulo præscriptionis sit comparatum enim comparatur, ut debita prædio maioratus, utique tanquam bonum maioratus, eo præscriptionis titulo comparatur. Primum verò probatum à nobis est, tamen agendo de emphyteusi, in calce disp. 462. & disp. 463. conclus. 2. & in calce eius disputationis, vbi diximus, eum, qui dominum, saltem utile, rei habet, in quo melioramento fecit, non teneri deducere de valore melioramentorum, fructus, quos ex ea re percepit: quod titulo dominij, saltem utilis, eius rei, non illos fecit, in verum dominus illa sua perleveravit. Item quæ solvendum huic, esse valorem melioramentorum, quantum æstimabuntur tempore, quo ad alium transierit, siue id multum sit, siue parum id quod precipue habet locum in possidere maioratus, qui vtile ac directum dominium eorum bonorum habuit etiam melioramentis, quam eorum etiam dominus. Scitum est toto tempore, quo maioratus apud ipsum perle-

perseuerant. Hæc quæ de solutione assignationis talis seruitutis possessori maioratus, aut heredi eius illius, scienda, dicta sunt, intelligi debent, stando in iure communi, vique habent in Lusitania. Vtrum autem contrarium sit dicendum in hoc Castellæ regno, propter legem 46. Tauri, statim explicabitur.

Vnde autem solui debeat hæc assignatio, vtrum scilicet de bonis proprijs successoris in maioratu, vel de bonis ipsius maioratus, an vero de redditibus maioratus. Dicendum arbitror, iuxta ea quæ disp. 64. tit. 1. cap. 1. de dicta sunt, cogendum non esse successoris in maioratu soluere totam eam assignationem de suis proprijs bonis, aut de redditibus maioratus, quia id ipsum spectat. Cum enim seruitus illa, & commoditasque ex illa percipienda, ad successores in maioratu, post ipsum ex præscripto institutoris futuris, similiter pertineat, æquitas non patitur, ut ipse solus de suis bonis, de redditibus maioratus ad ipsum pertinentibus, eam totam assignationem perfoluat. Neque item recta ratio docet, ut ipse similiter, aut heredes ipsius, à successore in eo maioratu eandem assignationem petant & accipiant, atque ita res procedat in infinitum, semper anteriore possessore eam integram petendo, & accipiendo à successore: præsertim cum ita heret, ut nunquam antecessores quiquequæ illam perceptam soluerent, sed semper integrum onus reicerent in successores. Iuxta ea ergo, quæ disp. 64. tit. 1. citata dicta sunt, vel constituendus esset annuus census in re maioratus peroxiguus, cuius capitale æquatur, aut ferè æquaret, eam assignationem, ut id loco commoditatis, quam ex ea seruitute percipiunt, singuli quotannis soluerent hæreditibus possessoris, cui ea assignatio debebatur: vel aliquid modicum separandum esset de vinculo maioratus pro ea seruitute, si illa commodior multo esset maioratu, quam illud modicum, quod separaretur, & alienaretur ad solvendam eam assignationem: vel, si neutrum successores in maioratu vellent, permittere debent, ut dominus prædij, quod eam seruitutem debet alteri prædij maioratus, illam redimat soluendo pretium illius, possessori illi, cui ea assignatio debetur, aut certe possessor illi, hæredesque illius, faciant de illa, quod voluerint, iuxta c. 1. §. si vassallus. in titu. hic finitur lex, qui sic habet. Si vassallus in feudo aliquod edificium fecerit, vel ipsum suæ præsentia meliorauerit, & contigerit posses, ut vassal

lar sine feudo masculis decedat, dominus aut patitur adificium auferri, aut soluari pretium meliorationis. Idem dico, si pretio seruitutem fundo auferat. Hæc ibi.

Quæ de seruitute dicta sunt, quando hæc condonatur maioratu a tertio aliquo, aut à possessore maioratus, ut sit deinceps maioratus, & pertinent prædicta in successores in maioratu, similiter dicenda sunt, stando in iure communi, atque eadem in Lusitania, de edificijs, & alijs similibus incrementis, seu melioramentis, si scilicet industria possessoris, quæ non possunt per se consistere, nec condonata maioratu præsent, nec, esse scilicet tali possessori, aut hæreditibus illius, quantum eliminabuntur tempore, quoad sequentem in maioratu transierint, non deducendo inde fructus, quos talis possessor ex eis melioramentis, aut ex maioratu percepit, iuxta ea quæ paulo ante de seruitute dicta sunt, & copiosius sunt comprobata disp. 46. citata, atque affirmata Molina ubi supra. n. 14. cum alijs, quos refert. Soluenda verò esse, non de bonis proprijs successoris in maioratu, neque de fructibus maioratus, quia id attinuerint, sed eo modo, quo circa seruitutem explicatum est, idque propter ea, quæ circa seruitutem dicta sunt.

Atque in hoc differt successor in maioratu, à fideicommissario, & a proprietario, cum quo consolidatur emphyteusis, quando finitur sine culpa emphyteutæ, & ab alijs similibus. Cum enim hi libera recipiant fideicommissum, aut dominium vile, minime obligata, ut ad alios deriuentur, tenentur ipsi de suis bonis soluere melioramenta in fideicommissum, aut in prædij emphyteutico facta ab antecessore possessore, eo quod in ipsorum commodum cedunt, atque agendo simul eorum, & suum negotium, facta sunt, iuxta ea quæ disp. 4. §. dicta sunt, & quæ de fideicommissis habentur. l. domos. si de leg. 1. concinunt etiam, §. certè, institer. diu. l. si quis sciens, & l. si in area. C. de rei vend. & affirmat communis doctorum sententia, quæ Molina. c. 26. tit. 20. n. 14. refert ac sequitur: successor verò in maioratu, quia accipit bona minime libera, sed subiecta restitutioni vltieris ad ea vocatis, ex præscripto institutoris, non tenetur de suis bonis soluere ea melioramenta, vti circa emphyteusim paulo antè dictum est: sed eo duntaxat modo sunt soluenda, aut permittenda auferri, quo circa seruitutem est explicatum.

In hoc autem regno lata his de rebus est lex

lex. 46. Tauri, quæ est. l. 6. titu. 7. lib. 5. no-
uæ collect. & sic habet. Todas las fortalezas,
que de aqui adelante se hizieren en las ciudades,
y villas, y lugares, y heredamientos, de mayoraz-
go, y todas las cercas de las dichas ciudades, villas
y lugares de mayorazgo, así las que de aqui ade-
lante se hizieren de nuevo como lo que se repara-
rý, o se mejorare en ellas, no así mesmo las edifi-
cios, que de aqui adelante se hizieren en las casas de ma-
yorazgo, labrando, o reparando, o reedificando en
ellas, sean así de mayorazgo, como lo son, o fue-
ren, las ciudades, y villas, y lugares, y heredamien-
tos, y casas, donde se labraren. Y mandamos, que,
en todo ello fuerdes el que fuere llamado a el ma-
yorazgo, con los vinculos, y conditiones en el ma-
yorazgo conenidas, sin que sea obligado a dar par-
te alguna de la estimación, o valor de los dicho redi-
ficios, a las mugeres del q lo hizo, ni a sus hijos,
ni a sus herederos, ni sucesores. Pero post esto
no es nuestra intencion, de dar licencia, ni facultad,
para que sin nuestra licencia, o de los Reyes,
que de nos vinieren, se puedan hazer, o reparar,
las dichas cercas, o fortalezas: mas que sobre esto
se guarden las leyes de nuestros reynos, como en
ellas se contiene.

Circa hanc verò legē multa se offerūt du-
bia. Primum est. An iusta sit & equa. Multi
enim eam iniustam, atque iniquam, & abro-
gandam, arbitrantur: quatenus possessori
maioratus permittit infumere in eiusmodi
rebus partem bonorū superfluatorū vxor-
is, aut vniuersa bona superfluatora ipsa in-
uita. & statuit, nihil ei restitui debere a suc-
cessoribus in maioratu. Si enim partem etiā
dotis illius, aut etiā bonorum parapher-
natum, infumeret, tunc utique, cum illa, hē
rederetque illius, verò sint creditores ad recu-
peranda ea bona, quæ omnino sunt illis de-
bita, & non, vt bona superfluatora, solū sub
conditione, si tempore dissoluti matrimo-
nii superfluit, minime consumpta, utique
illa recuperare possunt vxor, & haredesque
illius, de incrementis, seu melioramentis,
factis in bonis maioratus, nihil ea lege. 46.
Tauri impediēte, vt disp. 64. dictum est:
neque enim ea lex locum habet compara-
tione debitorum, quæ a possessore illo ma-
ioratus omnino debentur, neque aliunde
soluti possunt, quā ex maiori illo valore
maioratus ratione eorum melioramentorū,
vt disputatione citata dictum est. Itē
iniustam illam, & abrogandam, arbitrantur,
quatenus possessori maioratus permittit,
infumere in illis rebus de legitimis alijs fi-
lijs in bonis ipsius debitis, & ubi, successores
in eo maioratu, nihil de valore eorum

104

melioramentorum teneri solvere filijs il-
lis. Quod enim attinet ad ascendentes, his
maioratus possessor eos habet, & caret
descendētib; cum nō adeo sit illis debita
portio legitima in bonis ipsius, sicut filijs,
nō adeo iniqua cēsetur ea lex. Et multo mi-
nus quo ad alios heredes, ac successores il-
lius, qui de numero ascendētiū ac descēdē-
tiū nō sunt. Cum enim integrū sit posses-
sori illi maioratus, eos sumptus non facere,
possitq; ipse pro suo arbitratu eiusmodi
heredes priuare bonis suis, nulla sane est ini-
quitas, q; lege statuitur, vt eos sumptus
fecerit, censeantur omnino cōdonati maio-
ratui, nec successores in illo teneantur eis
haredibus, quicquam ratione illorum sol-
uere. Nos rem hanc disp. 43. expendimus,
& quauis, cum Ant. Gom ad capdens le-
gem, & cum Molina, c. 6. citato. n. 142. qui
bus consentiunt Aries Pinel. l. 1. Cade boni-
mater. p. 2. n. 71. Gutier. de pract. qq. lib.
2. q. 81. Burgos de Paz iunior. q. 62. de maio-
ratibus, & alij, quos citant, censuerimus, dā
mandam non esse eam legem, quatenus statu-
it, successores in maioratu nō teneri sol-
uere, etiam vxori, & liberis possessoris ma-
ioratus, eiusmodi expēs, eō quod de suis
proprijs bonis, aut de redditibus maioratus,
non teneantur, vt offensum est, & diffici-
le de vinculo maioratus, aut aliūde, solui pos-
sint, aut debeant diximus tamen, subueni-
ri debere vxori, & filijs, statuto, vt pos-
sessor maioratus, qui filios haberet, nō plus
posset in eiusmodi rebus expēdere, quā
quintum suū in bonorum, aut etiam si-
mil tertium, si successor in eo maioratu, ef-
fet de numero suorum descendētiū, &
vt totum assumere deberet in suū capi-
talē, & in medietatem bonorum superfluatorū,
que ipsum contingit, vt vxor inde
natis omnino, atque etiam filijs, in suis portio-
nibus legitimis, sēntarentur. Quod si des-
cendētib; careret, statui deberet, vt non
plus in eiusmodi rebus posset infumere,
quā suū capitale, & medietatem lucro-
rum, quæ ipsum contingit, eosque omnes
sumptus in suam partem sūnteret, sēntaret
que vxorem indēnem quoad suū capi-
tale, & quoad suam medietatem lucrorum.
Atque ad hęc ego in cōsēctis. Foro alit-
erem possessorē maioratus, nihil l. 46.
Tauri impediēte. Illud tamen est, obser-
uandum, si possessor maioratus moderatū
aliquid infumeret in rebus maioratus, me-
liorendis, pro quantitate suorum bonorū
ac reddituum maioratus, quāuis id minueret
bona

bona superlucrata aliqua ex parte, quia non essent tot, ac si illud non esset, ita insumptum, quantum item minueret similiter legitimas filiorum, tunc vique non teneretur id accipere in partem suam, etiam in suam medietatem bonorum superlucratum; quoniam id spectat ad sumptus, quos ipsum, pro quantitate suorum bonorum, decet, neque limites sumptuum egrediuntur, quos similes sui facere potuerunt, ipseque efficere poterat in fastidio, aut alia simili re, ad recreationem, & splendorem sui status, & conditionis, attinente; ac proinde non egrediuntur limites sumptuum, quia id ipsum, tanquam ad dominum suorum bonorum, familiarique totius administratorem, spectant: tales autem sumptus non tenetur sumere in partem suam, etiam quoad medietatem bonorum superlucratum. Et fortassis l. 46. Tauri, de eiusmodi sumptibus in meliorandis bonis maioratus factis, solum loquitur, noluitque, ut, quantum extarent, attinerent, etiam quoad partem eorum, ad uxorem, aut ad filios, aut ut successores in maioratu, ratione eorum, tenerentur quicquam eis solvere.

Hinc facilius dissolvitur hoc secundum dubium circa eandem legem. Querunt aliqui, num, quantum successores in maioratu non teneantur solvere uxori, aut liberis aliquid de sumptibus a possessore maioratus factis in eiusmodi melioramentis, nihilominus possessor ipse, qui illos fecit, teneatur, comparatione uxoris, sumere illos in medietate lucrorum, quae ad ipsum spectat; si vero plus aliquid insumpsit, teneatur id accipere in partem sui capitalis, relinquendo uxori integram suam capitale, & insuper suam integram medietatem lucrorum; & similiter comparatione filiorum, teneatur id accipere in suum quintum & tertium, ita ut legitime alijs filiis, ex legum praescripto omnino debeat, non minuantur. Burgos de Paz iunior. q. 8. de maioratibus, re hanc, quod ad uxorem attinet, fuisse in vtranque partem disputat, eamque indecisam, cogitandumque circa illam, relinquunt. Gutier, quoque de praed. qq. lib. 2. q. 84. n. 3. ait, difficile esse eam questionem, illamque disputare in vtranque partem. Burgos de Paz indecisamque relinquere, iuxta proximè dicta, est dicendum. Si sumptus non sint, qui excedant, quos pro quantitate bonorum maioratus, possessori que illius, posset ipse maioratus possessor, tanquam suorum bonorum, & familiaris administrator, effice-

re, eiusmodi possessor tenetur teneri sumere illos, vel in suam medietatem lucrorum, vel in suum tertium, & quintum, ut in eadem dubij praecedentis dictum est. Si vero excedant, quoad excessum tantum, teneri illos eo modo assumere, ut mihi, contentaneè ad rationem, per Episcopium, legem in terpreterem, probabitur dicendum videtur. Successores vero in maioratu, neque de suis bonis, neque de melioramentis ipsis, aut de bonis maioratus, teneri incrementum illud solvere, nisi excedat tertium & quintum bonorum talis possessoris maioratus, neque tunc teneri solum solvere excessum eius tertij & quinti, modo circa servitutem supra explicato, neque esse implenda alia legata eiusdem possessoris maioratus, ut pote inusitata, eo quod nullum, tempore mortis, habuerit quintum, de quo posset illa relinquere.

Ex dictis quoque dissolvitur tertium dubium circa eandem legem. Querunt enim multi, utrum lex illa sit solum intelligenda quando sumptus sunt moderati, attenda qualitate possessoris, redditum maioratus, quantitate filiorum, & attentis ceteris circumstantijs concurrentibus non verò quando sunt excessivi, attentis eisdem circumstantijs. Et quidem Aries Pinel. in 71. citato, Burgos de Paz q. 7. de maioratibus. n. 27. Gutier. ubi supra. q. 8. n. 3. & alij, quos citant, intelligendam eam esse solum, quando sumptus sunt illo modo moderati; sed cum verò quando, prudentis arbitrio, sunt excessivi, & ex illis utilitas magna reulatur successoribus in maioratu: nam tunc tenentur successores in maioratu eos sumptus solvere, ne uxori, & filijs, maneat in tanto & tam irrationabili detrimento. Dicendum verò arbitror, si sumptus, modo in duobus praecedentibus dubijs, explanato, excessivi sint, teneri maioratus possesorem, qui illos fecit, sumere solum incrementum in suam medietatem lucrorum, aut in suum capitale, comparatione uxoris, & comparatione filiorum, in suum tertium & quintum: si vero aliquid plus sit insumptum, id solum teneri solvere successores in maioratu, modo circa servitutem, & alias meliorationes factas, explicato.

Quartum dubium est, utrum, quantum successores in maioratu non teneantur solvere eos sumptus, de quibus lege. 46. Tauri est sermo, uxori, filiis, aut alijs haeredibus eius possessoris, qui illos fecit, nihilominus vxor, filij, & alij haeredes, possint tollere

ibi

sibi ea melioramenta, si sine prejudicio maioratus, quoad statum, in quo erat antequam ea melioramenta fierent, auferri possint. Molina. c. 6. citato. n. 16. asserit responderi, propter iura quædam, quæ id disponunt, & nos disp. 463. citavimus, in alijs eventibus, in quibus successor in re, in qua melioramenta sunt facta, non tenetur ea solvere. Addit tamen, si successor in maioratu velit solvere tali uxori, filijs, aut heredibus, quantum ea melioramenta valent, extracta ex prædij maioratus, tunc non posse illos ea extrahere, iuxta iura quæ in calce disp. 463. citavimus, & ea quæ in illis alijs eventibus nos ea de re diximus. Est tamen contrarium præcudubio affirmandum in melioramentis factis in maioratibus, de quibus modo disputamus, nempe uxorem, filios, aut alios eius heredes, qui illa fecit, non posse ea extrahere. Etenim lex ipsa. 46. Tauri disponit, quod eo ipso, quod sunt facta, maneat vinculo maioratus alligata, & sint proles inalienabilia, nullo perfoluto pretio æstimationis eorum uxori, filijs, aut alijs hæredibus eius, qui illa fecerit, enim ea lex habet. Sean api de mayorazgo, como lo son, o fueren, las ciudades, y villas, y lugares, y heredamientos, y casus, donde se labraren. Y mandamos, que en todo ello facedes el que fuere llamado el mayorazgo, con los vinculos, y condiciones en el mayorazgo contenidas, sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, o valor de los dichos edificios a las mugeres del que los hizo, ni a sus hijos, ni a sus herederos: non est ergo integrum his, ea semel vinculo maioratus alligata, auferre ex eo, quod æstimator, aut pars sumptuum, eis non solvatur, ut aperte hæc ipsa lex disponit.

Quantum dubium est, utrum ea lex intelligenda sit solum in expensis factis in ijs tantum rebus maioratus de quibus loquitur, an verò de expensis & melioramentis factis in quibuscunque rebus maioratus, ut in ædificandis molendinis in prædio maioratus, in illis relinendis, & in alijs similibus, ijs, de quibus lex illa nō loquitur. Molina. c. 6. citato. n. 15. arbitratur, universim eam legem esse intelligendam, etiam de melioramentis, quæ non expressit. Dicitur, quoniam ratio, cur lata est, quia scilicet æquitas non patitur, ut successor de suis bonis, aut de redditibus maioratus ad se attinentibus, ea solvat, vim habet in omnibus universim melioramentis, factis in

rebus maioratus: lex autem extendenda est ad omnia, ad quæ se extendit ratio propter quam est lata, eaque omnia censenda est comprehendere: vade, quæ in ea lege fuerunt expressæ, in quibus vim haberet, solum gratia exempli ait fuisse expressæ. Atque ita subiungit fuisse aliquando iudicatum in supremo senatu, tamen si itum sit in contrarias sententias, interdumque in contrarium fuerit iudicatum. Contrarium arbitror esse dicendum cum Burgos de Paz. q. 7. citato. n. 15. & cum Guter. q. 82. citato, & cum alijs, quos citant, qui etiam referunt, ita fuisse lege iudicatum. Potissimum ducor, quoniam lex illa dura est, atque exorbitans, ut pote quæ, quoad melioramenta actu existentia in rebus ipsius maioratus, denegat uxori partem lucrorum ad ipsam ut nentem, & filijs incrementum legitimarum: & quoniam perspicue ea lex id disponit solum in eis tantum bonis, quæ exprimit, neque ex serie illius vlla est effigies, quod illa expressit solum gratia exempli, & quod voluerit eam dispositionem ad alia etiam extendi: lex autem dura & exorbitans, etiam ex pari, ut maiori ratione, extendenda non est ad alia, quæ non exprimit, & de quibus non disponit, atque in re propria constat, eam fuisse rationem, aut eam solum fuisse rationem, quam Molina refert, verba moti sunt legislatores ad illa in eis rebus ita statuendum: quare circa alia melioramenta, illa in hoc Castellæ regno sunt dicenda, quæ circa hereditates, & universim circa melioramenta facta in rebus maioratus, supra diximus dicenda esse habendo in iure communi.

Sextum dubium est, utrum lex. 46. Tauri, quoad verba illa: y así mesmo los edificios, que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo, labrando, o reparando, o edificando en ellas; intelligenda sint solum de domibus habitationis maioratus; an verò etiam de alijs, quæ pertinent ad maioratum, sed facta sunt ad habitationem colonum, aut in molendino ad habitonem eius, qui curam illius, illudve conductum habet, aut quæ facta sunt ad eas locandum alijs. Burgos de Paz. q. 7. citato. n. 18. ait, circa hanc quæstionem a peritissimis adhibitis itum fuisse in contrarias sententias, eamque indecisam relinquit: forte ne adverteretur aucto suo, quem refert asseruisse, de omnibus universim domibus,

ad maioratum attinentibus, intelligendam esse eam legem. Atque hanc opinionem amplectitur Gutier. ubi supra. q. 87. Qui refert, Pelas exillimare solum esse intelligendam de domo habitationis maioratus. Equidem censeo, intelligendam eam legem esse, de quibuscunque domibus dicatis ad habitationem maioratus, siue in curia, siue in loco, in quo præcipue relictur, siue in oppido, aut oppidis sui maioratus, siue in saltu, aut in loco alio recreationis: non verò de domibus vinculo maioratus alligatis, quæ dicatæ non sunt ipsius habitationi. Lex enim illa, quæ dura & exorbitans est, stricte sanè est intelligenda, neque alias domus planè sonat, quàm dicatas maioratus habitationi, quæ simpliciter dicuntur *casas de mayorazgo*.

Ex eisdem verbis legis. 46. Tauri, in præcedente dubio relatis, constat, si quis domum, etiam ad habitationem possessorum maioratus, de nouo construat in solo maioratus, non habere locum in illis dispositionem eius legis, quoad eam maioratus meliorationem. Etenim verba illa non comprehendunt domum de nouo factam, sed edificium factum in domo maioratus præexistente, eam augendo, aut reficiendo, ut ex verbis ex ea lege relictis constat. Quin, si domus æquata esset solo, aut exusta omnino, iterumque ædificaretur, in illa non haberet locum lex. 46. Tauri: quoniam, ut copiose & doctè Burgos de Paz. q. 7. citata à n. 19. probat, id non est reficere domum præcedentem, neque in ea aliquid ædificare, sed est nouam domum efficere in solo maioratus, in quo alia numero distincta antea erat. Ipsum legito. Placet verò, quod Molinaz. c. 26. citatò in fine. n. 12. ait, videlicet, si scruitus domui maioratus ematur, aut alio titulo acquiratur, ut lumen, vel stillicidium, aut alia similis, in illa habere locum legem. 46. Tauri: quoniam id quasi quippiam additum, atque auctum domui maioratus reputatur.

S V M M A R I V M.

1 MAIORATUS quascunque ratione instituitur, detracti ex illo non possunt *trebellianica*, aut *falcidia*.

2 Maioratus possessor iis eo persui debet, ut culpabiliter lesam, deterioratamve illum non relinquat: alioquin damnum iniuste datum,

A de bonis suis liberis erit in maioratu reficiendum.

3 Maioratus possessor quo usque arbores cedere possit, ipsiq; cedant, tam ex silua arborum non fructiferarum, quàm fructiferarum.

4 Maioratus possessor syluam, aut nemus, reducere potest ad culturam, aut e contrario, aliquid cultum in syluam, aut nemus, si id cedat in euidentem utilitatem maioratus.

5 Maioratus possessor quousq; capere, interspicere, suaq; ea ratione efficere possit bona prædiorum maioratus, quando ac piscando.

6 Maioratus possessor sua efficit, non solum pensiones ex prædictis *emphyteuticis*, quæ maioratus sunt quoad proprietatem, sed etiam *leudemis*.

7 Maioratus possessor quantum in eis habeat in thesauris, venis metallorum, & similibus rerum, quæ in prædictis maioratus reperiuntur.

8 Maioratus ex iurisdictione quos fructus percipiat possessor illius.

Vtrum ex maioratu Trebellianica, aut falcidia, detracti possint. Et quousque maioratus possessor emolumenta ex maioratu percipere possit. Disp. 645.

D

ISP. 187. iuncta i
disputatione. 186.
dictum est copiose
de quarta Trebellianica, & disp.
113. de falcidia.
Cum autem vtro-
biq; offensum sit,
si testator expresse
prohibeat eas
quartas deduci, vel fideicommissum, aut
legatum, alienari, deduci tunc eas non pos-
se. & in verbo maioratus Hispani compre-
hendatur ac significetur, ut bona, quæ
vinculo maioratus alligantur, perpetuò
còseruentur inalienabilia, atq; ita integra,
& vnita transcant ad omnes, qui ab instituto-
re ad eum vocantur, consequens profec-
tò est, ut, ellò maioratus testamento institu-
tatur, itaq; in quo instituitur, heres eo-
rum bonorum constituitur, detrachere ab
illis, aut à parte eorù, ex qua sola instituitur
maio-

maioratus, non possit trebellianicam, aut falcidiam, sed integra deuenire debeât ad vltierius vocatum, vt bene Molina lib. 1. de primog. c. 17. n. 18. & a. n. 26. docet ac probat. Quare superfluum hoc loco reputo longam hac de re disputationem, quam eo capite Molina texit.

Quod ad secundum, in titulo huius disputationis propositum, attinet, dicendum in genere est. Cum maioratus possessor dominium, tam vtile, quam directum, rerum maioratus habeat, ceterum inalienabile, obnoxiumq; vt integrum, illas quoq; vltierius ad eundem maioratum vocatis restituatur, vt saepe dictum est; consequens sane est, vt ita possessor maioratus eo perfrui, fructusque & emolumenta ex illo percipere possit, vt nihilominus ea de causa laesus, ac deterioratus, ad successorem non transeat: & vt ex bonis eiusdem libere refarciat id detrimentum debeat, & persolui damnum, si quod inde successori in eo maioratu obuerit, quia minores fructus, minoraque emolumenta, ea de causa ex illo percipient.

Hinc, si in maioratu sit sylua cedua, hoc est, quae inferuit, vt cedatur, lignaq; inde, tanquam fructus, & emolumenta, extrahantur, quia ex stipitibus, ac radicibus, renascuntur, vt habetur. l. sylua. ff. de verb. sig. Adde tu, vel terra sua sponte ea proferat, vel ex seminibus, quae ex arboribus syluestribus decidunt, nascuntur, aut etiam consuetum est arte & industria, loco excisorum, in ea plantari, vt suo tempore excidantur, & extrahantur. Hinc, inquam, si in maioratu sit talis sylua cedua, potest maioratus possessor cedere ex illa arbores, dummodo non excedat consuetum modum cediendi illas ex ea sylua, & potest illas vendere: haec enim fructus sunt ex eadem sylua. l. diuortio. §. si fundus. ff. solut. matr. & concit. l. 27. in prin. tit. 1. part. 4. Non vero debet maioratus possessor ad id restringi, vt usufructuarius, de quo disp. 7. dictum est, quousq; possit vti rebus, quarum habet vsum fructuum enim possessor maioratus dominus sit rerum maioratus, quoad vtile & directum dominium, sane licitum illi est eis frui, fructusque & emolumenta ex eis percipere, infra dolum, dissipationemque ac detrimentum manifestum earum: debet quippe eis vti, & non abuti in detrimentum successorum in eo maioratu: quare, vt disp. 619. dictum est, non tantam curam nem exhibere tenetur, quantum usufructu-

arius, sed solum tenetur canere de dolo, latave culpa, quae dolo aequiparatur, imò de consuetudine huius rei, ni, nullam praestat cautionem, nisi quando de dissipatione est suspicio, vt ibidem dictum est. In his consentit Molina lib. 1. de primog. c. 22. a. n. 1. Ex sylua autem non cedua, excidere non potest arbor fructuosa, nisi id vtilius esset syluae, oliuetum veterum renouando, amputatione ramorum, relicto: quae solo stipite, aut excidendo quasdam arbores, & alias vtiliores & magis fructuosas, earum loco inferendo. l. sed si grandes, & l. acquisitum. §. fructuarius. ff. de usufructu. l. diuortio. §. si fundum. ff. soluto matrim. & l. 27. tit. 1. part. 4. afficiatque Molina vbi supra cum plerisque alijs, quos citat. Quamuis autem arbores grandes fructiferae, si vento, aut alio infortunio, sint euulsae, ad usufructuarium non pertineant, neque eis vti possit, nisi pro reparatione domus eius syluae, cuius habet vsum fructum, vel ad suum vsum, comburendo ex illis, quae ad alium vsum non spectant, sed eiusmodi arbores ad proprietarium spectant, idemque sit dicendum de arboribus non fructiferis, similiter euulsis, quas ipse excidere non posset, vt habetur. l. arboribus. ff. de usufructu: quamvis item, si similes arbores eradicentur in fundo dotali, quas maritus, tanquam fructus ex eo fundo non poterat excidere, non pertineant ad maritum de iure communi, sed pretium earum cedat in augmentum dotis, vt habetur. l. diuortio. §. si fundum, vers. sed si vi. ff. soluto matr. & l. 27. tit. 1. part. 4. nihilominus, si similes arbores eradicentur, aut exstinguantur, in praedio maioratus, sane ad possessorem tunc maioratus pertinent, tanquam ad verum earum dominum, vt bene Molina vbi supra n. 6. affirmat. Tenetur tamen alias, loco earum, plantare, si id possit natura rei,

atque status eius praedij, vt ibidem dicitur. Vtrum autem possessor maioratus possit nemus, vel syluam, maioratus extirpare, ac convertere in pratum, vineam, oliuetum, hortum, noualia, aut in aliud simile, vel rem aliam similem, in aliam commutare. Omnes conveniunt, quando ex ea variatione detrimentum sequitur maioratus, successoribusque in illo, nescias id esse, teneatque cum maioratus possessorem, ad damnum inde sequuta. Quando vero ex ea variatione nullum sequitur detrimentum, sed potius emolumentum & commoditas maioratus.

Y 2 IORATUS

ioratus ac successorum in illo. Multi circa rem emphyteuticam, aut feudale, arbitrantur, nefas esse emphyteutic, aut vassallo, id efficere sine facultate proprietarii; si verò id efficiat, incidere in commissum: eos res- tulimus disp. 457. rem hanc disputandam circa emphyteutic, de eorumq; numero est Molina lib. 1. de primog. c. 2. n. 7. ubi re- tulimus: qui similiter ibidem arbitratur, ne- fas etiam esse, possessorem maioratus idem efficere in re maioratus. Nos verò disputa- tione citata, contrarium affirmavimus esse regulariter verum circa emphyteutic, con- stitutedeq; in Lusitania esse receptum; idq; propter ea, quæ ibidem à nobis dicta sunt. Longè verò magis existimamus, id esse di- cendum circa bonam maioratus, quando id constat fieri in utilitate evidentem maiora- tus & successorum, licet forte aliquis con- pocius optaret, re illam retinere formam, quam antea habebat. Ducor, nò solum que- niam possessor maioratus verè est dominus utilis & directus eorum terri, dum illas pos- sidet, ad ipsamq; independentem à quocun- que alio, pertinet administratio & commo- ditas eorum, sed etiam, quoniam eam re po- tius est attendenda voluntas institutoris ma- ioratus, quàm successorum in illo: presump- ta autem institutoris voluntas est, vt id fiat in rebus maioratus, quod cedit in evidentè utilitate earum & successorum, est id ali- cui successorum displiceat. Adde, si re ipsa ex ea variatione nullum detrimentum sequi- tur successoribus, ad nullam restitutionem eis teneri, est id esse factum contra præ- sumptam voluntatem eorum, atq; institu- toris transgressio quippe illa voluntatis eo- rum, atque ret quidem ad iniuriam, cui cor- respondet poena, si feratur sententia & ea poena imponatur, non verò haberet ratio- nem damni illati, quod restitutione esset refarciendum.

5 Quoad animalia, quæ in nemore maiora- tus continentur, in lacubus, paludibus, co- lumbarijs, & in similibus maioratus locis, dicendum est. Quanvis mero usufructua- rio, non plura ex eiusmodi animalibus cape- re liceat, itaq; efficere, ac diuendere, quàm ita, vt totidè in eis locis maneat, quot erant quando frui cepit, vt habetur. l. usufructuarium venari, §. si in viuarijs. ff. de usu- fructu; nihilominus maioratibus similia loca possidentibus, aliquid plus licet: modò enim notabiliter non reddant illa deterio- ra, nimium consumendo animalia eorum locorum, venari, & piscari, capereque po-

terunt, quæ voluerint, Ita Molina ubi su- pra à n. 8. c. ubi alios, quos citat. Lege, quæ de eiusmodi animalibus disp. 457. dicta sunt.

Quod si maioratus prædia aliqua habeat, quorum alij sint emphyteuticæ, maioratus verò possessor sit proprietarius, tunc non solum pertinent ad eum possessorem pec- siones emphyteuticæ, & tanquam fructus proprietatis, vt ex se liquet, sed etiam lan- demia, quæ solvuntur ex alienatione rei em- phyteuticæ: hæc enim reputantur etiam veluti fructus proprietatis. Ita Molina ubi supra. n. 12. cum alijs, quos citat.

De thesauris, & venis metallorum, & alia rum similibus rerum, repositis in prædijs maioratus, de quibus Molina lib. 1. de pri- mog. c. 23. disputat, quovsq; ad maiora- tus possessorem attingant, dictum à nobis est disp. 54. & 56.

Quod attinet ad fructus, seu emolumen- ta, iurisdictionis, quando maioratus iura- dictionem habet. In primis inter eos fruc- tus computantur poenæ tile ales, si, con- cessione principis ad eum maioratum spec- t, etiam si continent res immobiles, vt bene Mol. n. 2. cum plerisq; alijs, quos citat, ad- ieris, quosdam alios asseruat lib. 1. de primog. c. 25. n. 20. Quomodo autè eius- modi fructus, seu poenæ, ex delictis com- missis tempore antecessoris in maioratus, quando poena executionis est mandata te- pore successoris, inter vtrumque sint ad- iudicandi, disp. 635. explicatum est.

Deinde inter fructus iurisdictionis com- putantur, constituere arcum præfectos, iu- dices, qui loco, & nomine possessoris ma- ioratus, iustitiam administrent, decuriones, tabelliones, & alios ministros publicos. Vt enim cum Inno. & plerisque alijs, quos ci- tat, bene ait Felin. c. cum olim. n. 2. de ma- ior. & obed. quos etiam refert ac sequi- tur Molina. c. 25. citato. n. 2. quando quis

habet ius ad aliquid faciendum, vt ad eli- gendum, præstandum, conferendum, vel aliud simile, usus ac exequutio eius iu- ris, est quasi fructus, quinde percipitur, & qui per consequens percipitur ex dignita- te, præbenda, aut munere, cui id ius est an- nexum. Sic fructus Episcopatus est, con- ferre beneficia, eligere, aut similia facere. Fructus autem canonicatus est, ferre su- fragium in capitulo, & eligere ad aliqua. Eodemque modo fructus maioratus, ha- bentis iurisdictionem, est, eligere magis- tratus, ac ministros publicos, ad eandem iurisdictionem exercendam. Quia tamen

de inmodi electione, & quando ministri à maioratus possessore constituti exirent, dicitur commodius tractatu quinto, illuc usque res hæc differtur.

S V M M A R I V M.

1 MAIORATVS possessor ad que onera & sumptus teneatur, aut non teneatur, circa res maioratus.

2 Maioratus possessor, heredes sibi illius, ex quantu culpa teneantur, aut non teneantur, ad damna rebus maioratus subsequenda, teneanturq; de leui culpa.

3 Prelatus, & heredes illius, teneantur de leui culpa damnorum subsequuntorum rebus Episcopatus, aut alterius prelati.

4 Fideicommissario tenetur heres grauatus de culpa leui damnorum fideicommissi subsequuntorum, si is heres grauatus commodi aliquod ex eis bonis reportauit.

5 Maioratus possessor, aut prelati, vel beneficiarii, si tamen eundem suis sumptibus meliorauerunt res maioratus, aut Ecclesie, quantum damnum culpa ipsorum, saltem leui, in eis fuit sequutum, locus est compensationi.

6 Ad que onera & tributa teneatur possessor maioratus ratione rerum eiusdem maioratus.

7 Sumptus litis, num maioratus ad possessorem pertineat, ipse de suis bonis tenetur facere. Si vero sit circa testandam, aut minuendam maioratum, & sine modici, idem possessor tenetur illos facere. Si sint magni, de bonis maioratus, ita de in successores redundent, sunt facienda. Et ad quos tenetur usufructuarius maioratus possessor an facere teneatur inuentarium bonorum maioratus.

Ad qua onera maioratus possessor teneatur. Et num facere teneatur inuentarium de rebus maioratus.

Disp. 646.

INCENDV M
deinde est, ad que onera, sumptulve, maioratus possessor teneatur. Quomodo autem disp. 456. de emphyteuta dictum est, teneri eum ad impensas cum re emphyteutica, attinentes ad conseruationem,

mobi

quoad id fieri possit, eius rei in statu, in quo illam accepit, atq; ad fructum collectionem, faceretq; eas debere de suo, seu de fructibus, quos ex ea percipit, etq; de causa reficere teneri domum emphyteuticam, seu quodcumq; aliud emphyteuticum ædificium; non tamen instaurare illud, si vetusta te, aut alio infortunio, absq; sua culpa, corruit, aut exstructum est, & multo minus tenetur illud diruere, & instaurare, si vetustate, aut aliqua alia de causa, absq; sua culpa, ruinam minetur; teneri etiam reficere aggeres, & purgare solata alueosve agrorum; tamenque teneri reficere & purgare putei atq; si lege, statuto, aut consuetudine loci, vel præcepto, teneatur vniuersisq; munire lapidibus viam, pro situ & qualitate domus, quam possidet, aut contribuere ad mundandum locum aliquem vico proximum, vel deputatum ad proieciendas sordes eius vicini, aut aliud simile, ad ea omnia teneri emphyteutam de suo, & de fructibus rei emphyteuticæ, vt ibi iuribus, auctoritate Bartoli, Baldi, atq; aliorum, quos Ahar. Valaf. de iuro emphy. q. 26. d. n. 1. refert ac sequitur, comprobatur est: sic etiam ad eadem expensas tenetur possessor maioratus in bonis, aut ob bona maioratus, ex fructibus & emolumentis, quæ inde percipitur. Atq; hoc modo intelligi debent, quæ Molina lib. 1. de primog. c. 17. n. 1. & 6. cum alijs, quos citat, docet. Ad hæc enim serè omnia, etiam usufructuarius tenetur, vt dispositione citata, & disp. 1. d. tit. est, & constat ex l. diuortio. §. impedia. ff. solut. matr. ex l. usufructu legato in fine, & ex lege hæc tenens. ff. de usufructu, & multo magis tenetur maioratus possessor, qui etiam de rectum dominium rerum maioratus habet; atq; ratione emolumentorum, quæ inde percipit, tenetur bono earum rerum proficere, hosque omnes sumptus facere: alioquin tam ipse, quam heredes ipsius, tenentur successori in maioratu ad eos sumptus, & ad damna ex eo ipsi, & bonis maioratus, subsequuta, quod tamen non fuerit. Ad alios autem insolitos sumptus, magnique valoris, de quibus ead. dispositione, 456. dictum est, si possessor maioratus cogatur contribuere, pro ratione prædiorum maioratus, vt ad aggeres magni valoris conseruandos, quibus vi fluminis obfisteretur, ne eor., & alios agros perderet. arceatq; obstrueret, atq; ad meatus faciendos, quibus paludes, & loca inagnosa, exsiccarentur, & ad cultum redigeretur, in maioratus, & aliorum præ-

B tenetur teneri reficere & purgare putei atq; si lege, statuto, aut consuetudine loci, vel præcepto, teneatur vniuersisq; munire lapidibus viam, pro situ & qualitate domus, quam possidet, aut contribuere ad mundandum locum aliquem vico proximum, vel deputatum ad proieciendas sordes eius vicini, aut aliud simile, ad ea omnia teneri emphyteutam de suo, & de fructibus rei emphyteuticæ, vt ibi iuribus, auctoritate Bartoli, Baldi, atq; aliorum, quos Ahar. Valaf. de iuro emphy. q. 26. d. n. 1. refert ac sequitur, comprobatur est: sic etiam ad eadem expensas tenetur possessor maioratus in bonis, aut ob bona maioratus, ex fructibus & emolumentis, quæ inde percipitur. Atq; hoc modo intelligi debent, quæ Molina lib. 1. de primog. c. 17. n. 1. & 6. cum alijs, quos citat, docet. Ad hæc enim serè omnia, etiam usufructuarius tenetur, vt dispositione citata, & disp. 1. d. tit. est, & constat ex l. diuortio. §. impedia. ff. solut. matr. ex l. usufructu legato in fine, & ex lege hæc tenens. ff. de usufructu, & multo magis tenetur maioratus possessor, qui etiam de rectum dominium rerum maioratus habet; atq; ratione emolumentorum, quæ inde percipit, tenetur bono earum rerum proficere, hosque omnes sumptus facere: alioquin tam ipse, quam heredes ipsius, tenentur successori in maioratu ad eos sumptus, & ad damna ex eo ipsi, & bonis maioratus, subsequuta, quod tamen non fuerit. Ad alios autem insolitos sumptus, magnique valoris, de quibus ead. dispositione, 456. dictum est, si possessor maioratus cogatur contribuere, pro ratione prædiorum maioratus, vt ad aggeres magni valoris conseruandos, quibus vi fluminis obfisteretur, ne eor., & alios agros perderet. arceatq; obstrueret, atq; ad meatus faciendos, quibus paludes, & loca inagnosa, exsiccarentur, & ad cultum redigeretur, in maioratus, & aliorum præ-

D tenetur teneri reficere & purgare putei atq; si lege, statuto, aut consuetudine loci, vel præcepto, teneatur vniuersisq; munire lapidibus viam, pro situ & qualitate domus, quam possidet, aut contribuere ad mundandum locum aliquem vico proximum, vel deputatum ad proieciendas sordes eius vicini, aut aliud simile, ad ea omnia teneri emphyteutam de suo, & de fructibus rei emphyteuticæ, vt ibi iuribus, auctoritate Bartoli, Baldi, atq; aliorum, quos Ahar. Valaf. de iuro emphy. q. 26. d. n. 1. refert ac sequitur, comprobatur est: sic etiam ad eadem expensas tenetur possessor maioratus in bonis, aut ob bona maioratus, ex fructibus & emolumentis, quæ inde percipitur. Atq; hoc modo intelligi debent, quæ Molina lib. 1. de primog. c. 17. n. 1. & 6. cum alijs, quos citat, docet. Ad hæc enim serè omnia, etiam usufructuarius tenetur, vt dispositione citata, & disp. 1. d. tit. est, & constat ex l. diuortio. §. impedia. ff. solut. matr. ex l. usufructu legato in fine, & ex lege hæc tenens. ff. de usufructu, & multo magis tenetur maioratus possessor, qui etiam de rectum dominium rerum maioratus habet; atq; ratione emolumentorum, quæ inde percipit, tenetur bono earum rerum proficere, hosque omnes sumptus facere: alioquin tam ipse, quam heredes ipsius, tenentur successori in maioratu ad eos sumptus, & ad damna ex eo ipsi, & bonis maioratus, subsequuta, quod tamen non fuerit. Ad alios autem insolitos sumptus, magnique valoris, de quibus ead. dispositione, 456. dictum est, si possessor maioratus cogatur contribuere, pro ratione prædiorum maioratus, vt ad aggeres magni valoris conseruandos, quibus vi fluminis obfisteretur, ne eor., & alios agros perderet. arceatq; obstrueret, atq; ad meatus faciendos, quibus paludes, & loca inagnosa, exsiccarentur, & ad cultum redigeretur, in maioratus, & aliorum præ-

V 3

diorna

diorū utilitatē, tunc non teneretur maioratus possessor eos facere de suis proprijs bonis, neq; de fructibus maioratus: sed consiliū posset celsus redimibilis, autoritate principis, totius eius summe in bonis maioratus, cuius redditus soluerent possessores maioratus de fructibus maioratus, si tantum, aut plus, acciperent fructus & emolumenta quotannis ex bonis maioratus ob eos sumptus, quantum sunt eiusmodi redditus, aut ciuendi, principis autoritate, deberet aliquid de bonis maioratus, vnde illi sumptus integri soluerentur, iuxta ea quæ disp. 641. & 644. dicta sunt. Idem est dicendum, si opus esset aliqua reficere, quæ absq; possessoris maioratus culpa, vel vetustate corruerunt, vel minantur ruinam, vel exusta sunt, in quoque indigent sumptu. Neque enim hac tenetur facere possessor maioratus de suis proprijs bonis, neque de fructibus, quos ex maioratu percipit: sed potest ea reficere, si commodum id omnino sit, de bonis ipsiusmet maioratus, aliqua ad id, principis autoritate, diuēdēdo, vel censuræ subiungendo quoad totam quantitatem eorum sumptuum, iuxta ea quæ disputationibus citatis dicta sunt, & consentit Molina vbi supra. n. 7.

- 2 Quando culpa possessoris maioratus, aliquid de bonis maioratus perijt, aut deterior est redditum, distinguendum est. Quoniam, si dolo, aut lata culpa (quæ dolo & equiparatur) illius perijt, aut deterior est redditum, tunc tenentur id instaurare ac soluere, tam ipse, quàm heredes ipsius, vt omnes consentiunt, argumento. l. mulier. §. sed enim. ff. ad Trebell. quæ id disponit de herede grauato cōparatione fideicommissarij, si aliquid de fideicommissio dolo, aut lata culpa, talis heredis pereat, aut deterior sit redditum, & consentit communis doctorum sententia, quam Molina. c. 17. citato. n. 1. & 4. refert ac sequitur. Quando autē aliquid de bonis maioratus perijt, aut deterior est redditum, culpa leui possessoris, Peralta relatus à Molina. n. 4. citato, asseruit, neq; ipsum, neq; heredes ipsius, teneri illud soluere. Ducitur, quoniam neque heres grauatus teneret soluere fideicommissum, quod culpa leui ipsius perijt, aut deterior est redditum, etiam si quartam detrahat, iuxta opinionem Alexandri: quod id sit modicum commodum heredis, cōparatione commodi fideicommissarij, eaq; de causa heres in solum commodum fideicommissarij censetur institutus heres,

- A grauatusq; fideicommissum restituere: vnde, inquit Peralta, cum possessor maioratus, neq; quartam Trebellianicam de rebus maioratus detrahat, non tenetur de leui culpa, sed solum de dolo & lata culpa, si res maioratus pereat, deteriorē reddita sit. Molina vbi supra. n. 4. & 6. quod ad heredem grauatum attinet cōparatione fideicommissarij, consentit, solum teneri de dolo & lata culpa, non verò de leui, ellō quartam legis beneficio detrahat: secus autem, si aliquid iudicio testatoris detrahat. Quod verò attinet ad possesorem maioratus, censet teneri etiam de leui culpa, non verò de leuissima. Atq; in hoc secundo omnes conueniunt. Quod verò teneatur etiam de leui culpa, probat. Tum quia iudicio institutoris maioratus recipit fructus illius toto tempore vite sue: Tum etiam, quoniam quæ maioratus est institutus in commodum primi ad eum vocati, in quo fuit iustitutus, & sequentium: quippe vnusquisque eorum solum recipiat fructus eius maioratus toto tempore vite sue, & eum restituit integrum sequenti: fideicommissarius verò, quia accipit fideicommissum liberum, longe maius emolumentum reportat, quàm heres grauatus, ellō heres grauatus quartam detrahat, & ideo heres institutus & grauatus censetur gratia solius fideicommissarij. Quod de maioratus possessore asseruit, teneri scilicet, tam ipsum, quàm heredes ipsius, etiam de culpa leui maioratus ipsi, & successori in illo, asseruit etiam Molina vbi supra. n. 2. cum alijs, quos citat, de prelato, si bona aliqua Ecclesiæ culpa ipsius pereant, aut deteriora reddita sint: quandoquidem beneficia eque sint instituta in commodum possessoris, & successoris, & aequalē omnes ex beneficio commodum reportent. Vnde, inquit, moribus in hoc Castellæ regno asse receptum, vt mortuo prelato, ad petitionē successoris, obtineatur in supremo regio cōsilio quoddam ordinarium preceptum, vt corrector ciuitatis eius Episcopatus, aut ciuitatis vicinioris ac dignioris, efficiat, vt heredes Episcopi defuncti, & successor, nominent estimatores, seu taxatores damnorum, quæ culpa predecessoris fuerint reperta in bonis Episcopatus, & quod, si duo illi taxatores discordent, corrector nomen tertium, idque, quod duo estimatores iudicauerint, persoluant heredes defuncti, ac tradant successor, vt bona Episcopatus restituantur, integraq; perseuerent. Quibus autē idem

idem consuetum non sit fieri in maiori-
bus; addit tamen Molina, si coram iudicibus
ordinarijs petatur à succellore in maiora-
tu, similiter concederetur. Ego verò dicen-
dum arbitror, etiam heredem grauatum,
qui commodum quodcumq; ex fideicom-
misso reportat, siue illud reportet benefi-
cio legis, siue iudicio testatoris, teneri fi-
deicommissario de leui culpa detrimenti ta-
lis fideicommissi: quandoquidem eo ipso
heres est institutus in suū, & fideicommis-
sarij, commodum: quando autem disposi-
tio est in commodum duorū, tenetur vnus
alteri de culpa leui, non verò de leuissima,
nisi contrarium sit iure dispositum: in re au-
tem proposita tantum abest, vt sit con-
trarium dispositum, vt hoc ipsum sit expressè
in re proposita sancitum, vt aperte collat.
1. cum res. §. culpa, iuncta glossa ibi, & l. si
seruus legatus. §. cum quid. ff. de leg. 1. l. 7.
titu. 11. part. 6. & alijs iuribus, quæ disp.
194. §. cum hactenus, nos citauimus, in quibus
iuribus disponitur, si heres, aut exequa-
tor, nihil cōmodi ex testamento reportet,
teneri solam de dolo, & lata culpa, si lega-
tum, aut fideicommissum pereat, non verò
de leui: si verò commodum reportet, tene-
ri etiā de leui, non verò de leuissima: neq;
est necesse, vt locum habeat regula illa, alio-
quin generalis in cōtractibus, & in alijs dis-
positionibus, quod commodū sit æquale,
aut quod nō reportetur legis beneficio ac
dispositione, sed aliud; neq; est textus, vn-
de id colligatur. Lex verò similiter. §. sed
enim. ff. ad treb. quæ ait, heredē grauātū te-
neri solam fideicommissario de dolo & lata
culpa, intelligitur, iuxta glossā ibi, & cōmu-
nē doctorū sententiā, quā sequitur Greg.
Lopez. l. 7. citata verb. *por su culpa*, & quam
Molina. n. 4. citato refert, quando is heres
nullum commodum ex tali fideicommisso
reportat.

Dubium.

Dubium autē est, vtrum, si culpa posses-
soris maioratus, saltē leui, aliquid in bonis ma-
ioratus deterioratū sit, & nihilominus lon-
gē maiores meliorationes fecit in rebus alijs
maioratus, detur cōpensatio, ita vt propter
maiores meliorationes, non teneatur ad mi-
nora detrimenta. Idem dubium est de pre-
lato, cuius culpa aliquid detrimentum sub-
sequutum est in bonis Ecclesiæ, qui tamen
longē maiores meliorationes fecit in alijs
bonis eiusdem Ecclesiæ. Greg. Lopez in
fine glossæ citatæ, remittit ad ea, quæ no-
tantur. l. si negotia. ff. de negot. gest. Mo-
lina verò alleuerat, iuxta quandam regulam

A Bart. in eadem lege si negotia, lecum non
habere cōpensationem, sed teneri nihilo-
minus heredes ad damna subsequēta re-
fertque, se ita vidisse iudicatum in causa cu-
iusdam prelati, cuius culpa aliqua bona Ec-
clesiæ deteriora reddita sunt, & licet mul-
ta millia ducatorū de suo insumpserit & di-
ficando & meliorando atq; augendo bona
Ecclesiæ, heredes coacti sunt reficere mi-
nora damna, culpa talis prelatus, in alijs eius-
dem Ecclesiæ bonis subsequuta. Longē
verò, inquit, maiori cum ratione idem di-
cendum est de possessore maioratus, qui,
iuxta. l. 46. Tauri, repetere non potest me-
lioramenta in bonis maioratus facta. Idem
præterea confirmat Molina ex. l. si quis
negotia. ff. de negot. gest. ubi egit duo ne-
gotiorum gestor soluit indebitum, &
etiam recuperauit indebitum ei, cuius ne-
gotium gessit, locum non esse cōpen-
sationi.

Contrarium tamen existimo rationi con-
sentaneam, atq; omnino verum. Atq; in
primis ex. l. illa, si negotia, in fine, potius
colligitur, locum habere cōpensationem,
quā non habere, vt legem illam intuenti
erit satis perspicuum. Deinde verò longē
diuersa ratio est, de eo, qui egit duo ne-
gotia, & de eo, cuius culpa aliquid
damnum subsequutum est in bonis maio-
ratus, aut Ecclesiæ, quæ possidebat, aut ad-
ministrabat, & simul suis proprijs sumpti-
bus & expensis auxit ac meliorauit longē
plus eandem res. Etenim, qui vtiliter gessit
vnum eorum negotiorum, rem fecit eius,
cuius negotium ita gessit, in commodum,
atque etiam in damnum, illius, ita vt, si vti-
liter, prudentis arbitrio, negotium illud ef-
fet aggressus, & damnum aliquid esset se-
quutū absq; ipsius culpa, id damnum totum
pertinisset ad eum, cuius negotiū gessisset,
& insuper ei, qui negotium ita gessit,
competeret actio negotiorum gestorū ad-
uersus illum alterum ad sumptus & ad va-
lorem industriæ: quia de causa, quando suc-
cedit commodum, pertinet totum ad eum,
cuius negotium est gestum; neque debet,
aut potest, cōpensare cum eo damnum
aliud, quod sua culpa in negotio alio, aut
in re alia, quam gesserit, obuenit, sed te-
netur integrum illud soluere. Qui verò
suis sumptibus auget & meliorat res ma-
ioratus, aut Ecclesiæ, eis sumptibus & me-
liorationibus suis proprijs, collatis bonis
Ecclesiæ, aut maioratus, verē cōpen-

Decisio.

5

N 4 lat

fat ac soluit, si quod damnum longè minus sua culpa aliquo n eisdem rebus obuenerit: quare æquitas non patitur, vt ipse, aut hæredes ipsius, cogantur iterum id damnum compensare. Neque lex. 46. 1. auri, quæ nõ vnuerſim de quibuscunq; melioramentis loquitur, vt præcedentibus disputationibus est ostensum, negare intendit eiusmodi compensationem, etiam in melioramentis, de quibus ea lege est sermo: cum ratio illius legis non militet in eiusmodi æquissima compensatione, neq; id cedat in vllum grauamen successorum in maioratu. Lex verò, si quis negotia, quam Molina citat, nullam perfectò vim habet. Cum enim id, quod negotiorum gestor recuperauit, in debitum ei, cuius negotium gestum est, restitutum sit ei, qui illud soluit, ac proinde nullum inde emolumentum eueniat ei, cuius negotium gerere intendit, nulla sanè æquitas patitur, vt cum eo valore compenset, quod sua culpa indebitè soluit de bonis eius, cuius negotium agebat.

6 Maioratus possessor non solum tenetur ad onera & grauamina ab institutore maioratus successoribus in eo imposita, sed etiã ad tributa & onera omnia, quæ imponuntur, aut debentur, ratione rerum maioratus, siue realia sint rebus ipsius maioratus imposita, siue personalia ratione rerum maioratus, & siue antea fuerint imposita, siue de nouo imponuntur. Nisi fortè aliquid insolitum & extraordinariũ imponeretur, concernens perpetuam rerum maioratus vtilitatem, vt supra, & disp. 456. dictum est de contributione ad aggeres, & meatus, magni sumptus, pro vtilitate diuersorum agrorum. Nam tunc de bonis maioratus esset id soluendum, vel census annuum autoritate principis collocado in rebus maioratus, vel diuendo aliquid de bonis maioratus eadem principis autoritate, vt supra dictũ est. Quod maioratus possessor ad ea omnia onera & tributa teneatur de fructibus maioratus, satis constat ex dictis disp. 456. vbi idè ostensum est de emphyteuta & seu datario, ratione dominijs vtilis, & de usufructuario ibi, & disp. 7. ratione solius vsus fructus, idq; de usufructuario habetur. l. hæc tenus, §. modica. l. si pendentes, §. si aliquid clocarij, & l. usufructu relicto. ff. de usufruct. l. quæro. ff. de usufruct. legat. & l. neq; stipendium. ff. de impens. rer. dot. vbi habetur, maritum, de iure communi usufructuarium bonorum dotalium vxoris, teneri soluere tributa omnia prædiorum do-

A talium, neq; posse repetere possidè, quod ita soluerit. Reddit verò rationem textus, quia onus fructuum hæc omnia impendia sunt, eumque prois de comitantur, qui fructus prædij, vnde, aut cuius occasione solvuntur, percipit. Cum ergo possessor maioratus dominus sit rerũ maioratus, tã quoad vtile, quàm quoad directum dominium, fructusq; earum percipiat, longè maiori eũ ratione ad ea omnia onera & tributa tenebitur ratione dominijs & eorundem fructuum. Imò verò, si quæ onera, aut tributa realia, soluta non sint ex eisdè bonis à prædecessore, tenetur ipse ea soluere ratione rerum maioratus, quæ in ipsum transierunt, & quæ eo onere reali affectæ sunt: si verò ipse ea soluerit, actio ei competit aduersus hæredes prædecessoris, qui illa soluere tenebatur, vt ea ipsi soluant, vt dis. 456. citata circa emphyteutam ostensum est. Præter autores ibi citatos, quoad possessorem maioratus, hæc asserunt Aries Pinel. l. 1. C. de bon. mater. part. 2. n. 72. Molina c. 27. citato. n. 8. & communis sententia, quæ citant.

C Si lis aduersus possessorem maioratus in tenetur quoad maioratũ ipsum, aut quoad aliquid ad maioratũ spectans, distinguit bene Molina. c. 27. citato. n. 11. cum Aries Pinel. l. 1. C. de bon. mater. part. 2. n. 68. & 69. Quod aut lis intentatur quoad commodum ipsius maioratus possessoris duxat, quia contendit aliud ad se potius pertinere, vel quo ad aliquam partem fructuum, quam aliquis contendat ad se attinere, nihil de iure ipso maioratus in se litigando, neque contendendo illum minuire: aut lis intentatur aduersus ipsum maioratum in se, intendendo illum minuire, aut abolere. In primo euentu, cum non agatur de detrimento, aut commodo, ipsius maioratus in se, sed de commodo solo, aut detrimento, possessoris, sumptus omnes litis pertinent ad ipsum maioratus possessorem, etiam si magni sint: quoniam iniustum esset propter solum commodum, aut incommodum, possessoris maioratus, sine villo detrimento ipsius maioratus in se, grauare, aut minuire, bona maioratus, sumptus talis litis soluendo de bonis ipsis, seu de proprietate maioratus, vt cum alijs, quos citant, probè notant duo autores citati. Atq; idè rectè asserunt Pinellus, & cõfessit Molina, de usufructuario, vt scilicet, si lis similis aduersus eũ intèretur, quæ nihil attineat ad proprietatè, ipsum solum teneri soluere

vere sumptus eius litis; nō verò proprietarium. Quod limitarem, nisi proprietarius teneretur usufructuario de euictione: tunc enim, que de euictione circa rem veditam, & de lite aduersus emptorem, aut possesorem, intentata, disp. 380. dicta sunt, similiter haberent locū in eo usufructu, & lite, quę circa eum usufructum, usufructuario intenteretur. Adhuc verò persisto in discrimine inter usufructuarios alios, & patrem familias usufructuarium in bonis aduentitijs filij familias, à nobis disp. 7. & 8. cum Ant. Gom. & alijs tradito, quod scilicet alij non teneantur ad sumptus litium proprietatem concernentium: pater verò teneatur de fructibus ad sumptus litis circa proprietatem bonorum filij familias, quicquid Pinellus, & Molina, vbi supra, renuant. Cum moderatione tamen, quam Alexander, rellatus à Pinello. n. 68. citat, adhibet, nempe, quod si sumptus litis excedant fructus bonorum filij familias, tunc incrementū in sumatur ac solvatur de proprietate, ipsa bonorū filij familias. In posteriori verò eventu, quando scilicet his intentatur aduersus maioratū in se, intendendo illum minvere, aut abolere, tunc, si expensę sint modicę, quod iudicandum est prudentis arbitrio, attenta quantitate reddituum maioratū, tenetur eas soluere maioratū possessor de fructibus maioratū: quoniam etiā merus usufructuarius tenetur ad modicos sumptus circa bona, quibus fruitur: si verò impensę litis sint magnę, soluendę sunt de proprietate ipsa maioratū, in cuius bonū, ac conseruationem perpetuam sunt, vel principis autoritate collocando censum redimibilem in bonis ipsis maioratū, vnde tales impensę fiāt, quem successores in illō quotannis de redditibus soluant donec liberalitate alicuius eorum redimatur, vel ali quid de bonis maioratū ad eos sumptus, eadem principis autoritate, diuendū.

S Vtrum autem possessor maioratū teneatur conficere inuentorium de rebus maioratū, disp. 219. explanatum est.

SUMMARY.

MAIORATVS possessor alienare non potest bona maioratū. Et quibus in locis explanata sint multa, quę ad alienationem, & ad usufructum boni maioratū pertinent.

Sententia lata in possessorem maioratū, quorū que nocet alijs successoribus, exceptionem

- A** rei indicat quoad alios successores, pariat.
3 Hidalgo alicuius si in item vocetur, sententiaque aduersus illum feratur, quibus nocet, pariterque aduersus illos exceptionem rei indicat. Et quibus consanguineis non nocet.
4 Acta in iudicio circa maioratū possesorem, valeant similiter quorūque aduersus successores.
5 Maioratū possessor si colludat, aut nimis negligenter ac culpabiliter perdat causam, sententia circa maioratū aduersus ipsum lata, quorūque alijs non nocet.
6 Sequi in maioratū successor si eum quodam tercio, & nō cum maioratū possessore, de suo cessione contendant, sententia aduersus eum lata, alijs non nocet.

Maioratū quorūque ab institutore dissolui possit. Et num bona illius a possessore maioratū propria autoritate alienari valeant, saltem per compromissum, aut transactionem. Et num sententia lata aduersus possesorem praedicat ulterius ad eum maioratū vocatis. Disp. 647.

SUPEREST dicamus de dissolutione maioratū, vel omnino, vel ex parte, deque illius amissione. Et quidem quovique maioratū, semel institutus, reuocari, aut dissolui possit, ab institutore ipso, & per consequens alienari ea ratione possint, aut non possint, bona semel vinculo maioratū alligata, à disp. 383. copiose est explanatum.

A disp. 364. explicatum est, quę nomine alienationis intelligatur. Et à disp. 466. præsertim disp. 470. dictum est, quemadmodum successor in maioratu alienare propria autoritate nō possit bona vinculo maioratū alligata, neque concedere alteri, etiam in tempus vitę suę, usufructum eorum bonorum, & quando usufructus bonorū maioratū filij familias patri competat, & quando non competat. Disp. 433. dictum est, si vxor in dotem dedit marito maioratū ad ipsam attinentem, fructus dotis de iure communi ad maritum pertinere. Et disp. 431. dictum fuerat, quo pacto maioratū mariti, aut vxoris, in hoc Castellę regno, & in Lusitania, estli-

Y 5 men.

inter ad quantitatem arharum, quam vir in vitroque regno promittere vxori poterat. Item disp. 491. ostensum est, iuccefforem in maioratu stare non teneri locationi bñs de rebus maioratus factis per suum antecessorem.

A disp. 556. egimus de transfectione & compromisso. Et disp. 557. ostendimus, transfectione & compromissum, si facta à possessore maioratus circa res maioratus, esse nulla, & in quibus euentibus valida sint.

Solum ergo superest dicamus hoc loco de ultimo, quod in titulo huius disputationis est propositum. Vtrum scilicet sententia aduersus possessorem maioratus circa res maioratus lata, præiudicet ceteris, qui ad eum maioratum post illum vocantur, an non, sed intentare rursus litem circa idem possint.

1 Dicendum autem est, si sententia aduersus maioratus possessorem feratur, quod maioratus ad ipsum non pertineat, vel quod eum amittat, aut quod res aliqua vinculo maioratus non sit alligata, præiudicare ceteris ad eum maioratum vocatis, vel qui, eo possessore excluso, ipsi etiam excluduntur, etiam si eiusmodi uccessores, neque per proclama sint citati, aut aliter certiores fuerint effecti. Ita communior doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. de pract. qq. e. 13. n. 6. iunctis ijs, que dixerat. n. 5. antecedente, Ant. Com. l. 40. Tau. ri. n. 73. Aries Pinael. l. i. C. de bon. mater. part. 3. n. 43. Greg. Lopez. l. 20. tit. 22. part. 3. verb. pero casor 3 bz, & Molina lib. 4. de primog. c. 8. n. 3. Ratio autem est, quoniam quando lis agitur cum vero & præcipuo cōtradictore, à cuius iure ceterorum ius pendet, victo eo, ceteri in eo victi censentur, quatenus ius ceterorum à iure illius pendet; eaq; de causa, est dñe nec citati, nec cōscij fuerint, sententia tamelata in primu & præcipuum, nocet, in consequentiam, ceteris, & parit etiam aduersus illos exceptionem rei iudicate. Neque refert, quod in re proposita ceteri ulterius ad eum maioratū vocati, neque maioratum accipere deberent à possessore tunc illius, sed ab institutore, ex præscriptiōe institutoris, neque ius ad illum haberent ab eodem possessore, sed ab institutore, vt sepe in præcedētibz dictum est, vt in tali possessore ceteri victi omnino ea sententia non censentur: quoniam licet ius habeant ab institutore, id vtique habet, si possessor ita victus, illud haberet, dependentē ex eo, quod illud haberet,

A atque post eum, & per eum possiderem, ex eiusdem institutoris præscriptiōe, quare, quæ sententia declarat, possessorem ius nō habere, vel quia non erat vocatus ad eum maioratum, vel quia bona illa alligata non fuerunt vinculo primogeni, aut non legitime, ac valide, vtique in consequentiam, idē declarat quoad ceteros, qui in illo censentur exclusi, quive, de penderet à iure illius, obtendere poterat ius ad eum maioratum. Idem est de ea nobilitate, quam *hitalguia* vocant. Si enim aliquis sit victus, ceteri, qui ex illo originem trahunt, censentur ea sententia victi omnino in illo, paritque proinde ea sententia, etiam aduersus eos, exceptionem rei iudicate, vt rectē Molina vbi supra cum Otalora affini matque niam possideri nobilitatem habent ex illo, dependentē que ex eo, quod illi nobilitatem eam haberet. Frater verō victi, & descendentes ex tali fratre, quoniam non habent eam nobilitatem ex victo illo, sed ex patre illius, contendere adhuc possunt, se eam nobilitatē habere, patremque suum, ac autem, eam habuisse, neq; sententia aduersus fratrem latam, exceptionem rei iudicate, parit aduersus ipsos. Ac sanē, quando in euentibus propositis non aliud esset argumētum ad probandum, sententiam latam aduersus præcipuum, ex cuius iure ceterorum ius pendet, parit etiam exceptionem rei iudicate aduersus successores post illum, etiam minime citatos, ac ignaros, quā uilitas publica, quæ id postulat, vt finis litibus imponatur, id satis esse deberet, vt per Epicheiam intelligeremus eam fuisse mentem legumlatorum, argumento. l. singulis. ff. de except. rei iud. In re autem proposita, nō solum ratio redditā id omnino persuadet, sed probat. l. 1. §. quauis, verbi. denunciare, & verbi. denunciari. ff. de ventr. inspic. In vitroque enim versiculo habetur, relictam pregnantem à marito defuncto, denunciare, id debere omnibus, qui hereditatem, mariti immediate sperant, si illa pregnantis non sit, vt custodiam, si velint, adhibeant: non verō alij, qui post hos hereditatē spectant. Verba autem verbi. denunciari, hæc, sunt, Denunciari autem oportet ipi, quos proxima spes successus contingit, vt puta primo gradū heredi instituto, non etiam substituto, nempe fideicommissario heredis. Quid clarius dici potuit? Idē probat. l. ex contrario. ff. de re iudicate. Vbi, cum pupilla esset damnata ex contractu patris, & illa, per restitutionem in integrum, abstinuisset à paterna hereditate, deuoluer

voluereturque hæreditas ad substitutum, vel ad coheredem, aut ad proximiorum in gradu, si ille circa idem intentare velit litē, competit contra eum exceptio rei iudicata: quoniam ius huius, ea in parte, pendens erat ex iure pupillæ illius, quæ fuerat omni non victa. Probât præterea. l. si patroni. §. vlt. ff. ad Treb. & l. superatus. vers. at qui. ff. de pig. Accedit, hanc sententiam receptā esse in hoc regno in praxi, vt, cum Simancas, testatur Molina vbi supra.

Non solum autem sententia, quæ transit in rem iudicatam, lata contra possessorē maioratus, nocet vterius ad eum vocatis, sed etiam omnia in iudicio eū eo circa maioratum acta, estō deuentum non sit ad sententiam. Ita communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra. n. 5. refert ac sequitur. Est enim regula recepta, acta in iudicio, nocere eis omnibus, quibus sententia nocere solet, quam probant. c. inter dilectos. §. attellationes, de fide instr. argumento à contrario sensu, & l. sed. & si possessori. §. vlt. in fine, argumento etiam à contrario sensu. ff. de iur. iur. Hac ratione in ista cōcepta cum maioratus possessore, transiunt insequentes possessores, ita vt non debeant eis de nouo cum ipsis inchorari, sed sequens successor in eo statu subire debeat iudicium, in quo alius antecessor fuerit relictum, vt idem Molina ibidem cum communis doctorum sententia subiungit, id quod confirmat ex. l. in iudicio. ff. familiæ her. cuius summariū Bartoli sic habet, in successorem singularem ex necessitate transiunt instantia iudicij. Addit verò, cum Bald. & Ang. vt instantia in successorem transeat, necesse non esse, litem fuisse contestatam cum antecessore, sed satis esse præcessisse simplicem citationem, aut libelli oblationem.

Quæ tamen dicta sunt, intelligi debent, dummodò maioratus successor litem diligenter prosequatur, atque in ea bona fide, ac sine dolo, ac negligētia, versetur. Si enim cum aduersario collodat, aut in lite negligenter se gerat, vel is, ob ipsius contumaciam, eo absente tractetur, lis eo modo peracta, asserre non potest præiudicium sequētibz successoribus, vt constat ex. l. ex contractu. in fine. ff. de re iud. l. à sententia, & l. si per lutorio. ff. de appel. l. si seruus plurim. §. 1. & §. si quis ante. ff. de leg. 2. & affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Molina vbi supra. n. 7. & Aries Pinel. l. n. C. de bon. mater. part. 3. n. 50. limit. 4. Addit Molina ibi. n. 8. cum

plerisque alijs, quos citat, probata fraude, aut collusionē, sententiam non nocere ei, contra quem lata est. Aliud verò, probari fraudem, aut collusionem, eo ipso, quod principalis victus non curauit deducere, vel exhibere sua iura: quod ait Molina probare apertè. l. si seruus plurim. §. si quis ante, illis verbis, vel minus plene defendit causam. ff. de leg. 1. Idem cum Aries Pinel. n. 50. citato, & cum plerisque alijs, quos citat, dicēdum subiungit, quando maioratus possessor, qui litem bona fide ac diligentissimè est prosequutus, à sententia, contra ipsam lata, non appellauit, aut non supplicauit, quando locus est supplicationi, & non est locus appellationi, & quando deseruit appellationem, aut supplicationem, iam interpositam. Potest quippe in his euentibus successor in maioratu appellare, aut supplicare, vel prosequi desertam appellationem, aut supplicationem. In annotationibus verò in fine operis. n. 13. addit, hoc intelligendū esse, non solum in prima, sed etiam in secunda supplicatione, quæ sub obligatione maximæ pœnæ supplicatur, nisi sententia pro supplicante feratur: quod intelligendū arbitror, quando ex maxima causa, omninoque rationabiliter, ita supplicaretur, ad effectum, vt, transacto tempore ad supplicandum concesso antecessori, alioque minimè intra illud supplicatū, possit successor supplicare intra idem tempus computatum à puncto, in quo sententia ad ipsius venit notitia. Addit verò Molina, quando interposita fuit secunda supplicatio ab antecessore, si ex maxima causa, rationabiliter omnino, fuit interposita prudētis arbitrio, tunc teneri successorem soluere pœnam, si confirmata sit sententia. Arbitror verò soluendam tunc esse de bonis maioratus, in cuius utilitatem fuit supplicatio interposita, si supersint bona eius maioratus, lata ea sententia. Si verò non rationabiliter fuit interposita ea supplicatio, tunc hæredes antecessoris, qui illam interposuerunt, teneri soluere pœnam: ea verò de causa, solent possessores maioratus, vt ait Molina, antequam interponant secundam supplicationem, cōsoluere peritissimos aduocatos, an id omnino expediat, & ex illorum iudicio, inscriptis accepto ac seruato, soluere illam interponere, vt ipsi, ipsorumque heredes, non cogantur pœnam soluere de suo, si sententia confirmetur.

Quando, viuentē maioratus possessore, non ipse, sed sequens successor, litem mo-

uit cuidam tertio, qui etiam eius maioratus successiōnem pretendebat, ea lis solis ipsis litigantibus praeiudicabit. Tunc enim iudicium illud inchoatum, actumque esset, non cum illo, cui principaliter ius ad maioratum defendendum attinebat, sed cum eo, qui post eius mortem successiōnem in illo pretendebat. Ita Aries Pinel. n. 50. citato. limite. s. Molina ubi supra. n. 11. & plerique alij, quos citant. Si tamen ea lis à successore in maioratu tractetur cum possessore, circa illum excludendum ab aliquo iure in eo maioratu, tunc, quia agitur de iure praesentis ipsius possessoris maioratus, vti que ea lis ceteris praedictum afficeret, vt Molsina ibidem subiungit.

S Y M M A R I U M.

De fideicommissio solui, aut promitti, potest competens aoi, aut donatio propter nuptias. grauat, aut grauat, illud alteri restituere, quando, qui grauat, ascendens erat grauat, aut grauat, neque aliunde compleri competens do potest, aut donatio propter nuptias.

1 Extendendum id esse ad alimenta necessaria grauat, & liberis suis, ad liberandum eum à capitate, aut vinculis, & ad similia alia vrgentia, qui arbitrentur.

2 Hec locum habent, etiam si testator, non solus tacite insinuando fideicommissum, sed etiam expressè prohibuerit in genere ea bona alienare, secus si dixerit, in nullo euentu, aut neque in dotem, aut ad donationem propter nuptias.

3 Maioratus Hispanorum bona, neque in dotem descendenti ex institutore alienari possunt, vt fideicommissa possunt, quicquid aliqui in contrarium asseruerint.

4 Maioratus bona absque principis auctoritate, neque in eundem maioratus utilitatem permutari possunt, aut vendi, et alia emantur.

Num bona maioratus, ac fideicommissi, alienari, absque regia facultate, aliquibus in euentibus possint. Disp.

648.

ISP. 640. ostensum est, debita institutoris maioratus, soluenda esse à successoribus in eo de bonis maioratus, aut integre, aut contribuendo ad ea debita, vt ibi explanatum est. Imò dictum est, non plura bona censenda esse pertinere

ad vinculum maioratus, quàm quae superauerint, deducto toto aere alieno. institutoris. Ad idem vero, si quae debita contraria essent ab institutore post maioratum, irreuocabiliter institutum, ad illam non teneri successores in eo maioratu ex bonis, ex quibus irreuocabiliter fuisset institutum. Lege, quae ibi dicta sunt.

Quod ad fideicommissum attinet, quantis eo ipso, quod aliquis grauat, restituit aliquid, tacite sit prohibitus id alienare in praedictum eius, cui est restituendum, in suorem tamen dotis, & donationis ante nuptias, seu propter nuptias (de qua sermo erat de iure communi, & disp. 290. est dictum quid ea de iure communi esset) sancitum est, vt, si aliquis, aut aliqua, ab ascendente esset grauat, aut grauat, restituere alteri, & legitima eius non esset satis ad competentem dotem pro qualitate suae personae, aut ad soluendam eiusmodi dotem antea promissam, posset, quod deesset, promittere, aut soluere, de eo fideicommissum; non tamen posset augere dotem semel promissam de tali fideicommissio: & similiter, vt grauat restituere, si legitima ipsius non sufficeret ad competentem donationem propter nuptias, quae de nouo promitteret, aut promississet, posset promittere, & soluere, incrementum de tali fideicommissio: non vero augere donationem propter nuptias iam antea semel promissam. Ita sancitum est in authentico de restitutionibus, §. quia ob res, & §. hec cigitur. Idem, licet non ita copiose, habetur in authentica res (quae ex illo alia authentico fuit desumpta): Cuius munia delegat. & sic habet. Res, quae subiacent restitutioni, prohibentur alienari quidem & obligari, sed si liberis portio legitima non sufficit ad dotem, fiat donationis propter nuptias, obligationem, permittitur res praedictas in eam causam alienare, vel obligare, pro modo honestati personarum commisso.

C Ea enim, quae communiter omnibus profunt, his, quae specialiter quibusdam utilia sunt, praeposimus. Idem fuerat ex parte sancitum. mulier. §. cum proponeretur, & l. a filia. ff. ad Trebell.

D Hec verò hoc modo intelligenda sunt, vt, si tempore solutionis dotis, aut donationis ante nuptias, satis sine legitima, & alia bona libera eius, cui id soluere debet, & in super fructus fideicommissi tunc extantes inde soluatur, & non de fideicommissio ipso, & eadem ratione non potest promitti de fideicommissio in dotem, aut in donationem propter nuptias, quando praedicta omnia sufficiunt

sufficiunt ad competentem dotem, aut donationem. Ita habetur expressè. l. mulier. §. cum præponeretur. ff. ad Trebel. & affirmat communis doctorum sententia, quæ refert ac sequitur Molina lib. 4. de primog. c. 6. n. 5. Quando autem illa omnia non sufficiunt solutioni, solui debent de fideicommissio ipso, etiam si totum exhauiatur, ut n. 16. cum alijs, quos citat, subiungit.

Hæc tamen dispositio intelligenda est, quando is, qui restituere grauauit, erat ascendens comparatione grauati: secus autem si erat collateralis, aut omnino extraneus tunc enim grauatus, neque pro se, neque pro aliquo suorum descendendum, & multo minus pro sorore, potest promittere, aut soluere ex eo fideicommissio dotis, aut donationem propter nuptias, quicquid in contrarium dixerit glossa Accursij. §. quæ ob rem citato, verb. si non sufficeret, in fine. Quod enim asserimus, satis apertè innuitur illo eodem. §. & asserunt Bart. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. §. var. ref. c. 6. n. 10. vers. primum; Ant. Gom. l. 1. c. 1. a. n. 87. vers. 4. & Molina lib. 4. de primog. cap. 6. n. 3. & 6. & sequenti non ostenditur analo-

Paulus Castrensis, & plerique alij, quos Molina vbi supra. n. 4. refert, restringere authentica citata voluerunt, ut solui intel ligatur, quando parens, qui fideicommissum reliquit, tenebatur dotare descendem, aut donare illi propter nuptias, etiã ultra legitimam, & quando talis pars restituere tenebatur dotis, quæ filius familiaris, ipso viuente, acceperat, quasi id promittendum, aut soluendum esset de eo fideicommissio, tanquam debitum talis parentis in quo plane nulla esset difficultas, neque necessitas ad id erat ea dispositio: quippe cum debita instituentis maior autem, aut fideicommissum, de eo maxime iorata, et fideicommissio, sint soluenda, quando non remanent alia bona instituentis, unde soluantur, ut in principio huius disputationis, & disp. 640. dictum est. Communis vero, atque amplè fidei sententia, quæ vbi supra Molina refert ac sequitur, & cum qua Ant. Gom. vbi supra vers. primo. consentit, est in contrarium. Nempe intelligenda esse ea iura, etiam si ad id cogi non posset parens, quasi id sancitum sit, non requi debitum eius parentis, sed accommodatè solui ad id, quod præsumendum est, intentionem esse illius, est ad id non teneretur, neque cogi ad id posset.

2 Extendenda verò ea authentica cum eo

A muni doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur, arbitrantur Couar. n. 16. citato, vers. quanto, & Molina vbi supra. n. 7. & consentit Ant. Gom. n. 87. citato, vers. secundo, ut intelligatur, posse grauatum aliquid restituere, illud alienare, etiam pro restituenda dote competens, quam accepit, est illam acceperit postquam ea fuerit grauatus, & postquam mortuus fuerit testator, & est mulier, quæ illam tradidit, agnouerit, virum, quæ illam accipiebat, grauatum esse id restituere alteri. Id vero probant, quia ea authentica statuunt, posse grauatum promittere & tradere competentem donationem propter nuptias in eo consenti de re obnoxia restitutioni: cum ergo de iure communi, donatio propter nuptias facta uxori, sit in securitate dotis, quod integre soluetur, ut disp. 290. dictum est; consequens est, ut licet in eo euentu donari potest propter nuptias ex re subiecta restitutioni, quando legitima portio ad id non sufficit, ita etiam solui similiter possit dos accepta de eadem re obnoxia restitutioni.

B Lege Couar. qui docet & copiosè hæc explicat ac confirmat, non ostenditur, ut Bart. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. n. 87. citato, vers. octauo, & Molina vbi supra. n. 8. & 9. eadem authentica, aduersus glossam in authentica res quæ verb. obligationem, extendunt, ut res, subiecta restitutioni, alienari possit pro alimentis necessarijs eo modo grauato, & illius liberis, quibus alimenta præstare tenetur, atque pro redemptione conseruandæ, vel pro alia simili vrgenti causa. Consentit Couar. 2. var. ref. c. 16. n. 9. vers. penult. tamen si excipiat, quando is est in carcere, aut in egestate, ob graves suas culpas. Cui Bart. addit Ant. Gom. vbi supra vers. 7. etiam posse alienari pro dote filia ad ingrediendum monasterium, consentitque Molina vbi supra. n. 17. Hoc verò intelligere, quando ad ingressum monasterii non esset nec ceterarum plus dotis, quam ad maritandam eam filiam competentem ad qualitatem sue personæ. Qui vers. 10. cum alijs subiungit, quod semel in competentem dotem fuisset datum de fideicommissio, etiam si postea matrimonium dissolutum, & dos ad mulierem reuerteretur, non pertinere ad fideicommissum, sed quoad eam quantitatem, manere perpetuo extinctum id fideicommissum. Id æstimat glossa in authentica res quæ. C. de fideicommissis, verb. obligationem, & asserunt Bart. &

C Bart. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. n. 87. citato, vers. octauo, & Molina vbi supra. n. 8. & 9. eadem authentica, aduersus glossam in authentica res quæ verb. obligationem, extendunt, ut res, subiecta restitutioni, alienari possit pro alimentis necessarijs eo modo grauato, & illius liberis, quibus alimenta præstare tenetur, atque pro redemptione conseruandæ, vel pro alia simili vrgenti causa. Consentit Couar. 2. var. ref. c. 16. n. 9. vers. penult. tamen si excipiat, quando is est in carcere, aut in egestate, ob graves suas culpas. Cui Bart. addit Ant. Gom. vbi supra vers. 7. etiam posse alienari pro dote filia ad ingrediendum monasterium, consentitque Molina vbi supra. n. 17. Hoc verò intelligere, quando ad ingressum monasterii non esset nec ceterarum plus dotis, quam ad maritandam eam filiam competentem ad qualitatem sue personæ. Qui vers. 10. cum alijs subiungit, quod semel in competentem dotem fuisset datum de fideicommissio, etiam si postea matrimonium dissolutum, & dos ad mulierem reuerteretur, non pertinere ad fideicommissum, sed quoad eam quantitatem, manere perpetuo extinctum id fideicommissum. Id æstimat glossa in authentica res quæ. C. de fideicommissis, verb. obligationem, & asserunt Bart. &

D vbi supra vers. 7. etiam posse alienari pro dote filia ad ingrediendum monasterium, consentitque Molina vbi supra. n. 17. Hoc verò intelligere, quando ad ingressum monasterii non esset nec ceterarum plus dotis, quam ad maritandam eam filiam competentem ad qualitatem sue personæ. Qui vers. 10. cum alijs subiungit, quod semel in competentem dotem fuisset datum de fideicommissio, etiam si postea matrimonium dissolutum, & dos ad mulierem reuerteretur, non pertinere ad fideicommissum, sed quoad eam quantitatem, manere perpetuo extinctum id fideicommissum. Id æstimat glossa in authentica res quæ. C. de fideicommissis, verb. obligationem, & asserunt Bart. &

alij

alij, ibi in margine citati.

Dubitat doctores, utrum, si testator non solum tacite prohibuit alienari aliqua bona, instituyendo ex eis fideicommissum, gratia dōve ut alicui, aut aliquibus, ordine quodam restituerentur, sed etiam expressē prohibuit ea alienari, locum habeat dispositio predictorum authenticorum, ut scilicet in dotem, aut donationem propter nuptias possint, modo explicato, alienari. Communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Covar. n. 10. citato vers. secundo, Greg. Lopez. l. 6. titu. 11. part. 6. verb. *que la puaesle vender*, colum. 4. vers. item etiam, & Molina ubi supra, n. 10. locum habere affirmant. Ratio autem est, tamen si illi non ita eam reddant. Quoniam prohibitio expressa in genere alienationis rei tacite alioquin alienari prohibetur, nisi addatur, nullo modo, aut in nullo euentu, vel aliud simile, quō ex mente disponentis extensio fiat ad euentus de iure alioquin nihil impediens tacita eiusdem disponentis prohibitionem, permittit, licet fortior sit ac magis perspicua, quam sola tacita eiusdem prohibitio, non tamen ad plurā sese extendit, quam sola tacita: unde de utraq; prohibitionem intelligi debent verba illa in initio authenticæ res, quæ supra relata. Pauli verō, quos Ant. Gom. ubi supra refert ac sequitur, affirmant contrariam opinionem, nempe, appositā expressā prohibitionem alienationis in genere, locum non habere dispositionem eorum authenticorum. Non tamen est recedendum ab illa alia sententia, quam Ant. ipse Gom. fatetur esse communem. Quando autem testator prohibuit expressē alienationem rerum, quas fideicommissio subijciebat, etiam in dotem, aut donationem propter nuptias, fatetur communis doctorum sententia, quam doctores citati, & inter eos Antonius Gom. ubi supra referunt ac sequuntur, locum nō esse dispositioni eorum authenticorum, ac proinde neque in dotem, neque ad donationem propter nuptias, in euentibus explicatis, neque ex alia causa pia, posse validē alienari. Idem dicerem, si in alienatione expressa appositū verba illa, nullo modo, aut in nullo euentu, vel aliud simile, unde sufficienter exprimeret, nullum excipere euentum, quē sub ipsius potestate esset validē prohibere. Ducuntur hi auctores, quoniam, inquit, authentica illa id statuunt ex præsumpta voluntate testatoris, in euentibus, qui eis authenticis excipiuntur, quando verō testa-

tor exprimit sufficienter, contrariam esse mentem ac voluntatem ipsius, illi est statandum, neque locum habet ea authenticorum dispositio. Dicerem (& credo hanc esse mentem eorundem auctorum) iura illa non fundari solum in præsumptione, sed ex plenitudine potestatis id statuere legislatorem, accommodatē ad præsumptam testatoris voluntatem, siue ea sit eorum voluntas, siue non, interim dum testatores aliquid non sufficienter expriment. Quare iura illa nō statuant solum ac declarant, quid habeat natura ipsa rei, quasi in sola præsumptione id fundetur, sed statuunt verum ius positum, accommodatē ad id, quod videtur, esse quo debet, mens testatorum in eis euentibus, in eorum illis relinquendo contrarium sufficienter exprimere ac statuere.

Paulus verō Castrensis, & alij, relati à Covar. n. 10. citato vers. ceterum, & ab alijs, censent, etiam si testator in particulari exprimat, ut res fideicommissio subiectæ, alienari non possint in dotem, aut in donationem propter nuptias, locum nihilominus esse authenticis citatis, posseque proinde alienari non secus, ac si talis expressa & particularis prohibitio non fuisset appposita.

Ducuntur illa alia opinione eiusdē Pauli Castrensis supra relati, ac impugnata, quod scilicet dispositio eorum authenticorum solum habeat locum, quando testator instituens tale fideicommissum, obligationem habebat dotandi, aut donandi propter nuptias, vel soluendi dotē, usque ad eā quantitatem, ad quam non sufficienter legitima filij, aut filiz, neque alia bona libera eorum, aut testatoris, neque item redditus fideicommissi, quo euentu nulli potest esse dubium, prohibitionem illam expressam, atque in particulari testatoris, nō posse impedire, quin tale debitum ipsius ex fideicommissio solvatur, iuxta ea, quæ in principio huius disputationis, & disp. 640. dicta sunt. At verō communis ac vera opinio loquitur, quando testator non tenebatur dotare, aut donare, propter nuptias, usque ad illam quantitatem, ut, relicta filij, aut filio, integra sua legitima, non teneretur: maxime in hoc Castellæ regno, in quo integrum est parenti de quinto suorum bonorum disponere, ut libuerit, relinquendo illud, etiam extraneo; & insuper de tertio potest inter descendentes disponere, etiā ut libuerit, modō tamen si ei alij dispositioni fideicommissi, aut maioratus, vincula adhibeat, serpens ordinē in vacationibus ad id fideicommissum, aut ad eā

maiora.

maioratum, lege. 27. Tauri, quæ est. l. 1. titu. 6. lib. 5. nouæ collect. præscriptum; maxime item in Lusitania, ubi testator potest de tertio suorum bonorum disponere, vt libuerit, etiam relinquendo illud extraneo. Hinc Couar. vers. ceterum citato, & Molina ubi supra. n. 12. rectè distinguunt. Quod si pater, etiam in his regnis, tenebatur ad eam quantitatem dotis, ad quam integram soluendam necesse esset accipere aliquid de fideicommissis, aut de maioratu, ab eo instituto, quia promiserat in Lusitania filiz in dotem totam eam quantitatem, aut etiam in hoc Castellæ regno ex principis facultate, quæ facillimè ad id conceditur. (sine ea verò facultate inualida est promissio filiz in dotem quantitatis vltra legitimam illi debitam, vt sepe dictum est, & constat ex. l. 1. titu. 2. lib. 5. nouæ collect.) tunc locum habere eam dispositionem illorum authenticorum, nihil impediens expressa prohibitione in particulari testatoris in contrarium. Et idem est, si ad nuptias promiserat filio, vltra legitimam, tantam quantitatem, ad quam soluendam esset necesse sumere de bonis fideicommissis, aut vinculo maioratus, à testatore subiectis. Ceterum id nõ habet locum vi dispositionis illorum authenticorum, sed quia id pertinet ad debitam eiusdem testatoris, quæ soluenda sunt de bonis fideicommissis, aut vinculo maioratus, ab eodem testatore subiectis, quando non sunt alia bona, vnde soluuntur. Quando verò pater instituens fideicommissum, ad nihil filio, aut filiz, tenetur vltra legitimam, tunc, si in particulari exprimat, vt bona eius fideicommissis non alienentur, etiam in dotem filiz, alienari post mortem ipsius ad id non possunt: alioquin poterunt ad id alienari, iuxta dispositionem prædictorum authenticorum. Donatio verò propter nuptias, de qua in illis authenticis est sermo, nõ est in usu in his regnis, vt disp. 296. dictum est. Certè, cum in his regnis longè maior legitima filijs sit præscripta, quam esset de iure communi, integrum quæ parentibus relinquitur de alijs suis bonis liberè disponere, & constituere fideicommissa, atque apponere grauamina, quæ voluerint, modis explicatis, censere, debere abrogari in his regnis dispositionem illorum authenticorum, quæ ad nihil aliud inseruit, quam ad lites circa fideicommissa, & maioratus, & vt fruerentur mentes ac voluntates instituentium fideicommissa, & maioratus, qui, dum ignorant, necesse esse exprimere in parti-

culari, quòd ea bona, neque in dotem, neque ad quidquam aliud possint alienari, id prætermittunt adiungere: cum tamen intendant, quòd neque ex illis causis alienatio fiat, sed dispositiones ipsorum, vt sentant, inuolabiliter obseruentur. Hæc quod attinet ad fideicommissa.

Quod verò ad maioratus Hispaniarum attinet. Hispani doctores, quos Molina ubi sup. n. 17. refert, ferè censent, quæ dicta sunt de fideicommissis, locum similiter habere in maioratibus, quando possessor maioratus, de liberis, seu de descendebus, est institutoris, & comparatione eorum, qui de liberis sunt eiusdem institutoris, vt de fideicommissis dictum etiam est. Atque vt, quæ magis certa ac recepta sunt, primo loco dicamus. Cõueniunt, quando dos, aut donatio ad nuptias, certæ qualitatis deberetur ab institutore maioratus, id soluendum esse de bonis maioratus, quando non sunt alia bona institutoris, vnde soluatur: quoniam id spectat ad alienum institutoris, quòd de bonis maioratus est soluendum, quando non est aliunde, vnde soluatur, vt sepe dictum est. Conueniunt item, si maioratus institutor expressit in particulari, vt bona maioratus, neque ad dotem, neque ad aliquid aliud, alienentur, quantumcumque pium, alienari tunc non posse, ac proinde locum non habere dispositionem illorum authenticorum, vt de fideicommissis dictum est. Idem diximus nos esse, si adhibuit clausulam, vt in nullo euentu aut vt nulla ex causa, alienarentur, vel aliud simile adhibuit, quod æquipollcat. Ant. verò Gom. iussit eximitat, si maioratus institutor in genere expressit, non alienarentur, vt circa si deicommissa ex illo est relatum. Quando verò, neque maioratus institutor est debitor, neque expressit in particulari, vt neque ad dotem, neque ad aliquid aliud bona maioratus alienarentur, censent plurimi doctores, quos Molina. n. 17. citato refert, locum habere in maioratibus dispositionem illorum authenticorum, ac proinde alienari ea bona posse ex causis, ex quibus de iure communi est dictum posse fideicommissa alienari. Attamen res certè est durissima, & quæ perspicue pugnat cum natura maioratum, & cum mente eos instituentium, vt perpetuò integri seruentur in bonum & splendorem familie, atque vt memoria institutoris perpetuò in illis conseruetur: facili enim ea ratione minuerentur ac abolerentur auctoritate propria eos possidentium.

thum, idque esset aperire ostium multis litibus, ad eos ipsos maioratus habefacandos, & ut successores pugnaret ad antecessores, qui obtentu similium causarum aliqui, et omnia bona alienasset. Hinc Greg. Lopez verificato multis contrariam sententiam persuadet, & amplectitur, quia Molina ubi supra non admodum firma iudicat. Quod etiam, n. 10, citato in fine in eandem sententiam prodendat, ratione alia, quam etiam Molina merito non satis firmam arbitratur. Ipse vero Molina interpede affirmat, dispositionem eorum authenticorum locum non habere in maioratibus Hispanis, numeroque 21. testatur, vidisse semper in forensibus controversiis eam dispositionem in maioribus non admitti. Ducitur, quoniam maioratus Hispani in commune reipublice bonum sunt introducti, ut in republica familiarum splendor, vires, ac nobilitas, conserventur: dispositio vero illorum authenticorum solum habet locum in fideicommissis ad privatum solum commodum aliquum, aut aliquorum, attinentibus, cui commodo preponitur publicum & commune bonum matrimoniorum: atque id significat illa verba in veroque authentico apposita, *et eque, que communiter omnibus profunt, his, que specialiter quibusdam utilia sunt, preponimus*: quare dispositiones illae intelligi non possunt in maioratibus, in commune reipublice bonum introductis. Præterquam autem, quod id aperte sonat verba illa relata, sane in hoc euentu, cum concurret privilegium illud dotis, & donationis propter nuptias, cum non minus publica maioratum utilitate, cõfunditur ac corrumpitur id privilegium, maxime cum in maioratibus agamus de datione, diminutione, & abolitione illorum vitæ, & in dote, & donatione propter nuptias, de commodo, cum maioratum privi-
 dicio, favore matrimonij acquirendo. Neque refert, subiungit Molina ibidem, n. 23. quod multi doctores, quos citat, asserant, dispositionem eorum authenticorum locum habere, etiam si id fideicommissum relatum sit Ecclesie, aut alicui alteri pie cause, in quibus favor publicus cernitur. Quoniam, inquit, vel ea opinio est falsa, vel intelligenda est, quando fideicommissum prius respicit privatum utilitatem, ut si quid sepulchro, aut capelle, alicuius sit relictum: secus vero, quando respicit publicam utilitatem. Huic rationi Molina addo, naturam ipsam maioratum ex se omnino efflagitare, ut in eis locum non habeat ea dispositio

etiam, neque est dubitandum, eam omnino semper esse mentem ac voluntatem maioratus instituentium, quod si, quando illos instituebant, interrogarentur, an vellent, ut in aliquo euentu, etiam causa dotis, possent alienari, ac minui, & dissolvi, proculdubio neganter responderent: quare illa dispositio iuris communis in re longe diversa, extendenda non est ad maioratus Hispanos. His accedit, dispositionem illam illorum authenticorum, solum habere locum in fideicommissis: & cum sit exorbitans à iure, extendenda non est ultra illos: maioratus autem contractu inter vivos instituti, fideicommissa non sunt, sed donationes sub modo, ut disp. 577. & alias, dictum est: quare in illis locum non habebit ea dispositio: nemo autem dicit, in maioratibus quibusdam, spectata sola maioratus natura, sine alia expressione, aut prohibitione alienationis, facta ab institutore, locum habere dispositionem illam authenticorum, & in alijs non præsertim cum, licet maioratus vitæ voluntate instituti, multum participant de natura fideicommissorum, de quibus iure cõmuni est sermo, multum tamen ab illis distent, ut disp. 577. dictum est. *Quæritur* potest, num bona maioratus propria autoritate permittantur possint pro alijs utilioribus maioratus aut vendi, ut res maioratus utilior inde ematur. Respondendum vero est cum Molina ubi supra, n. 26. negat. Neque enim expedit talem potestatem esse in maioratus possessore, cuius occasione facile minuire ac perdere poterit bona maioratus in præiudicium familia, ac memorie institutoris, & cum detrimento successorum in eodem maioratu, ut disp. 641. dictum ex parte est. Sed ea autoritas est in principe, cuius est ex causa inter pretari defunctorum voluntates, easque alterare. Quando tamen aliquid prohibitum esset alienari in solam utilitatem eius, cui relinquitur, tunc ipse iam evidentem suam maiorem utilitatem, posset id autoritate propria alienare: at quia Molina cum alijs, quos, n. 27. citat, exponit quædam iura, quæ eiusmodi licitam alienationem sonant. Quod autem maioratus possessor pro reficiendis bonis maioratus, aut pro quacunque alia causa necessaria, obligare possit bona maioratus, ita ut alienari ex ea causa tandem possint, disp. 641. 644. & 646. dictum est. De extinctione rerum maioratus, illarumque transiitione in alterius dominium, titulo

titulo prescriptionis. & quantum temporis A
ad id necessarium sit, disp. 79. dictum est.

SUMMARYM.

MAIORATUS bona ut alienentur, princeps absque rationabili & legitima causa concedere non potest facultatem.

1. Maioratus bona ut alienari concedantur a principe, causa legitima est necessitas non levis, aut utilitas publica. Et quando camlium interuenire debeat.

2. Maioratus bona ut a principe concedatur facultas alienandi, sufficiens causa non est, ut matrimonium possessoris, aut filiarum, celebrentur.

3. Maioratus bona alienandi ut ea facultas a principe concedatur, quae aliis causis legitima, & quae cautela ea facultas concedi debeat.

Quo usque princeps concedere possit facultatem maioratus possessori, ad bona maioratus alienanda. Disp. 649.

DICENDUM est consequenter de alienatione bonorum maioratus ex regia facultate, sumpta alienatione latē, ut etiam hypothecam comprehendit. Sunt verò ista

huius rei fundamenta disp. 174. In primis verò non potest supremus princeps facultatem concedere ad alienandum bona maioratus absque rationabili ac legitima causa, ut ex se est perspicuum, liquetque ex dictis disp. 174. citata. Neque enim absque legitima causa potest mutare ultimas voluntates ac dispositiones defunctorum: neque absque eadem legitima causa potest privare eos, qui ex dispositione institutoris vocantur in posterum ad successionem in maioratu, maioratu ipso integro, aut parte illius, emolun. entique ex illorum verò pro libito principis, absque legitima & sufficienti causa bona maioratus alienari possent, etiam a legitimo possessoris illius, utique, absque eadem legitima ac sufficienti causa, mutaretur voluntas ac dispositio institutoris circa res suas proprias vinculo maioratus obligatas, privareturque vocati in posterum ad eum maioratum in toto maioratu, aut parte illius, emolumentum, quod inde erat percepturi.

2. Ut verò causas sufficientes examinemus, ex quibus ea facultas concedi possit. In primis, si id ita non levis, sed multum, exigat causa publica, concedi potest, ac debet, ea fa-

cultasimò cogi ad id potest maioratus possessor. Est tamen observandum, dupliciter id exigere posse causam publicam. Vno, nō quidem gratis, sed adhibito cambio, quo tantundem, aut plus, maioratus accrescat. Ut si ad publicum aedificiū, quod multum reipublice spirituali, aut temporalis, comodo, vel ornatui, referat, necesse sit euertere domus aliquas, aut accipere aliud pradium, quae ad maioratū spectent, iane ea est legitima causa, non solum ad concedendam facultatē, ut id ita alienetur ac extrahatur de maioratu, sed etiam, ut, relictae omnia oratus possessorē, cogatur id efficere, etiam, utque de illius potestate. Quia tamē in eo, & in alijs similibus eventibus, maioratus possessor, nec tenetur, nec potest, id concedere, gratis in maioratus detrimentū, ut ex se constat, sed vel private, aut conventus religiosorum, ad id aedificiū suis sumptibus faciendum, illud postulantes, vel reipublica ipsa ad idem aedificiū suis sumptibus faciendum similiter illud postulans, tenetur illud sufficienter copensare de privatis, aut de communibus bonis, utique tunc cambium aequale interuenire debet, quo tantundem, aut plus, accrescat maioratus, eoque modo facultas ad id alienandum, aut eripendum, ac extrahendum de maioratu, concedi debet, ut ea ipsa facultate efficiatur, prout deatur, ut tantundem, aut plus, cum effectu accedat ac vniatur maioratu.

Altero verò modo exigi causa publica, ut absque illo cambio & compensatione auentur aliquid de bonis maioratus, aut eius census redimibilis in eo constituitur, eiq. solutioni strictissima hypothecae maioratus subijciatur interim dum non redimitur de redditibus eiusdem maioratus, concedi libertate alicuius succedenti. Exempla sunt, si principis iussu aggeres magni sumptus hant ad vim fluminis alicuius copensandam, ne perdat agros, coganturque domini agrorum ad eos contribuere sumptus, debeantque contribuere agri ad maioratum spectantes, aut si hant similiter alui magni sumptus ad exsiccandum agros, ut redigantur ad cultum, vtilioresque multo hant, contribuereque debeant, agri maioratus magnam aliquam quantitatem: tunc enim contribuere, id tenetur maioratus possessor absque alia compensatione, quam utilitatis, quae inde accrescit eisdem agris maioratus, ut disp. 64. tit. 2. ubi dicitur esse etiam id totum censetur de suo, aut defunctibus maioratus, contribuere is, qui maioratū

tunc possidet, sanè vel principis facultate diuendi: debet aliquid de bonis maioratus vnde id soluat, vel debet de eiusdè principis facultate vendi in eo maioratu census redimibilis, vnde summa pecunie ad eos sumptus sufficiens habeatur. Atq; deberet tunc imponi onus possessoribus maioratus, vt de fructibus annuis maioratus, non solum soluerent pensiones census, sed etiam quotannis modicū quid deponerent, quo vsq; paulatim tota summa haberetur, vnde tandem census redimeretur, ac maioratus maneret liber: neque iniuriolum, aut onerosum, id videri debet contribuentibus quotannis illud ad redemptionem census; quandoquidè foboles ipsorum omnium, ac consanguinei, succedere in eo maioratu deberent in eternum, neque id esset soluendum, nisi de redditibus maioratus, relicta ipsis competentī summa eorundem annuorum reddituum. Aliud accipe ex eplum. Si maioratus possessor, quia bona illa de regia corona emanarunt, teneatur de suo, pro quantitate bonorum maioratus, seruire Regi in bello, et in pace in eo comitari, vt tenentur maioratus Hispani, neque habeat vnde id efficiat, nisi vendendo aliquid de vinculo maioratus, vel censum redimibilem in eo constituendo: vel si bonū, & vtilitas publica, postulet, vt ad hostes proligandos, subditi suis sumptibus ad bellum procedant, vel contribuant ad eos sumptus pro quantitate suarum facultatum; neque aliter possessor maioratus possit id onus subire, quam vendendo aliquid de vinculo maioratus, vel maioratū censui subiiciendo: tunc enim ex regia facultate posset, ac deberet, id efficere, quin ad id cogi posset, nullū cābium reddente principi, aut republica ipsa. Atta men tūc, si quia is possessor perditē vixerat, aut prodigē expendendo, multo grē alieno esset grauat, necesse esset subijcere maioratū censui, aut aliquid ex vinculo vendere; eū tamē, si moderatē vixisse, treditus maioratus sufficeret satis ad id onus subeūdum; vtique tantum in posterum esset illi quotannis relinquendum de redditibus eius maioratus, quantum esset satis congruū eiusdè sustentationi; reliquū verō esset sumēdū ad pensiones census persoluendas, & ad parandā pecunie quantitate, quia census redimeretur, aut emeretur maioratū, quantum ea de causa ex eo vinculo fuisset alienatum; quod si pecunia, quā ita, dum ille viveret, coparetur, nō esset ad id satis, successores deberent, arbitrio prudentis, de rediti-

A bus maioratus aliquid quotannis cōtribuerē, quō vsq; pecunia ad id necessaria cōgregaretur, & maioratus ad pristinū statum restitueretur: id enim, quod perditus ille coactus fuisset expendere de maioratu ad necessitatē illā publicā, quasi reale esset onus bonorū eius maioratus, quod successores pro rata de redditibus maioratus teneretur soluere, quādo perditus ille nō esset soluendo. Eodem verō modo, si moderatē ille vixisset, neque redditus maioratus sufficeret ad tantā pecuniā simul pro bono publico expēdendā, ipse, & successores in eo maioratu, renenerent, temporis progressu, cōtribuerē, prudētis arbitrio, pro rata, quō vsq; modo explicato, integrē illa solueret, maioratusq; in pristinū statū restitueretur.

B Vtrum autē causa publica sit, eaq; sufficiens ad concedendā facultatē, vt bona maioratus alienentur, aut hypothecē subijciantur, vel grauentur annuo censu, qui in eis bonis cōstitutatur, vt dotes filiarum, aut alij descendētibus possessoris maioratus, cōstituantur, ac tradantur, aut vt possessor ipse maioratus se obliget ad soluendā arrhas & dotē, quam cum vxore recipit, vel ad solūdotē soluendā. Principes, vt refert Covarr. 3. var. ref. c. 6. Gre. Lop. l. 6. t. 1. p. 6. vbi qdā nō potest vendere, col. 6. in fine, vers. & licet, & Molina lib. 4. de primog. c. 3. an. 3. iuncto. c. 18. n. 1. lib. 1. solent eas cōcedere, & Covar. id cōfiteri fieri posse, quādo maioratū ex regia facultate fuit institutus. Greg. verō Lopez satis trepidē loquitur, & admonet regios cōsiliarios, vt non faciliē eas concedāt, ne contra ius possit id efficiant, & cum onere restituendi dānum, quod maioratui in praiudiciū voluntatis ac memoriæ institutoris, ac vocatis vltimis ad eū, inde provenit. Molina etiā multū dubitat, an id iuste ac licitē fieri possit, restrictionesque & cautelas adhibet, quibus fiat, si quando fieri oportebit. Sanē, quando institutor maioratus debitor nō esset earū dotum, iuxta ea quæ dispositione præcedēte dicta sunt (si enim debitor esset, soluendā essent de bonis vinculatis, quādo nō essent alia bona libera eiusdem institutoris, vnde soluerentur, imō non plura bona censendā essent pertinere ad vinculum maioratus, quā quæ superessent, deducto eo, & quocūque alio re alieno eiusdem institutoris, vt ibi dē dictū est) credo principē non posse ad id tribuere facultatē, neque, si eam tribuat, validam esse, iuxta ea quæ dispositione præcedente dicta sunt, iunctis ijs, quæ disp. 174.

compro

comprobata sunt, idq; non solum quando institutor expressè prohibuit alienari ea bona, etiam in dote, sed etiam si id non prohibuerit expressè. Ratio est, quoniam ea, neque ex dispositione iuris humani, neque simpliciter, debentur ab institutore maioratus, neq; ex bonis, quæ vinculo maioratus alligantur, vt dispositione præcedente est offensum; q; si deberentur, necessaria ad id non esset facultas regia; neque item id est causa publica, quæ vllā ad id inducat obligationem, vt etiam dispositione præcedente est offensum; atq; vt Molina. c. 3. citato. n. 4. rectè ait, neque pro quacunq; causa publica, fas est concedere facultatem, vt bona maioratus alienentur: sic enim cõcedi posset, vt alienarentur pro reparandis itineribus, vel plateis, aut theatris, vel pro reparandis ac construendis Ecclesijs, quod nemo dicet: cum ergo disp. 174. citata offensum sit, principē non posse inuētere ac mutare dispositiones institutorū maioratū. absq; urgente & necessaria causa, præiudiciū vñ afferre vocatis omnibus ad illos, etiā si maioratus ex facultate regia sit institutus, vt ibidem satis perspicuè, in fallimur, comprobatum est, & copiose disputatq; ostendit Molina. c. 3. citato. n. 7. consentitq; Ant. Gom. l. 40. Taur. n. 89. consequens profectō est, vt concedere nō possit facultatem ad alienandum, aut subiiciendū hypothecę bonā maioratū pro eiusmodi dotibus constituendis, aut soluendis, etiā si id exigat possessor maioratus, qui nihil potest circa infringendam voluntatem institutoris, aut circa id, quod præiudiciū in eo maioratu vterius ad eum ab institutore vocatis parere poterit. Quod si concessa hæc sunt aliquę eiusmodi facultates, sanè id ex eo ortum habuit, quod regij consilij sibi persuaserūt id esse licitū, in nixi minimè solidis fundamētis, ductiq; aliorū autoritate.

4 Quod ex regia facultate alienari possint bona maioratus, aut censui, vel hypothecę subijci, pro soluendis debitis institutoris talis maioratus, quando aliunde solui non possunt, itemq; ex causa necessaria reparationis eorundem bonorum, nemini potest esse dubium: cum etiā absq; regia facultate hæc liceant, vt disp. 641. 644. 646. & dispositione præcedente, dictum est.

In maiore etiam maioratus vtilitatem, vt sumptus circa res maioratus fiat, vnde maior vtilitas maioratus progeniat, quā sit, quod ad eos sumptus ex bonis illius fuerit alienatū, concedi valde ac licitè potest fa-

cultas ad bona maioratus alienanda. Itemq; concedi potest facultas ad vendendum, aut permutandū res maioratus, vt ex præcio, aut in cõmutationem pro re maioratus, alia vtilior ei subrogetur, & vniatur maioratus. Ita Molina lib. 4. de prim. cap. 4. n. 1. Anton. Gom. l. 40. Taur. n. 82. in fine, & Greg. Lopez. l. 1. o. tit. 26. p. 4. verb. vendendo. colum. 4. & id est satis perspicuum, quod multis probat Molina. Neq; enim prohibitio alienationis in fauorem alicuius, aut aliquorū, intelligitur, quando id euidenter cedit in maius cõmodum & vtilitatem eorundem: accedente præsertim principis ad id autoritate ac facultate, quæ in re propoita necessaria est, vt dispositione præcedente, & alibi dictum est, ne, quod intuitu maioris vtilitatis aliorum ita alienando fieri, facili cederet in eorundem detrimentum: atque id est, quod disp. id ac probant Ant. Gom. & Molina vbi supra. Merito verò nam. 12. subiungit Molina, ad obviandum in cõmodis, quæ eiusmodi facultatibus ad vendendum, aut permutandum res maioratus, vt alię vtiliores accrescat maioratus, facili obuenire possunt, vel re, quæ accrescere debet, non existente adeo vtili maioratus, vt possessore cõsumente in alijs rebus pecuniam comparatam ex alienatione rei maioratus; principes, eorū vñ cõsiliarios, non prius debere concedere eiusmodi facultates, quā re diligenter ac sufficiēter examinata, atq; in euentu solum, in quo, si maioratus institutor, vocatūque vterius ad eum, adesset, cõsensum præberet, remq; ad id proculdebio libet alienarent: iteq; non prius debere eas facultates cõcedere, quā facta iam cõuentione inter partes de re, quæ loco eius, quæ alienatur, sit subroganda maioratus, & ea lege, vt pretium ex re maioratus, quæ alienatur, tribuatur venditori rei subrogandæ. Neque item debere concedi eiusmodi facultates, ad alienandum domo antiquas institutoris maioratus, deputatas habitationi eorū, quā ad eū maioratum vocantur, de quibus est verisimile, institutorem maioratus, si adesset, repugnaturum, præsertim cum inde aboleri posset ex parte memoria institutoris maioratus. Quæ eadem ratione cõcedi nō debet facultas, vt alienentur res maioratus, existēs in prouincia, in quā erat solum, domicilium vñ, institutoris, vt subrogetur res in alia prouincia existens, quando dubium esse potest, an id grātum esset futurum institutori maioratus, sitq; etiā grātū futu-

rum ceteris successoribus in eo maioratus: quæ omnia prudentis arbitrio sunt relinquenda, pensatis omnibus circumstantiis concurrentibus. Et contra verò, si res aliqua maioratus longè distet à sede & domicilio institutoris & successorum in eo maioratu, ubi sunt pleræque res ad eum maioratum attinentes, causa sufficiens, ut concedatur facultas ad eam alienandam, ut sub rogetur alia eque utilis in loco magis vicino, erit illa longè maior distantia. Atque hoc est, quod Greg. Lopez affirmavit. l. 6. titu. 11. part. 6. verb. que la no pudiese vender. Molina ubi supra. n. 19. Nescio verò cur à. n. 15. reprehendat Greg. Lopez, quasi aliud intenderit ac voluerit.

S V M M A R I V M.

1. **M**AIORATUS bona ut alienentur, potest princeps concedere facultatem, alienariq; ex ea possunt, est institutor eam peti, & concedi. Et ea concessa prohibetur rei. Et quanta nihilominus ratio sit habenda tali prohibitioni, quando contrarium non postulat commune bonum.
2. Quando necesse sit, aut non sit, mentionem facere principi de ea prohibitione, voluntate institutoris, ne facultas alienandi obtemperata sit repitita censetur.
3. Maioratus institutor quando peti eas facultates, & eis obtemperat, prohibuit sub pena, aut modo, ut continuo maioratus ad alium eo ipso transiret, quando peti nihilominus ac eis rei esset fas: quando non item. Et quam periculosam artibus varijs rei ad illas obtinendas.
4. Obtemperata una facultate ad alienandum, factaq; iuxta illam alienatione, quando surrepita erit secunda facultas, si facta non fuit mentio de priori facultate.
5. Maioratus bona si ex regia facultate alienentur, an vendi debeant in publica substatione, & que forma servanda.
6. Maioratus bona ut alienari possint, non sufficit, fiat, ministrorum de la camara, nisi à principe approbentur.
7. Maioratus circa bona si contractus alienationis celebretur ante obtemperat à principe facultatem, sub conditione tamen, si princeps facultatem velit concedere, validus est dependenter ab ea conditione, petendq; est facultas.
8. Maioratus bona ut alienentur si obtemperata sit facultas, nec sit > sup illius decennio, nulla reddunt.

A Utrum, si maioratus institutor prohibuit ea bona, etiam de Regis facultate, alienari, successorisq; prohibuit eam facultatem petere, aut ea rei, possint nihilominus eadem bona ex causis predictis, ex regiaq; facultate alienari. Et num. quando ex regia facultate alienantur, vendi in publica substatione debeant.

Disp. 650.

B

VOD ad primū attinet, dicendum est. Etiam maioratus institutor ex preſerit, nolle, ut princeps facultatem concedat, ut bona, ex quibus maioratus instituit, alienentur, vel prohibuerit ea, etiam ex facultate regia alienari, posse nihilominus principem ex causis legitimis concedere facultatem, ut alienentur, posseq; maioratus possesorem ex regia facultate, præſtita ex eisdem causis, ea alienare. Ita Molina lib. 4. de primog. c. 3. n. 28. Ratio autem est, quoniam prohibitio institutoris maioratus, non potest à principe auferre eam potestatem ad facultatem concedendam, ut ex legitimis causis ea bona alienentur, quæ, quia supremus princeps est, habet: neq; dū princeps eam facultatem cōcedit, interpretatur solum voluntatem institutoris, quasi solum in principe supremo sit potestas ad cōcedendam eam facultatem interpretando institutoris voluntatem; sed potest legitima ex causa mutata defuncti voluntatem, eaq; potestate tunc utitur. Quo loco obſerva, si maioratus institutor viveret, posse principem contravenire ea in parte eius voluntati, quantum præ-

C cisè postulare bonum cōmune; non verò quantum postulare suum bonū institutoris privatum: quoniam vnusquisque, dum vivit, est suorum bonorū moderator & arbitri; neq; princeps potest contravenire eius voluntati, nisi dū cōmune bonū aliud, non leuiter, postulat: postquam autē ille est defunctus, aliquid amplius princeps potest in bonū institutionis talis defuncti; quodquirē ille iam non vivit, qui, pro ratione temporis & circumſtantiarū, posset mutare cōsiliū, statuerēq; quod plus expediat cōmuni bono, institutioniq; ipsi. Ne tñ regere, in his, quæ ad solum bonū ipsius maiorat, & successorū in illo, spectat, aliqua ratione esse habendam,

dum, quod institutor maioratus expressit, nolle, ut princeps alienationem concedat, neque, ut possessores illius illa utatur, ut omnino ea facultas non concedatur, nisi quando dispositio illius esset prorsus irrationabilis, si intelligeret, etiam in eo casu, & cum eis circumstantiis, nolle, ut concederetur: neque enim facile est contraveniendi dispositionibus defunctorum, quoad ea, quae praedictum bono communi non asserunt: maxime cum experientia comperitum sit, usus facultatum principum, ut res maioratus alienentur, sepe habere pessimum exitum; vel quod non fiat accuratum examen, an causa sit legitima; vel quod testes, non ut oportet, testificentur; morem gerere volentes ipsi, qui eiusmodi facultates petunt, alienationesque desiderant; vel quod possessores maioratum in alijs rebus consumant pecunias earum alienationum; aut quia id, quod inde comparant, maioratusque subrogatur, non sit tam utile, atque erat, quod ex principis facultate fuit alienatum.

Hinc facile patet, quid dicendum sit ad dubium, quod Molina ubi supra lib. 4. c. 3. n. 29. excitat. Vtrū scilicet, quando maiora-
 tus institutor prohibuit alienationem earum rerum fieri, etiam ex facultate principis, utive prohibuit ea facultate concessa, necesse sit mentionem facere principi de ea clausula ante impetrationem facultatis; alioquin facultas obtenta; censenda sit surreptitia ac nulla. Paucis verò dicenda est, excepto hoc ultimo eventu à nobis proximè explicato, necessarium non esse facere mentionem de ea clausula. Ratio est, quoniam ea clausula nulla est omnino comparatione ceterorum eventuum; eo quod maioratus institutor non possit ea clausula minuire potestatem principis, neque in eis eventibus retardaret, si sciretur, principem ad eam facultatem concedendam: clausulam autem, vel rescriptorum, quae nulla sunt, vel quae exceptione possunt elidi, necesse non est facere mentionem, ut posterius rescriptum, aut facultas posterius obtenta, valida sint, ut notat glossa. c. ex tenore de rescrip. verb. negatio, in fine, gloss. c. cum nostris, verb. de facto, de concess. praeb. Felin. & alij, quos Molina ubi supra. n. 32. refert ac sequitur. In eventu autem proximè à nobis explicato, quoniam ea clausula retardare ac impedire debet principem, ne in eo evento facultatem concederet, sanè non est nulla, arbitrariaque, si subiceatur, censenda esse surreptitiam facultatem, quae

ea suppressa, fuerit obtenta.

Quando maioratus institutor ad eum seque-
 re successores in perpetuum prohibet alienationem bonorum illius, vel eo ipso, hquod facultatem ad id quoquo modo peterent, aut ipsis quoquo modo oblata, etiam proprio motu, vteretur, amitterent maioratum, & continuò absque alia sententia, aut declaratione, transiret in vterius ad eum vocatum, rectè ait Molina ubi supra. n. 36. posse nihilominus principem eam validè concedere (quod intelligere, secluso enim in duobus paragraphis praecedentibus explicato) derogareque clausulas omnes, quibus maioratus institutor prohibuit eam potere, aut ea oblata, vel obtenta, utique derogatione facta, vim non habet poena illa, conditionis, aut potius modus ab institutore appositus, ut, si post eam derogationem petatur, aut ea oblata ac obtenta viatur, amittat maioratus. Ratio autem est, quoniam, ut ex hac tenus dictis constat, maioratus institutor, non potest eam potestatem auferre à superiore principe, aut eam illi minuire. Adde-
 rem ego, neque quicquam validè facere, aut statuere, quo usus illius praedictetur, aut quo usus ille impediatur, saltem in praedictum boni communis. Quare, quando contrariū postulari omnino bonum commune, credo, transgressionem eius modi, qui tunc censendus esset de iure impossibilis, non esset in causa, ut maioratus possessor, qui eum transgredere, amitteret maioratum. Quando verò bonum commune non omnino postulari eam alienationem, tunc licet, ac validè, potuit maioratus institutor apponere eum modum omnibus successoribus in eo maioratu ad meliorem illius conservationem, nollendo, ut quicquam in eo succederet, illi tunc post successionem retineat, nisi cum eo onere quippe cum integrum ipsi sit de eis suis bonis disponere, ut voluerit, & cum onere, quod voluerit, modo rectè rationi, ac dispositioni iuris humani, non sit contrarium, ut verè id onus contrarium tunc non est. Tunc autem non audeam affirmare, posse maioratus possessorum, sine periculo amittendi successoribus in eam facultatem, & in exteriori foro eum maioratum, petere à principe facultatem, non quidem, ut possit aliquid aliquid maioratus, sed ut possit petere ab eo facultatem ad id facientium, facta prius per principem derogatione clausularum testamenti, quibus sub eo modo eam petere, aut ea obtenta, vel, prohibetur.

betur. Etenim, qui sub eo modo prohibet petere facultatem ad alienandum, simul et cēsendo prohibet sub eodem modo, petere facultatem ad facultatem alienandi petendam: potiusque est attendendum ad mentem dispositionis, quā ad verba, qui bus fit & exprimitur: sicut potius est attendendum ad mentem legis, quā ad verba. Et quemadmodum contra legē fit, in frau demve legis peccatur, quando verba ser vantur, & transgressio mentis legis fit: ita dispositionem sub eo modo transgreditur, qui verba dispositionis seruat, & mentem eiusdem dispositionis transgreditur. Eodē etiam modo crederem, transgredi eam dis positionem, atque amissionem maioratus propter eum modum appositum incurre re eum possessorem, qui curat, ut tertia per sona in camera regia, vbi eiusmodi faculta tes conceduntur, producat memoriale, quod vocat, in quo impersonaliter, & si ne expressione nominis vltimi possessoris, aut alterius personae impetrantis, dicatur, quod in maioratu, quem Titius instituit, sunt clausule talis tenoris, &c. & quod iam nunc necesse est alienari aliqua bona eius maioratus, aut hypothecae subijci, ex causis, quae in eo memoriali exprimuntur, ac proinde ex eisdē causis supplicari regiam maiestatem, ut proprio motu, & ex certa scientia, concedat possessori maioratus rescriptū, in quo derogetur praedictis clau sulis, & concedatur ei licentia, ut absq; in cursione penarum, seu potius, nihil impe diente modo ab institutore appposito, pos sit facultatē ad id efficiendum impetrare, eaq; obtenta vti. Testatur verō Molina vbi supra. n. 39. solere cōcedi eiusmodi rescrip tum, seq; aliquando consuluisse, ut ita petatur, & postea virtute illius peti, & concedi facultatem ad ea bona alienandum. Addit verō, in hoc cautē esse procedendum prop ter rigorem clausularum repentium maio ratus, quae diligentissime examinari debent antequam maioratus possessores eius modi facultates impetrent, ne aliquid faciant, in quo eis contraveniant, & in causa sint, ut amittant maioratum, & qui ea bona emunt, aut quibus censui, aut hypothecae, virtute earum facultatum subijciuntur, in discrimen adducantur amittendi, quod ita dederint. Hec Molina. Sanē hec ita atten tare, nō minus esse puto contra eā disposi tionem sub eo modo, quā attendere illud aliud, de quo immediate antea est a nobis dictū, periculisq; etiam animae, valde ea ple-

na esse timeo. Institutores maioratum his technis oſium p̄ceptū derent, si clausulam apponeret, ut successores, neq; per se, neq; per aliū, quicquam omnino facerent, quo facultatē obtinere a principe, directē, aut indirectē, intenderent, aut illa oblata, vel obtenta, vterentur, alioquin eo ipso transiret maioratus, sine alia declaratione ac sen tentia, ad ulterius ad eum vocatum: nullus enim dubitare potest, ea omnia esse direc tē, vel indirectē, modo aliquo facere ali quid, quo ea facultas obtineretur. Quod si obligarent vocatos ad maioratum, ut ante quā maioratum acciperent, iuramento sese astringerent ad hoc ita seruandum, & ad nihil sub eodem modo ac poena faciendum, quo directē, aut indirectē, relaxatio nem talis iuramenti intenderent, res magis esset corroborata. Ac fortasse expediret, ut raro admodum, atq; ex necessarijs om nino causis, adhibitisq; riguroso eam exa mine, & adhibitis exactissimis cautelis, ne cederet in detrimentū honorū maioratus, eiusmodi facultates in regia camera conce dereutur. Homines quippe, intuentes ma ioratuū dissipationes ac diminutiones ex eiusmodi facultatibus, tam sollicitē, dum maioratus instituit, & tam serio curant, oſium alienationibus ex eiusmodi facul tatibus omnino praecludere. *non nobis*
 Dubium est, vtrum, si maioratus posses sor antea impetravit facultatē ad alienandū aliqua bona, eaq; vi eius facultatis aliena uit, & postea petat alia facultatē, teneatur facere principi mentionē de prima, alioquin secūda cēseatur inuāida tanquā surreptitiē obtenta. Patrem affirmantē suadere vi detur, quod concessio eiusmodi facultatū, sit dispensatio: dispensatio verō addita prio ri dispensationi, sit nulla ac surrepticia, nisi de prima fuerit facta mentio dispensanti, ut constat. c. vlt. de filijs presb. lib. 6. & l. 3. in fine. C. de Episcop. audien. Ob quem texum dixit ibi Guillel. de Cuneo, inuālidam esse remissionem secundam de ali quo crimine, nisi principi remittenti, fuisset facta mentio de alia priori remissione alterius criminis eiusdem delinquentis. Molina vbi supra distinguendum arbitrat. Quod si noua facultas ad alienandum concedatur ex eadem priori & antiqua causa, ex qua facta iam antea fuit facultas ad alienandum, inuāida ac surrepticia sit secūda facultas, nisi facta sit principi men tio de prima facultate obtenta. Si verō noua facultas petatur ex alia noua superueniente

Da kin.

4

Argum. prim.

Secūdam.

ueniente causa, sit valida, minimeq; surreptitia, est facta non sit metio de priori concessa facultate: quoniam quavis distincta causa sufficiens ex se est, vt noua ex ipsa concedatur alienatio. Ad. c. ult. de fil. prae.

Ad prim.

respondetur. Difficilius inabili ad duo, & ad vtrumvis scorum, concedi vtrumque, quam vtrumvis concedatur, eaq; de causa surreptitia in eo capite censetur secunda dispensatio ad alterum, val cum primo, atq; adeo vt obtineat vtrūq; simul, quando non sit mentio de prima dispensatio-

Ad secundū.

ne, quia iam alterum obtinebat. Ad l. 3. citatam, similiter dicendum est, magis esse indignū noua venia alterius delicti eum, cui iam antea delictum alterum est remissum, quam si nullum fuisset ei remissum: eaq; de causa in ea lege conceditur, vt, qui non ex graui delicto detinentur in carcere, eruantur in festo Paschatis, nisi iam antea in alio festo propter aliud delictum eruti essent.

De cessa.

Sane dicerem, arbitrio prudentis, spectatis circumstantijs concurrentibus, esse iudicandum, quando secunda facultas ad alienandum petitur ex noua causa, num, si concedens secundam facultatem, notitiam haberet de prima iam concessa, denegaret forte secundam. Si enim illam denegaret, aut certe merito id esset timendum, quia causa secunda non esset adeo vrgens, & quia notabiliter minueretur maioratus, ad data secunda alienatione primae, tunc censendum est, inualidam, surreptitiamq; esse secundam facultatem, non facta mentione de prima: alioquin valida, minimeq; surreptitia, erit censenda; eo quod non dubitetur, similiter fuisse concedenda, est de prima facultate antea concessa, facta fuisset metio.

S.

Ex eo, quod res, quae iudicis autoritate, aut decreto, venduntur, in publica subhaftatione vendi debeant, colligit Molina. c. 3. citato. n. 44. vtile esse, ac tutum, vt res maioratus, quae principis facultate alienantur, in publica vendantur subhaftatione; consentiuntque verba illa in eiusmodi facultatibus regijs. apponi consueti; remittendo ea in publica forme; quae intelligi solent, in publica subhaftatione, vt Molina ait. Addit tamen, si aliter venditio bona fide, pretioque iusto fiat, forsam deficiente solemnitate subhaftationis, sustinebitur. Tempus ad vendendum in subhaftatione requisitum, de iure communis non est definitum; sed iudicis arbitrio relinquitur, vt cum Bart. & alijs, Molina ibidem. n. 46. subiungit. Expediens verò esse ait, vt immobilia

resque

A triginta, mobilia verò nouē diebus, in subhaftatione trahantur, exemplo eius, quod in alijs euentibus fieri solet. Quauis, inquit, est non tantū tempus in rebus maioratus subhafta vendendis infumatur, anculanda non sit venditio; modò tempus cōpetēs fuerit in sumptum, bonaq; fide, absq; dolo, ea venditio fuerit celebrata: quoniam, vt, cum Greg. Lopez. l. 6. titu. 1. part. 6. verb. que la no pudiese vender, colum. 9. vers. aduerto etia, subiungit, solum in eiusmodi venditione requiritur bona fides, atq; adeo tempus cōgruū, spectatis circūstancijs cōcurrētibus.

Cum in hoc regnō facultas ad alienandū bona maioratus, concessa per verbum, fiat, antequam literae conficiantur, & subscribantur à principe, non cōtineat, fiat, ipsius principis, sed ministrorum, quos vocat de la Camara, possitq; à principe denegari ea facultas, iuxta ea quae disp. 599. copiose de facultate ad instituendum maioratū dicta sunt, vtiq; facultas illa per verbum, fiat, ministrorū de la Camara, etiā si testibus probeatur, aut per ipsum instrumentū ministrorū de la Camara, non sufficit ad bona maioratus alienanda, neq; cessetur gratia & dispensatio ad ea bona alienandā integrè & perfecte concessa, expiraretq; ea concessio morte principis, vt haec omnia dispositione citata explanata, cōprobataq; sūt. Si verò ea facultas concessa fuisset immedietē à principe per verbum, fiat (cuius contrariū habet stylus huius regni) aut per subsignationē principis literarū ea de re consuectarū, tunc gratia, ac illa dispensatio, esset integrè ac perfecte concessa quoad substantiā & essentia illius, neq; expiraret eius principis morte; possitq; probari testibus, qui de gratia ita concessa sufficienter testificarentur, aut de literis à principe subsignatis, si literae non cōparerēt, vt ex dictis dispositione citata liquet. Atq; ad haec admetienda sunt, quae Molina vocat de re tradit vbi supra. nu. 47.

D Si possessor maioratus circa alienationem rerū maioratus contractum celebret, vt si vedat rem maioratus tanto pretio, aut illi permittet eū alia, sub cōditione, si principis facultate ad id concessent, confirmare, vellet eum contractum, tunc neuter contrahentium potest ab eo contractu rescire, aliter inuito, sed principis consensu est requirendus, vt videatur, an cōditio purificetur, validusq; omnino, ac firmus sit contractus, an verò cōditio deficiat, & cōtractus datur nullus. Ita Molina vbi supra. n. 48. cū Luca de Pena, & Matthaeo de Afflicti.

X 4

Regia

Regia facultas ad alienandum bona maioratus, nulla receditur per non vniuersum decennium, ut ex dictis in calce disp. 599. satis liquet. Neque est eadem ratio de facultate principis ad insinuendum maioratum, propter verba, quæ in hac secunda facultate opponi solent, & ibidem relata sunt. Atque ad hæc sunt etiam admetienda, quæ Molina hac de re vlti supra. vlt. tradit.

S V M M A R I V M.

1 MAIORATUS res si ex regia facultate veniantur, modo emptor id facit, quod in facultate ei inungitur, securus est, esse primum in rebus ut sumatur.

2 Maioratus res si ex regia facultate vendatur, aut permutetur, quod in recompensatione accipitur, non efficitur vinculo maioratus: si ex facultate Regis: commutatio fiat. Pretium tamen valide distrahatur soli in re, ad quam data est facultas.

3 Si ex pecunia comparatur ex re maioratus, ematur re: maioratus idcirco ab eo, ad quem ille maioratus emere spectabat, efficitur maioratus, nisi expressis, sibi, & non maioratus, emere. Atque in hoc emendo, si successerit maioratus vellet ille maioratus accipere, ad maioratum attinebit.

4 Maioratus si maior aliquis ex pecunia, aut ex permutacione rei eiusdem maioratus cum illa ex regia facultate, sortitur conditiones vinculi ceterarum rerum, adeo ut, si maioratus in hoc regno erat ex donatis ab Henrico, aut in Lusitania erat si beatus in legi mentali, idcirco eandem conditionem subeat.

5 Maioratus ex rebus ab Henrico donatis, si ex facultate Regis aliquis ematur, quando facultas censenda sit sui iuris, et aliteratio nulla, quando rei transierit liberæ, & quando eam conditio, quam antea debebat.

6 Maioratus bona si ad fiscum ob delicta matris venerint, continuo si fuerint habere maioratus vinculum: unde, si Regi donarentur, liberæ essent, nisi aliud expresseretur. Et in Lusitania quando transierint legi mentali subiecta.

7 Maioratus res ex regia facultate alienata si venditur, quia alienatio fuit nulla, aut commutatio: si scindatur ex l. 2. C. de res. vend. aut beneficio restitutionis in integrum, res manet maioratus, ut antea erat.

8 Res maioratus incorporata ex permutacione, aut ex pretio rei licite, eiusdem maioratus, si ematur, an illa alteretur, tanquam res adhuc persisterans maioratus, pendere possit.

Qui ex facultate regia rem maioratus emit, an curare teneatur, ut inde alia res maioratus subrogetur.

Etiam, quod in compensationem pro re maioratus reddatur subiciatur eo ipso vinculo eius maioratus.

Disp. 651.

QUOD ad primum attinet, suaderi potest, emptorem rei maioratus ex regia facultate, concessa, ut ex ea pecunia res alia maioratus subrogetur, vel ut aliquid aliud fiat, teneri, ut sit securus, curare, ut ex ea pecunia id ematur, aut id fiat, ob quod ea facultas fuit concessa. Quoniam, ut disp. 600. copiose ostendimus, non est securus, qui contrahit cum Ecclesia, ciuitate, aut minore, nisi id conuertatur in vinculum Ecclesie, ciuitatis, aut minoris: ergo, qui emit aliquid maioratus, non erit securus, nisi pretium in vilitatem maioratus conuertatur, vel infirmatur in causam, ad quam id a principe alienari est permissum.

C Dicendum tamen est, cum Molina libro 4. de primog. cap. 4. nu. 22. & 23. eiusmodi emptorem securum esse, esse pecuniam illam postea non infirmatur in eo, ad quod fuit concessa facultas, ut alienari ea res possit: modo tamen, si quid in facultate fuit innum datum emptori (ut in iungit consuevit, ut pecuniam tradat tali depositario) id efficitur: quare, si solum ei inungatur, ut pecuniam tradat in sequestrum depositario, quo usque res alia ematur, aut ut ille aliquid ex illa efficiat, tutus est emptor eo ipso, quod, iuxta formam facultatis, eam tradit ei depositario, quicquid postea de illa fiat: si vero solum in facultate concedatur possessori vendere id posse, ut tale, vel tale quid, ex pretio efficiat, tutus erit emptor, tradendo pretium ei possessori, & multo magis, si in facultate exprimitur, ut pretium illi tradatur. Probatur, quoniam hic celebratur contractum iuxta præscriptum sacris tatis ad eum valide celebrandum, neque plus ei inungitur, quam ut eo modo soluat pretium. Et quoniam, quæ disp. 600. citata dicta sunt, solum habent locum in contractu mutui, factio Ecclesie, ciuitatis, aut minoris, ut ibidem ostendimus: non vero in alijs contractibus, neque id privilegium extensum reperitur.

reperitur ad maioratus, aut comparatione A bonorum maioratus: quare illa aptari nequeunt rei, de qua nunc disputamus. Idem confirmatur ex l. vlt. ff. de exercit. act. Vbi quando exercitor, hoc est, qui navem locat ad vehendum homines, aut merces, magistrum illi praefecit, qui illum in sui absentia gubernaret, partemque exercitoris ageret, si navis in itinere refectione indigeat, & aliquis mutuo det pecuniam magistro ad eam refectionem necessariam, modo illam det loco & tempore, quo ad eam refectionem erat necessaria, neque plus det, quam ad id sit necessarium, tenetur exercitor ei mutuant de ea pecunia mutuat, B sicut à magistro navis in ea refectione non sit consumpta, sed in re longè diuersa: quia satis est mutuant, si in id, quod navis erat necessarium, mutuum pecuniam dedit, ut exercitor ad id mutuum teneatur, neque curare tenetur, ut pecunia in eo infirmatur, ad quod tunc necessaria erat, mutumque ab ipso data est: atque idem prius est in re proposita: satis quippe est, ut emptor rei maioratus eam emat ex facultate principis, data ex causa, quam princeps necessariam iudicavit, & ad quam vendi facultatem dedit, neque tenetur curare, ut pretium in ea re infirmatur, neque aliud facere, quam id, quod in facultate regia fuerit ei iniunctum circa pretij solutione. Idem confirmatur ex l. 1. §. non autem, & vers. unde querit, si. cod. tit. vbi idem statuitur, quod ex l. vlt. relatum est. Confirmatur etiam ex l. liberto. in prin. ff. de neg. gest. unde merito Bart. l. alio. ff. de alim. & cib. legatus dixit, si exequutores testamenti vendant rem defuncti ad solvendum contenta in testamento, emptores esse se curos, etiam exequutores pretium in usus alios convertant.

Quod ad secundum attinet, funderi potest pretium, ex re maioratus vendita comparatum, aut quodvis aliud in recompensationem pro ea acceptum, non in affectu eo ipso vinculo maioratus, quasi sit brogatum maioratus loco rei: ex illo legitime alienari, nisi id expresse dicatur, & multo minus, si quid posita ex eo pretio ematur. Quoniam pretium, licet in universalibus, ut est hereditas, succedat loco rei; non tamen succedit in particularibus, ut constat. Qui vas, §. vlt. ff. de furtis. venditor ex hereditate. ff. de hered. vel act. vend. Neque item res succedit loco pretij. l. sed & si res. §. ff. de pet. hered. quia ratione def-

nitum est, rem emptam ex pecunia aliena, non effici eius, cuius erat illa pecunia, sed emptoris, ut constat. l. si ea pecunia. C. de rei vend. & alijs iuribus, quae disp. 37. conclus. 2. citavimus, quo in loco rem hanc late docuimus.

Distingendum vero est. Quod aut res maioratus fuit alienata sine facultate principis ad id legitima, & tunc pretium, aut aliud in recompensationem acceptum, pro ea re maioratus, non afficitur vinculo maioratus, neque ad maioratum pertinet. Ita Molina c. 4. citato. n. 30. Ratio autem est, quoniam alienatio illa rei maioratus fuit nulla, dominiumque illius adhuc ad possessorum maioratus spectat, spectabitque ad successores reliquos in eodem maioratu, qui vendicare illam poterunt, tanquam tempesterant maioratus; venditorque aut heredes illius, tenebuntur emptori de cuius actione: quare pretium ad venditorem aut ad heredes illius, spectabit: idemque est de re alia quacunque accepta in recompensationem pro re illa maioratus: vi haec omnia conelusione. 2. citata, explanata à nobis sunt.

C Quando autem res alienata fuit legitima ex principis facultate, idque ut ex pretio alia emeretur, quae subrogaretur, & veniret maioratus, aut permutatio fuit pro re alia, quae incorporaretur maioratus, tunc dicendum est, pretium, donec ex illo res alia ematur, quae maioratus vincitur, pertinere ad maioratum, afficique vinculo maioratus, & similiter rem permutatione comparatam pro re maioratus, continuo affici vinculo maioratus, ad maioratumque pertinere. Probatur, quoniam venditio, aut permutatio, ex ea legitima facultate, est agenda negotium maioratus, ad quod ex facultas data est, neque aliter ei set valida, aut aliter facta praesumitur, quando ex tali facultate est facta: ergo pretium pertinet ad maioratum, interim dum ex illo non comparatur res alia, & similiter res permutatione pro re maioratus acquisita, pertinet continuo ad maioratum, tanquam vinculo illius eo ipso affecta, quae proinde alienari non potest sine nova facultate. Patet consequentia, quoniam, quando res aliqua ad aliquid, vel ad aliquid spectans, venditur, aut permutatur, negotium illius, ad quod, aut ad quod, pertinet, rite atque legitime agendo, utique pretium, vel res permutatione acquisita, ad eam, vel ad illud idem, pertinet. Neque refert, quod in particu-

ricularibus pecunia non succedat loco rei.

Tum quia maioratus est quippiam vniuersale, vt probat, & cum multis, quos citat, affirmat Molina lib. 1. de primog. c. 26. n. 19. Tum etiam, quoniam illud intelligendum est, quod res non venditur, aut permittitur, agendo negotium eius, ad quem, vel ad quod, ea res spectat, sed suum proprium, quod est presumendum, quando non sunt circumstantie, quae persua-deant agi negotium eius, ad quem, vel ad quod, ea res spectat, vt in re proposita persuadet, re vendi, aut permutari, ex facultate concessa precise ad agendum negotium vinculi maioratus. Contra vero, licet in vniuersalibus pretium, aut res, pro qua alia permittitur, succedat loco eius rei, id intelligitur, nisi res vendatur, aut permittatur, agendo negotium proprium, & non hereditatis, aut rei alterius vniuersalis; vt si res vendatur, non tanquam pars rei vniuersalis, sed tanquam mere particularis; quod tamen non praesumitur, quando venditur ab eo, ad quem administratio rei vniuersalis pro tunc spectat. Limitatio adhibita in venditione rei spectantis ad aliquid vniuersale, colligitur aperte ex l. sed et si lege. 3. l. i. in fine glossa ibi, verb. conuertit ff. de pet. heredit. consentitque glossa vlt. l. imperator. 5. vlt. ff. de leg. 2. quae modo conciliat utranque legem. Limitatio vero adhibita in venditione rei particularis, colligitur ex l. C. si quis alteri vel sibi, consentitque Greg. Lopez. l. 49. tit. 5. part. 4. glossa. 1. Atque hac sunt, quae intendit Molina. cap. 4. citato. n. 31. & 32. licet rem non odo exaeque explicet.

Dictum est, pretium, donec ex illo res alia ematur, quae maioratui vniatur, pertinere ad maioratum; quoniam, cum facultas ad rem vendendam, concessa sit, vt ex pretio alia ematur, quae maioratui vniatur, sane, licet interim dum ex eo pretio res illa alia non emitur, quae vniatur maioratui, pretium illud ad maioratum attineat, vinculoque maioratus sit alligatum, vt non ad aliud possit alienari, quam ad emendam rem, quae loco prioris maioratui vniatur, non tamen ita est affectum vinculo maioratus, vt simpliciter ac omnino sit prohibitum alienari, quin potius eo ipso permittitur est alienari, absque noua alia facultate, ad emendam eam rem, quae maioratui vniatur. Hinc intelliges, si maioratus possessor in alijs rebus infumat pretium illud, emendo mobilia, aut immobilia, quae consistunt non emi, vt vniatur maioratui, &

quae ad id non inferuiant, pretij dominium non transire in venditorem earum rerum, neque in alios, quibus titulo oneroso, aut lucrativo, datum sit a venditore; quia potius, si consistit de toto pretio, aut de parte illius, vbi & apud quem sit, ita vt intelligatur esse hanc numero pecuniam, vendicare eam posse successores in eo maioratus; imò vero, si consistit, in quo acervo sit permixta cum alia pecunia, ita vt, ob permissionem cum maioralia copia pecuniae, dominium illius per accidens transferat in possessorum, iuxta ea quae dispi. 326. ante resolutionem cum maioralia argumentum dicta sunt, competitus in re possessoribus maioratus, vt ex eo acervo ea pecuniae quantitas maioratui tradatur, & in ea preferentur ceteris creditoribus possessoris eius acervi, vt ibi copiose explanatum est. Hec eadem dicenda similiter sunt, quando facultas vendendi rem maioratus, datur, vt ex pretio aliquid aliud fiat: interim enim dum id non sit, pretium ad maioratum pertinet, vinculoque illius est affectum; quid vero in eo infumitur, ad quod fuit concessa facultas, vt res maioratus venderetur, tunc verè alienatur, transiitque dominium illius in accipientem: quod si in re alia infumatur, inusitata est ea alienatio.

Quando ex pretio rei maioratus, possessor emit rem aliquam, siue expresse illam emerit, vt esset maioratus, loco rei antea ex maioratu alienatae, siue nihil exprimendo, modo tamen talis qualitatis ea res sit, quae inferuiat, vt maioratui vniatur, praesumitur ac censetur empti, vt sit maioratus, ac proinde eo ipso afficitur vinculo maioratus, ad maioratumque pertinet, loco rei antea ex illo venditae. Ita Molina. c. 4. citato. n. 33. Ratio autem est, quoniam licet, qui ex pecunia aliena aliquid emit, censetur sibi, & non domino pecuniae, id emere, vt ex iuribus disp. 327. conclus. 2. a nobis citatis, liquet; excipitur tamen, quando illi incumbat agere ea in parte negotii eius, cuius erant ea pecunia, aut rei, ad quam ea pecunia spectabat, vt res ex se, & ex supra dictis, est satis perspicua, atque utrunque colligitur ex l. 49. tit. 5. part. 5. & ex iuribus, quae ibi Greg. Lopez citat: tunc enim praesumitur agere ea in parte, non suum negotium, sed alterius, aut rei ad quam ea pecunia spectabat; eaque de causa in re, de qua disputamus, possessor maioratus praesumitur emere ex ea pecunia rem illam, non sibi, sed maioratui, cuius illa pecunia erat. Quando

verò

verò maioratus possessor ex ea pecunia emit rem mobilem, aut aliam, quæ maioratus non inferuebat, vel expressit emere eam, non maioratus, sed sibi, tunc quidem ea res ad maioratum non spectat; attamen successores in maioratu vendicare possunt pecuniam, quæ ea res fuit emptæ, si sciatur ubi sit ea numero, quæ erat maioratus, iuxta ea, quæ supra dicta sunt emptor verò rei illius ea pecunia, hæredesque ipsius, tenebuntur veditori de euictione talis pecunie: si verò pretium aliunde venditori non persolvatur, repetere poterit rem venditam, penes quemcunque fuerit reperta, & quocunque titulo ad possessorem peruenit: quoniam, vt in materia de venditione, & aliis dictum est, venditor non amittit dominium rei vendite, etiam si illam traderit, donec verè sit ei pretii solutum, aut illud habeat pro soluto. Illud obseruandum censeo, si maioratus possessor, ex ea numero pecunia, quæ erat maioratus, ad id deputata, vt ex ea maioratus res idonea emeretur, rem quidem emat, sed cum expressione, quòd sibi, & nõ maioratus, illam emat, attinere nihilominus ad maioratum, si idonea sit maioratus, aut si maioratus eam velit, quia aliunde successores in eo comparare non possunt maioratus eam pecuniam, preferendusque sit maioratus ea in re cæteris creditoribus eiusdem emptoris. Ratio autem est, quoniam ea pecunia ad id erat deputata, vt inde emeretur res maioratus, & non vt emeretur administratori illi eius: neque sola intentio & expressio illius, quòd sibi velit emere eam ex pecunia maioratus, præiudicium asserre eam in parte potest maioratus: sicut, quanuis administrator bonorum minoris, aut Ecclesiæ, qui ex pecunia minoris, aut Ecclesiæ, emit rem aliquam, intendat emere illam sibi, & non minori, aut Ecclesiæ, in optione tamen minoris, aut Ecclesiæ, eam accipere eam sibi, quasi sibi eo pretio emptam, vt habetur. l. 49. citata, & alij iuribus, quæ ibi Greg. Lopez citat: multò verò magis id locum habet in re proposta, eo quòd eam pecuniam acceperit possessor maioratus, destinataque esset, vt inde maioratus emeretur, & non sibi. Quare non est eadem ratio de hoc, & de depositario, qui ex pecunia, quam habet in deposito, minime deputata, vt ipse ex illa deponenti aliquid emat, sibi aliquid emit in quo euetu sibi, & nõ deponenti, comparat dominium rei emptæ ex pecunia deponentis: quod discriminè nõ satis attēdit Molina vbi supra. n. 35.

A Quando ex pretio rei maioratus alienatur, emitur alia, quæ vnitur maioratus, aut quacunque alia ratione res vna subrogatur, & vnitur maioratus, loco alterius, succedit ea res in maioratu cum omnibus qualitatibus cæterarum rerum, quæ ad eum maioratum pertinent, ac si à principio cum alijs vnita esset eidem maioratus, vt ex se est perspicuum, & affirmant Greg. Lopez. l. 6. titulu. 1. part. 6. verbo, que la no pudiesse vender, colum. penult. §. item pone, vers. aduerte etiam, & Molina vbi supra. n. 36. Hinc Molina. n. 38. rectè inferit, si habenti maioratus, ex bonis coronæ huius regni donatis ab Herico secundo, facultas concedatur vendendi aliquid eorum, vt ex pretio aliud ematur, ac subrogetur eidem maioratus, vel permittendi illud cum alio, tunc, quod accedet maioratus loco alterius alienati ex illo, sortietur conditiones eius maioratus, ac proinde, si vltimus talis maioratus possessor, sine liberis discedat, etiam quod ita in eo maioratu fuerit subrogatum, regreditur ad regiam coronam. Idem dic in Lusitania, si facultas similis concedatur alienandi aliquid de bonis maioratus in quo vnus habet lex metallis: si enim vltimus talis maioratus possessor, sine liberis masculis discedat, id etiam, quod in eo maioratu, similiter fuerit subrogatum, vnus cum cæteris eiusdem maioratus bonis, reuertetur ad regiam coronam.

Dubium est, si quis habeat maioratum ex rebus ad Henrico secundo donatis, & Rex concedat illi facultatem alienandi aliquid eorum bonorum pro aliqua maioratus necessitate, absque obligatione aliquid loco illius subrogandi, pretiumque sit consumptum, num res illa transeat ad illum tertium, cum onere, quod antea habebat, vt scilicet, si vltimus illius possessor sine liberis decedat, redeat ad regiam coronam. Greg. Lopez. l. 10. titu. 26. part. 4. verb. veniendo, col. 4. vers. sed an pretium, affirmanter respondet. Quoniam, inquit, id onus est veluti seruitus realis eius rei, quæ cum ea transit ad quemcunque eius rei possessor rem. Melius tamen Molina. c. 4. citato. n. 40. distinguit. Quod aut Rex tempore concessionis eius facultatis, id onus eius rei ignorabat, quia nulla de illo mentio ei facta est: aut illud sciebat, si ignorabat, tunc aut vel facultatem fuisse nullam, quæ adeo alienationem fore nullam, vel rem transisse ad emptorem cum eo onere, etiam si emptor id ignorauerit: atque in hoc secundo prope-

propendit Molina. Dicerem, si venditor, quicquam facultatem obtinuit, carcat liberis, aut spes erat magna, quod res illa, minima vendita, citius deouleretur ad coronam regni, quam transire ad emptorem, tunc facultatem, ac alienationem, censendas esse nullas, saltem ad effectum, ut mortuo venditore sine liberis, continuo id bonum redeat ad regni coronam: quoniam, si eam qualitatem sciret tunc Rex, & eas circumstantias, non concederet eam facultatem, nisi forte cum ea restrictione, ut, mortuo venditore sine liberis, res statim ad coronam regni rediret, aut certe illam concederet longe difficilius, ac proinde censenda est ea facultas surreptitia, & alienatio nulla, ad effectum, ut mortuo venditore sine liberis, res perseveret apud emptorem, & apud ipsius liberos, nec redeat statim ad regiam coronam. Si verò æqualis spes erat, quod ea res æquè cito rediret ad regiam coronam, transiendo in emptorem, ac manendo apud venditorem, tunc dici potest, cum Molina, facultatem, & venditionem, fuisse validas, sed rem transire cum suo onere, ut, ultimo illius possessore decedente sine liberis, res continuo ad regiam coronam redeat. Ratio autem est, quoniam princeps censendus non est, intendisse renunciare suo illi iuri, quod ignorabat, cum tanto coronæ regni detrimento: quare ea facultas intelligenda est, absque vilo coronæ regni detrimento. Vnde admonet Molina eos, qui ex regia facultate emunt res maiorum, aut in eis censum emunt, cautè attendere debere, num ea bona sint ex donatione Regis Henrici, & num Rex, sciens talia esse, eam facultatem concedat, remittatque id onus earum rerum non, ne fortè, mortuo ultimo possessore sine liberis, cogantur reddi libera coronæ regni.

Si verò Regi, tempore concessionis facultatis, signumcatum fuit, ea bona ex donatione Regis Henrici profluxisse, facultatè quæ aliquod alienandi ex illis concessit, nõ referuando in ea facultate coronæ regni ius suum, tunc censendum est, intendisse remittere id onus ac qualitatem, illudque liberum omnino transisse in emptorè. Ita Molina ubi supra, n. 43. refert; ex se satis est manifesta. Habet autem locum præsertim ex eo, quod in facultatibus regis ad bona maiorum alienanda, apponi solet, concedi facultatem alienandi ea bona tanquam libera, non obstantibus vinculis, substitutionibus, & alienationis prohibitionibus;

ex quibus verbis, à principe scienter prolatæ, qualitas maioratus ab eisdem bonis auferretur, & quæ libera omnino efficiuntur. Quando tamen facultas concederetur ad alienandum aliquid, appositis his verbis, *sin perjuiso de nuestra corona real*, quæ, reflectente ibidem Molina, interdum apponi solent, tunc satis perspicuum est, non censeri remissam eam qualitatem, siue de illa mentio facta fuerit in supplica, siue non.

Quod attinet ad alienationes cum regali, aut sine regali facultate, bonorū, in quibus, in Lusitania locum habet lex metalis, legesque disp. 576. dicta sunt: *qui omnia*

Si bona maioratus ex delicto aliquo ad fiscum pertinerent, continuo amitterentur vinculum antiqui maioratus. Quare, si princeps ea donaret, neque exprimeret, ut esset alligata eodem vinculo maioratus, quoniam res erant, vel alio, libera censentur in potestate donatarij. Ita Greg. Lopez. l. 6. tit. 11. part. 6. verb. *que se no pudiesse vender in prin.* & Molina ubi supra, n. 45. & alij, quos citat. In Lusitania autem, quando eiusmodi bona censenda essent subiecta legi metali, & quando non, disp. 576. dictum est.

Si res maioratus ex regia facultate vendita, aut permutata cum aliis, venditor à maioratus possessore, eo quod alienatio fuerit nulla, tunc facile constat, rem illam nunquam, quoad dominium, desisse esse maioratus illius, ac proinde affectam regere, ac manere, vinculo eiusdem maioratus. Ita Molina ubi supra, n. 47. cum plerisque alijs, quos citat. Idem quoque dicendum censet, si redat rescissione contractus ex l. 2. C. de rescindenda venditione, aut beneficio restitutionis in integrum, nihil impediende, quod dominium illius medio illo tempore fuerit apud eum, cui antea fuerit alienata. Ratio autem est, licet ille eam nõ reddat, quoniam rescinditur contractus agendo negotium maioratus, tamen in beneficio restitutionis in integrum, coope retur ad rescissionem privilegij minoris, qui rem alienavit: ceterū n. 15, qui illam alienavit tanquam rem maioratus, petit restitui in statum, in quo antea erat, qui sanctus erat status rei maioratus ab ipso possessore.

Dubium est, si ex facultate Regis vendatur res aliqua maioratus, ut ex pretio res alia commodior maioratus ematur, & aut ex facultate Regis res aliqua maioratus permutetur pro alia, & postquam res illa ex eo pretio empta fuerit, aut permutatione acquiritur,

Questio.

quisita, euincatur, quia aliena erat cuiusdā tertij, vel aliqua alia ratione; vtrum tunc locus sit repetitioni rei, quæ antea ex maiori pro illo pretio vendita fuerat, aut per mutationem fuerat pro alia tradita, an non, sed maioratus, polsefioresque illius, utraque debeant carere.

Molina. c. 4. citato. n. 7. respondet, eo ipso, quod res permutata euincitur, posse maioratus polseforem vindicare rem maiora-

Arg. pri-
mam.

tus pro ea permutatam. Quod probat ex. c. si beneficia, de præb. lib. 6. vbi affirmat, doctores communiter id notare. Quando verò, pretio comparato ex re maioratus, empta fuit maioratus res alia, quæ euicta est, distinguit. Quoniam, si facultas concessa erat, vt res maioratus venderetur, vt ex pretio res alia, determinata in singulari, emeretur maioratus, tunc, inquit, euicta ea re, potest vindicari res maioratus, quæ ad emendam illam, quæ euicta est, fuit vendita. Id probat, quoniam in eo euentu, facultas concessa à principe ad rem maioratus vendendam, vt illa alia emeretur, est censenda nulla, vt pote ex falsa causa concessa: sicut decreto iudicis ad vendendam rem minoris ex falsa causa interpositum, est nullū, potestq; minor, nihil venditione ex eo decreto obstante, vindicare rem ita venditam, vt habetur. l. 1. §. 1. illis verbis: *Memento pupillo actione, si postea potuerit probare ebrictum esse priorem, & apertius. l. magis. §. penult. ff. de reb. eorū.* Quod, inquit, adeo verū est, vt decretū, ex falsa causa interpositū, nullā efficiat venditionē, etiā si falsa causa in ipso decreto expressa nō sit, vt, cū Alexandro, ex prædictis iuribus affirmat. Id quod ait in regijs facultatibus, eis de rebus concessis, apertius procedit: quoniam nūquam aliter conceditur facultas regia ad alienandam rem maioratus, vt ex eius pretio res alia subrogetur, nisi facta relatione, quod id ipsi maioratus utilius ac expediētius sit: ex quo, inquit, constat, facultatem nullam esse, cū hæc sit causa finalis concessionis eiusdem, etiam si id ex ignorantia & simplicitate, non autem ex dolo, principi narratum sit, vt probat. c. super literis, de rescript. & affirmant I. elij. vbi, & doctores cōmuniter: atque ad hæc ait esse maxime aduertendum, vt intelligatur, quantis periculis sint ij obnoxij, quibus res maioratus distrahuntur. Siantem, inquit, facultas concessa est ad hoc, vt res maioratus vendatur, pretiumque deponatur, vt ex eo res alia ematur, quæ loco illius subroge-

Secundum

tur, dicendum erit, si emptor tēorem ac formam facultatis obseruauit, pretium deponendo, etiam si ex illo postea emptia sit maioratus res aliqua, quæ euincatur, emptor rei maioratus ad nihil tenebitur, neque poterit res maioratus semel ritē ab eo emptā, vindicari. Si enim emptor rei maioratus ea lege vendit, vt ex pretio alia ematur, quæ loco alienatæ maioratus subrogetur, nō tenetur curare, vt ea res ematur, ac subrogetur, vt supra dictum est, securusque manet, facta pretij configuratione, etiam si postea pretium in vsu alius conuertatur, sanē longe maiori cum ratione idem dicendum erit, quando ex pretio res alia empta fuit, quæ postea sit euicta. Hæc Molina ibi.

B

Ego verò in hoc quidē vltimo cō Moli Decisio.

na cōsentio in duobus autē prioribus ab eo assertis, logē ab illo disiecto, arbitrorq; falsa ea esse. Etenim permutatio illa nō solum si stipulatione sit vallata, vt regulariter valari solet, sed etiā si nō sit vallata stipulatione, eo ipso, quod traditio est vtriusque facta, est contractus completus ac vestitus, vt disp. 255. explanatum est: quod si aliquid euincatur ex vtriusque traditis, non propter res dissoluitur contractus, sed, qui id tradidit, tenetur de euictione, ac proinde, si alter, quod sibi traditum fuerat, bona fide alteri alienauit, non potest ex illo, ad quem peruenit, vindicari, sed solum, qui illud in permutatione tradidit, aut heredes illius, tenentur alteri de euictione eius rei, quæ ei in permutationē tradita fuerat. Est multo magis hæc vim habent in hoc Castelle regnō, vbi sublata est differentia pacti nudi & vestiti, daturque ex pacto nudo actio, vt disp. 358. dictum est. Caput autem si beneficia, de præb. lib. 6. quod in confirmationem suę sententię Molina citat, quasi eo ipso, quod duæ res permutatę sunt vna cū alia, si vna euincatur, possit, quillam accipit, vindicare, quam in permutationē pro ea dedit, vbi cūque illa fuerit reperta, & ad cuiuscunque manus deuenierit, sanē id non probat. In eo enim capite, ex quadam æquitate, cōsentaneęq; ad rectam rationem, circa Ecclesiastica beneficia, est statutum, quod qui beneficium dimisit, occasione, quod ei collatum est alterum beneficium incompatible, quod accipiens ignorabat collationē illius ad sedem pertinere Apostolicam, si statim, ac scit à sede Apostolica esse alteri collatū, illud sinē mora, & contradictione, dimittat, posse liberē occupare beneficium antea à se dimissum, est collatum

D

Ad prim.

Tertium.

tum sit cuiusque alteri, quod sanè & praesertim cum glossa ibi verb. sine culpa, id apparet privilegium trahi non potest ad rem temporaliu permutaciones, ut scilicet, si euicta sit res in permutationem sibi pro alia tradita, possit ipse vèdicare & occupare, quam dedit, ubicunque illam reperit: cum ius ciuile aliter huic consulerit nepe ut, qui ea ipsi tradidit, heredes eius, teneatur ei de euictione. Qua ratione, qui rem permutauit pro realia maioratus, si ea, quam ipse tradidit, euincatur, tenebitur maioratus, possessorie illius de euictione: quemadmodum, si res ipsi tradita ex maioratu, euincatur, tenebitur ipsi, qui illam cum eo permutauit, de euictione.

Quòd item dicit, vendita videlicet ex facultate principis re maioratus pro pretio, ut ex illo res certa & determinata ematur maioratus, si illa euincatur postquam maioratus empti fuerit, vèdicari posse rem maioratus; eo quòd facultas à principe ad eam venditione còcessa, fuerit nulla, & per consequens ea venditio ex ea facultate fuerit etià nulla, ut pote ex falsa causa còcessa, falsum profectò, valde què à recta ratione alienum, mihi videtur. Etenim, ut facultas à principe concessa ad vendendū re aliquam maioratus, sit valida, praesertim comparatione eius, qui contractum formaliter & materialiter iustum ac onerosum ex ea facultate celebrat, qualis est, qui eam ex ea facultate iusto pretio emit, nihil se asserendo, quòd res, quæ postea ex eo pretio maioratus emetur, sit verè illius, cum quo distinctus contractus celebratur emptionis rei alterius pro eodem pretio, vel pro parte illius, aut etiam pro eo pretio & aliquo alio incremento: ut, inquam, ea facultas in hoc euètu còparatione huius sit valida, & emptio & vèditio ex eadè facultate immediatè profecta, sit etiam valida, satis est, ut causa, quæ tunc se offerebat, & prout tunc se offerebat, esset iusta & rationabilis, nullo interveniente dolo, aut scientia contraria, ex parte huius emptoris; neque ad hunc emptorem spectabat, vel illud aliud, vel causam examinare, sed ad principem, qui facultatem concedebat, ad suosve ministros, & ad possessores maioratus, qui in suum, & in maioratus commodum, eam facultatem petebat, id spectabat, emptor què hic tutò se portuit ac debuit, committere examini principis, suorumve ministrorum, & cause, quæ princeps iustum ac rationabilem iudicauit: neque, quòd postea secunda emptio alte-

rius rei ex eo pretio, non prosperè succedat malo ratui ex causa aliqua occulta, vllū prejudicium parere debet, aut potest, emptori primo, ut emptio à se ritè ac iuste formaliter & materialiter rei maioratus celebrata, firma ac valida non sit, modò tamen, si iniunctum ei fuit, ut pretium non aliter traderet, quàm in emptione illius alterius rei, aut venditori eiusdem rei, vel alicui depositario, qui in eam emptionem illud feruet, opere impleverit: neque sanè recta ratio, bene sit instituta res publica, aliud posculabat, irrationabile què omnino esset.

Leges, quæ contractum statuerent, ut, attendente rem consideranti, statim lumen ipsius rationis ostendit: quare nequaquam credendum est, iura què, Molina in confirmationem sue sententiae citat, eam intendisse, aut ex illis eam sequi. Adde, possessori maioratus aduersus venditorem rei euictæ, competere actionem de euictione, non solum ad pretium, quod pro ea re dedit, sed etiam ad interese, ut ea maioratus emat, vel alia, ex qua eo in modum æquale sequatur, vel tantum scilicet, quantum maioratus, possessoribus illius, intererat eam rem non esse euictam: ei verò, qui rem maioratus emit & pretium soluit, vendicata re ab ipso ritè empti, nullum remedium competit aduersus eundem venditorem, cum quo ipso non celebravit contractum. Ad duo verò iura, vnde Molina precipit eam sententia colligit, id cendum est, illa habere locum, quando ita dici fuit significatum, minorem grauatum esse re alieno, necessarium què esse ad illud soluendum, vendere id immobile minoris, cum tamen grauatum non esset re alieno, aut illi proposita fuit alia iusta causa ad illud lenandum, quæ verè non erat; in quo sanè reperiretur obreptio, de qua in eis viribus est sermo. Si tamen, quæ prædictum multò magis expediret minori, quàm alio d, cuius erat dominus, iude x decretum in terponeret, ut venderetur, ut pretio compararetur illud aliud, tunc utique valida esset prima vèditio; quia ex vera causa rationabiliter exsimilata, fuisset vèditum, neque in eo decreto reperiretur obreptio; & est postea, vel casu fortuito non sequeretur emptio illius alterius, vel empti euinceretur, non dissoluitur prior vèditio ritè, & rationabiliter, atque absque obreptione tunc facta. Adde, id, de quo in eis viribus est sermo, esse privilegium minoris, quod non reperitur concessum maioratibus, posse sibi obreptionem maiorem: quare inde

Ad secundum.

Ad secundum. Si tamen, quæ prædictum multò magis expediret minori, quàm alio d, cuius erat dominus, iude x decretum in terponeret, ut venderetur, ut pretio compararetur illud aliud, tunc utique valida esset prima vèditio; quia ex vera causa rationabiliter exsimilata, fuisset vèditum, neque in eo decreto reperiretur obreptio; & est postea, vel casu fortuito non sequeretur emptio illius alterius, vel empti euinceretur, non dissoluitur prior vèditio ritè, & rationabiliter, atque absque obreptione tunc facta. Adde, id, de quo in eis viribus est sermo, esse privilegium minoris, quod non reperitur concessum maioratibus, posse sibi obreptionem maiorem: quare inde

inde non trahitur validum argumentum ad id, de quo disputamus. Quod autem in supplica facultatum ad vendendum rem maioratus, mentio fiat, quod id maioratus uti- lius sit, sanè, quod ad primam venditionem attinet, nihil falsum proponitur: & licet, quatenus ad viteriorem emptionem ordi- natur, falsum id in se sit, satis profecto est, quod ex circumstantijs, quæ tunc occurrunt & cognoscuntur, utile rationabiliter ac pru- denter habeatur, ut nulla, cõparatione pri- mæ venditionis, interueniat obreptio, va- lidaque proinde sit ea facultas prudenter data, & venditio ex illa subsequatur. Ad caput verò ex literis de rescripti. ubi habetur, esse in petitione rescripti, ex ignorantia & simplicitate, suppressum fuisse aliquid, quod si fuisset propositum, rescriptum nõ cõcederetur, esse nullum tale rescriptum, neque iudicem posse procedere ex eo rescripto, nisi forte ad cognoscendum & exa- minandum, num verè tale quid suppressum fuerit, an non. Ad illud, inquam, caput di- cendum est, id locum quidem habere in gra- tijs, & in similibus concessionibus, atque etiam in re proposita, si, antequam ea facul- tas executioni maderet, sciat, rem aliã, ad quam res maioratus venditur, euicere pos- set: sed, si in re proposita, & in simi- libus alijs, quæ in damnum cedere possunt eorum, cum quibus ex ea facultate cõtrac- tus celebratur, id ignorant, rationabiliter- que, modo explicato, ea facultas sit petita & concessa.

S V M M A R I V M.

- M**AIORATVS rei si ex regia facultate pignori, aut hypothecæ subijciatur, vendi absque alia facultate possunt, quãdo aliunde non potest solui debitum, præcisè quantum ad id sit facti. Poteritq; census super maioratus absque alia facultate constitui, ne vendantur.
2. Maioratus rei si vendi concedatur, pignori ex hypothecæ subijci potest, & in ea constitui cen- sus ad idem incrementum, quando id utilius maio- ratui est.
3. Facultas de rei maioratus certo pretio vende- tur alicui certæ personæ, si non in iuribus eius personæ facta sit, sed in commodum maioratus ac successorum in illo, vendi ex eadem facultate potest alijs in eoque, aut in maius commodum maioratus.
4. Maioratus si bona inualide alienentur sine re- gia facultate, ex superueniente regia facultate

te non euaditur pœna, si quæ antea ob eam alie- nationem arar incurra, neque valida reddatur talis alienatio, nisi ex ea facultate consue- tur.

5. Facultas alienandi bona maioratus, si concessa sit postestiori, tunc non transit ad successores: sed, si successoribus sit concessa.

Examen ac decisio, quorundam dubio- rum circa facultates ad alienandũ res maioratus, & circa earum alie- nationem, vi earundem facultatum Disp. 652.

PRIMUM dubium est, i-
trum, subiectis rebus maio-
ratus pignori, aut hypo-
thecæ, ex regia facultate,
possint tales res suo tem-
pore, absque noua Regis
facultate, vendi, ad soluendum debitum,
pro quo erant pignori, aut hypothecæ, sub-
iectæ, quando aliunde non soluitur. Ad
quod affirmanter est respondendum cum
Greg. Lopez. l. 6. titu. 11. part. 6. verb. que-
re no padie vender. col. 8. vers. & si data, &
cũ Molina lib. 2. de primog. c. 5. n. 2. id quæ
probat. l. si pupillorũ. §. si pupill. ff. de reb.
eorũ qui sic habet. Si pupillari dedit res pignori
ex permissu prætoris, nonnulla erit dubitatio an
alienatio possit impediri. Sed dicendum est, posse cre-
ditore in suis exequi. Tutius tamen fecerit, si prius
prætorum adierit. Cõsentienti Baldus, & alijs,
quos Molina refert, & quæ a nobis dicta
sunt disp. 53. §. quando aliquid ritè, suffra-
gatur quæ ratio: quoniam, qui concedit an-
teceps, concedit & consequens, quod ne-
cessario ex illo inferitur: ea quippe ratione,
ut ait Bart., res alienari prohibita, non po-
test subijci pignori, aut hypothecæ, quia
inde peruenitur ad venditionem eius rei, si
debitum aliunde non soluitur. Atque ita
Molina ibidem testatur, pluries vidisse ven-
di res maioratus, hypothecæ subiectas, ad
soluenda ea debita, absque noua Regis fa-
cultate. Neque dictis refutatur eadem. l. si
pupillorum. §. si prætor; quoniam in eo para-
grapho solum dicitur, ex decreto & facultate
prætoris ad vendendum pignori, aut
hypothecæ, rem minoris, non posse tuto-
rem, aut curatorem, eam immediate vende-
re ad aliquid aliud, aut è contra, ex decreto
& facultate prætoris ad rem minoris ven-
dendam, non posse procedere tutorem, aut
curatorem, ad eam subijciendam pignori,

aut

riate rationis, vt disputa. 173. præfer-
tim. 4. item dispensatus à Summo Pon-
tifici, explanatum, comprobatumque
est.

Molina vbi supra à num. 15. ait, quan-
vis, quod suadere videntur hæc argumen-
ta, receptum sit; attamen sibi contra-
rium videri omnino verum, & amplecten-
dum. Atque, quando facultas alienandi
rem maioratus, esset concessa, dubitan-
dum non est, non solum posse illam ven-
di, sed multò magis posse hypothecæ,
ac pignori, subijci: cum hoc secundum
multò minus sit, minulque maioratui no-
cium, quam primum, & vtrunque ver-
bo alienationis comprehendatur. Quan-
do verò facultas hypothecæ, aut pigno-
ri, subijciendi rem maioratus, esset con-
cessa, non esset censendum concedi, posse
vendere annuum censum, etiam redimibi-
lem, super eam, aut super maioratum: cum
hoc secundum plus sit, quam primum, ma-
gisque nocivum maioratui, successoribusque;
in illo; & multò minus, siue illud primum;
siue hoc etiam secundum, esset concessum;
censendum esset, concessum esse, vendere,
aut permutare, rem maioratus: cum hæc
longè sint maiora, neque nomine illorum
aliorum comprehendantur. Difficultas ergo
solum est, quando concessa est facultas ad
vendendum rem maioratus, num censenda
sit etiam concessa facultas ad illam pignori,
aut hypothecæ, subijciendam, vel etiam ad
vendendum annuum censum in illa. Ad
quod dicendum arbitror, si id, attentis cir-
cunstantijs omnibus concurrentibus, vti-
lius, minulve nocivum, sit maioratui, suc-
cessoribusque; in illo, vt regulariter erit, tunc
absque dubio censendum esse id conces-
sum in facultate ad vendendum: si verò ex
circumstantia aliqua sit tunc minus vtile,
magisque nocivum maioratui, & successor-
ibus in illo, vt aliquando ex circumstantia
aliqua esse poterit, tunc in facultate ad ven-
dendum, non censeri concessum, quod ita
magis nocivum fuerit. Atque sententiam
Molinæ hoc modo arctatam, & explica-
tam, amplector, verissimamque esse arbi-
tror. Primò, ex regula illa, quod cui con-
cessum est, quod est maius, censetur con-
cessum, quod est minus; præsertim si vti-
lius id sit finì & intento, ad quod maius
conceditur: in re autem proposita, diffi-
cultas concedendi alienationem, est in bo-
num & conservationem maioratus: si ergo
longè magis consuleretur bono & conserva-

tionì maioratus, hypothecæ, aut pignori,
subijciendo rem maioratus, vel etiam su-
per eam constituendo censum redimibi-
lem, quàm eam vendendo, & præscindendo
omnino à maioratu, vt in æternum ad eum
non reuertatur, eaque ratione obtinetur
sufficenter intentum, ad quod facultas ad
vendendum rem maioratus est concessa,
satis sanè perspicuum est, id licere, eamque
esse mentem principis talem facultatem
concedentis, eique menti, & intento prin-
cipis erit standum: id enim censendum est
comprehendi in dispositione, eoque dispo-
sitione, de quo, si princeps interrogaretur,
dum id dispoberat, an vellet, id compre-
hendere, ad idque sese extendere suam dis-
positionem, assu maner proculdubio res-
ponderet. Quin addo, eo ipso, quod prin-
ceps venditionem rei maioratus concessit,
& vtilius multò est maioratui, eam non
vendi, sed subijci hypothecæ, aut pignori,
vel constitui in illa censum redimibilem, si
hoc aliud possessor maioratus potius effi-
ciat, erit validum ac ratum, actione nego-
tiorum gestorum: cum prætermittat vtili-
ter, & in bonum maioratus, venditionem,
quam validè ac licitè poterat efficere, effi-
ciatque loco illius, quod minus damno-
sum, vtiliusque est maioratui, ac successor-
ibus in illo; cui proinde contractui, & co-
mutationi rei minus nocivæ pro magis no-
civæ, tanquam rei vtilius ipsis, & maioratui,
geste, stare tenentur. Secundò, quoniam
nomine venditionis, omnis alia species alie-
nationis comprehenditur. l. statuliberi à
cæteris, in fine. ff. de statulib. ibi. Quoniam
lex duodecim tabularum emptoris verbo omnem
alienationem complecti videtur; & affirmant
glosa. 1. l. 2. C. de vscap. pro empt. Bart.
& alij, quos Molina vbi supra. nu. 16. citat:
id verò maxime locum habet, quando id
favorabilius est, magisque inserviens inten-
to, ad quod facultas ad vendendum con-
ceditur; ac proinde quando ex eo capite
est præsumendum, eam fuisse principis
mentem concedentis vendi posse ali-
quam rem; quæ omnia in re proposita
concurrunt. Confirmatur ex. l. licet. 4. si
permiserit. ff. quib. mod. pig. vel hypo-
the. solvatur, vbi habetur, permisso ven-
ditione rei alienius, censeri permissum
omnem alium actum alienationis illius,
ex quo non minus sequitur præiudicium,
& de quo non minus est præsumen-
dum, permittentem similiter eum vel-
le.

Ad prim. Ad 4. si prator, cui primum argumētum nītur, variē respondet Molina vbi supra l. n. 20. intenditque, eam dispositionem solum habere locum quoad tutorem, & curatorem, minoris, neque esse extendendam ad alia, maximē ad rem presentem: præsertim cum facultas, quæ cūceditur ad vendendam rem maioratus, cōcedatur domino pro tunc rei illius: tutor verō, & curator, domini nō sunt rei minoris, sed administratores solum. Et quoniam aliquando expedit vendi rem aliquam immobilem minoris, nō verō subijci pignori, aut hypothecæ. Dicerem, paragraphum illum exorbitantem, quatenus disponit, in decreto facultatis ad vendendam rem minoris, non censi concessam facultatem ad eam hypothecæ subijciendam, solum habere locum, intelligendumque esse, quando non expedit, rem minoris hypothecæ subijci, cum tamen vtile sit, eam tunc vendi: fecus autem, quando vtilius est, minusve nocivum, eam hypothecæ subijci, quam venditi si enim tutor, aut curator, qui decretum validum, facultatemve habet ad eam vendendam, illam vtilius hypothecæ subijciat, aut pignori tradat, vel censum redimibilem super eam constituat, referuando eam minimē venditam minori, validus sanē tunc est talis contractus, neque contrarium disponere rationabiliter ac validē potest paragraphus ille, nec proinde id intelligendum est disponere intendisse: cum, saltem actione negotiorum gestorum, validus ac ratus necessariō iudicaretur. Idemque prorsus dicendum est, de facultate vendendi rem maioratus.

Ad secundum. Ad secundum dicendum est, contrarium apertē affirmare eam glossam, & cum ea doctores ibi, ac definiti. l. 8. tit. 17. p. 4. tametsi ea glossa subiugat, quosdam id dicere, quod in eo argumento refertur, quorum opinionem non approbat. Ratio verō Iasonis, qua sibi contrarium persuadet, sanē nullius est momenti: naturali quippe ratione facilius cōcedenda est facultas ad rem aliquam pignori, aut hypothecæ, subijciendam, quam ad eam vendendam, omninoque alienandam.

Ad tertium. Ad tertium dicendum est, quod quantum facultas ad vendendum rem maioratus, sit dispensatio; & dispensatio sit strictē intelligenda, neque extendenda sit de casu ad casum; in re tamen proposita, non extenditur: cum verbum, venditio, omnem alienationis speciem comprehendat, vt di-

ctum est; sed eligitur, quod minus est inter comprehensa in facultate, idque in vtilitatem ipsius maioratus, & successorum in illo. Adde, quanvis id non liceret directē vi facultatis ac dispensationis; licere tamen, facta dispensatione & potestate in eo, quod maius est, agendo vtiliter negotium maioratus, commutandaque magis nocivum in minus nocivum, ex præsumpta omnino principis voluntate, vt explicatum est. Adde etiam, quando dispensatio est circa rem in detrimentum alicuius, vt in re proposita in detrimentum bonorum maioratus, sed propter commodum ipsiusmet maioratus, aut ex iusta alia & rationabili causa, dispensationem quidem esse strictē intelligendam, vt non plus noccat, quam sit concessum, neque extendatur ad nocendum in eo, quod non est concessum; non tamen, vt minus nocivum non præponatur maiori: ad eum enim præiudicium, recta ratio efflagiat, vt dispensatio latē intelligatur, vt ea ratione minus nocivum eius, cuius commodum quæritur, maiori præponatur.

Tertium dubium est. Vtrum, si cōcessa à Rege sit facultas ad vendendam rem maioratus Petro ex certo pretio inter ipsum, & maioratus possessorem convento, valida sit ex eadem facultate venditio eiusdem rei pro eodem pretio, aut maiori Paulo.

Pars, quæ negat, suaderi potest. Primò, ex l. cum seruo. ff. de contr. emp. vbi habetur, si quis iubeat seruo suo, aut liberę personę, vendere rem aliquam suam certę determinatę personę, & ille vendat eam rem alteri, esse invalidam venditionem.

Secundò, quoniam facultas ad vendendam rem maioratus, est dispensatio, quæ strictē est intelligenda.

Tertiò, quoniam consensus, seu facultas Regis vasallo, vt vendat feudum alicui determinatę personę, non potest alicui extendi, vt vendatur pro eodem pretio, aut maiori, alteri, vt affirmant Yser. Afflictus, & Sigismundus Neapolitanus, à Molina. c. 3. citato. n. 31. relati.

Quanvis Gregorius Lopez. l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no puaesse vender. columna. 9. ver sic. item pone, sententiam hanc amplectatur in maioratibus, eamque tutiorem affirmet Molina vbi supra num. 32. Merito tamen idem Molina ibidem ait, verius videri, validam esse eam venditionem, defendendamque esse postquam fuerit

fuerit facta, nisi ex peculiari ratione concessa sit a principe facultas ad eam rem Petro in particulari vendendam, & non alteri. Ratio autem est, quoniam in ea dispensatione, & facultate, non agit Rex negotiorum suum, sed maioratus, possessorisque illius, quibus nihil refert, ut ea res potius Petro, quam Paulo, vendatur, modo pro eodem pretio, & quæque secus, utrius vendatur, imò commodius est, vendere eam Paulo, si plus offerat pretij, aut securius ei vendatur: quare in ea facultate non est censendus nominatus Petrus causa restrictionis, nisi sint coniecturae aliquæ, quæ id persuadeant, sed causa demonstrationis, quæ nihil restringit.

Ad prim.
argu.

Ad primum verò argumentum in contrarium dicendum est cum glossa prima ibi, illud intelligendum esse, quando dominus rei, qui eam vendi iussit, non erat alteri eam venditurus, volebatque proinde, ut alteri venderetur, secus verò quādo similiter erat venditurus eam alteri, nihilque curabat, cui venderetur, in re autem proposita, quando non occurrunt circumstantiæ, quæ contrarium persuadeant, censendum est, principem mentionem fecisse de Petro, gratia solum demonstrationis, ac proinde facultatem concessisse ad cuiusque pro eodem pretio & quæ tunc eam rem vendendum, ut dictum est.

Ad Secundum.

Ad secundum dicendum est, eo ipso, quod de Petro gratia solum demonstrationis facta est mentio in ea facultate, ut est præsumendum, nisi adsint circumstantiæ, quæ contrarium persuadeant, non intelligi latè eam facultatem ex eo, quod ea res ex eadem facultate Paulo vendatur.

Ad tertium.

Ad tertium dicendum est, longè diversam esse rationem de feudo, in quo Rex sibi vas fauveligit idoneū, qui sibi seruiat, agitque de negotio suo, & de re sua: quare, nisi intelligatur aliunde, gratia solum demonstrationis expressisse, qui venderetur, censendus est concessisse eam facultatem ad vendendum illi soli.

Quartum dubium est. Vtrum, si facta sit alienatio, vel hypotheca, rei maioratus antequam facultas ad id obtineatur ex principe, facultas postea obtenta, valida ac firmam reddat antecedentem alienationem, vel hypothecam. Ad quod in primis dicendum est, si ob eam antecedentem alienationem, vel hypothecam, possessor maioratus, ex præscripto institutoris, incidit in penam amittendi maioratum ulterius ad

A eum vocato, vel in aliquam aliam, ex facultate postea obtenta, non euadere eam penam iam incursum ob talem alienationem: neque principem priuare posse iure ex eo delicto iam antea quæsitio luccessorē in maioratu per eam facultatem, imò neque per expressam remissionem penæ, iuxta ea quæ disp. 174. & alias, dicta sunt. Constat Molina vbi supra, n. 36. Dicendum deinde est, si alienans nullam penam incurreret, sed solum alienatio sine principis facultate facta, esset nulla, non reddi validam persequentem principis facultatem, nisi princeps, conscius de ea alienatione antecedente, eam confirmet sua facultate. Ratio autem est, quoniam ea facultas non est cēsenda tradita ad id confirmandum, quod contra maioratus institutionem, & cum alienantis culpa, factum est, nisi id in ea facultate exprimat. Ita Molina vbi supra n. 34.

Quintum dubium est. Vtrum facultas concessa possessori maioratus ad alienandum rem aliquam maioratus, transeat ad successorem in eo maioratu, ita ut successor ex ea ipsa facultate possit illa alienare, si antecessor vltus non fuit facultate illa. Molina vbi supra, n. 37. cum Celso, neganter respondet. Ratio est, quoniam permissio vendendi rem aliquam, si is, cui facta est, eam non vendidit, non transit in successorem in ea re. I. sicut. §. si debitor ff. quib. mod. pig. soluit. Et quoniam concessio omnis, quæ ad actum spectat, in dubio censetur personalis, eaque de causa ad successorem non transit. I. apud Iulianum (aliā idem Iulianus) §. si quis alicui. ff. de leg. 1. Item quoniam eiusmodi facultas est dispensatio, quæ strictè est intelligenda. Constat Grego. Lopez col. m. 9. citata, verif. sed porce. 1. tamen si eam limitet, ut factus sit, quando perseverat causa, ob quam concessa est. Placet verò, quod Molina ait, id scilicet verum esse, modo facultas concessa sit, non possessori illi in particulari, ut ipse eam executioni mandet, sed quando concessum est possessoribus, ut id ex ea causa alienari possit.

S Y M M A R I V M.

MAIORATUS bona alienari, aut obligari conceduntur ex causa ipsius maioratus, aut publicæ, ad quam possessor maioratus contrahere non tenetur de suis proprijs bonis, aut de redditibus maioratus.

Y 2

LOTARINO,

ioratus, alienari, aut obligari possunt, etiam si possessor maioratus habeat alia bona libera, & etiam si in facultate sit apposta clausula, quod alienatus, aut obligatus, prius alijs bonis liberis.

2 In facultate alienandi, aut obligandi, bona maioratus, non ex causa ipsius maioratus, aut publica, semper intelligitur clausula, alienatus prius ad alia bona liberis possessoris maioratus, est non exprimitur. Neque valet alienatio, aut obligatio, nisi quo ad latitudinem alia bona libera talis possessoris.

3 Existente facultate regia cum eadem clausula tacita, aut expressa, ut obligari possint bona maioratus, postea fieri non potest executio in bonis maioratus, nisi facta fuerit prius executio in bonis liberis possessoris, etiam quae accreuerint de quo ad id momentum.

4 Maioratus bona si rite fuerint obligata, datis simul fideiussores pro eo debito, nec fideiussores renunciantur beneficio, ut prius fieret executio in bonis obligatis, non prius fieri potest executio in bonis ipsorum, quem in eis bonis maioratus. Secus si renunciantur: sed ipsi tunc recursum habent aduersus bona maioratus.

5 Maioratus bona si rite alienata irrevocabiliter iam sint, eo quod non fuerint tunc bona libera possessoris maioratus, est post eam alienationem irrevocabilem consummatam, eadem possessori bona libera adveniant, non retractatur alienatio semel rite consummata, sed ea bona pertinent ad ipsam, & ad heredes ipsius.

6 Maioratus bona si obligata fuerint in defectum bonorum liberorum possessoris maioratus, & idem possessor ante eam obligationem contraxerat alia debita, etiam personalia, de bonis liberis solvenda sunt debita illa antea contracta.

7 Contrarium est dicendum, si debita fuerint contracta post obligata bona maioratus & libera, tunc saltem. Excipitur, nisi ea debita rationaliter sint contracta, ita quod commodum ac rationaliter vitari alienatio non potuerit.

Bona maioratus, etiam ex regia facultate permisa alienari, aut obligari, an, existentibus alijs bonis liberis possessoris maioratus, alienari, & obligari possint. Disp. 653.

A

ISPVTATIO

hec principue non habet locum, quando bona maioratus venduntur, aut obligantur, per mittuntur ex necessitate, aut in utilitatem ipsiusmet maioratus, aut in causam publicam, ad subueniendum reipublice, iuxta ea quae disp. 640. 641. 644. 646. 649. dicta sunt: tunc enim ratio non est habenda

B

bonorum possessoris maioratus, quae prius alienentur, aut obligentur, sed solum aliorum bonorum liberorum ipsius institutoris maioratus, quae raro esse solent, nisi tempore eius, in quo maioratus fuit primus institutus, habendaque est eorum ratio, ut prius ex illis solvantur debita, & onera, institutoris, quam, ad illa solvenda ac implenda, bonum aliquod maioratus alienetur, aut obligetur, ut disput. 640. & alijs citatis, dictum est. Solum vero habet praecipue haec disputatio locum, quando in subditum, quia possessor maioratus non habet sufficientia alia libera bona, unde aliquid fiat, ut vide dotet filiam, aut quae possit obligare pro dote, quam ipse, aut filius ipsius, qui succedere debet in maioratu, accipit cum vxore, aut simul pro arriis solvendis, vel ex aliqua alia causa ei permittitur, ad aliquid alienare quippiam de maioratu, vel obligare ad id maioratus bona hypothecae eam id subijciendo. Tamen, ut disput. 649. iunctis, quae in posteriori parte disput. 648. dicta sunt, a nobis est comprobatum, illa non sint iusta causa, ex quibus princeps licite, aut valide possit eas facultates concedere. Quia tamen conceduntur, ministris, quos vocant de la camera, aliorum auctoritate ductis, id licite ac valide fieri posse haecenus arbitratibus, de hac re erit dicendum: & quoniam aliqua forte occurrere poterit legitima causa, ex qua simile quid valide ac licite concedatur.

C

D

Molina libr. 4. de primog. c. 7. in principio, refert, in regijs facultatibus, quae ad bona maioratus alienanda, aut hypothecae subijcienda, conceduntur, frequentem solere addi clausulam; quod prius alienentur, aut obligentur, bona libera (intellige possessoris maioratus) & eis deficientibus, alienentur, aut obligentur, bona maioratus; aut quod alienatio, vel obligatio, fieri valeat de bonis maioratus, deficientibus.

Scientibus bonis liberis possessoris. Refert etiam, interdum facultates ab solutè concedi, vt alienari, aut obligari, possint bona maioratus ad aliquid, nulla appositâ simili clausula. Et quidem, quando facultas concederetur ad alienandum, vel obligandum, bona maioratus, ex causa ipsiusmet maioratus, aut publica, ad quam possessor maioratus tribuere non teneretur de suis proprijs bonis liberis, aut de redditibus maioratus, iuxta ea quæ disputationibus citatis explicata sunt, tunc, estò apponeretur ea clausula, censenda esset appositâ ex consuetudine expedientis literas, & ex eiusdem, vel imperitiâ, vel inaduerentia, ac proinde de illa non esset curandum, sed alienari, aut obligari, ad id posset sola bona maioratus, etiam si possessor illius multa sua bona libera haberet: quoniam sumptus illi de solis bonis maioratus fieri debent, vt disputationibus citatis dictum est: irritatio namlibetque tunc princeps veller, vt prius in eo euentu alienarentur, aut obligarentur, ad id bona omnia libera possessoris maioratus, & vt solum, in eorû defectu, alienarentur, & obligarentur bona ipsius maioratus: quod de intento principis nulla ratione est præsumendum: ea quæ de causa clausula illa consuetudini, imperitiæ, aut oscitantie, literas expedientis, est tribuenda. In sequentibus rego non loquimur in hoc euentu, sed in alijs, in quibus diximus præcipue habere locum hanc disputationem.

His ita constitutis, primum dubium in hac disputatione est. Si concessa sit regia facultas absoluta ad alienandum, vel hypothecæ subiiciendum, bona maioratus, nulla earum clausularum appositâ, quæ frequentius apponi consueverunt, quod scilicet id fiat, deficientibus bonis liberis possessoris maioratus, aut institutoris illius, quæ prius alienetur, aut obligentur, vtrum subintelligenda sit ea clausula, ita vt procedi non possit ad alienandum, aut obligandum bona maioratus, nisi quo ad id, quod defuerit, alienatis prius, aut obligatis bonis liberis. Molina vbi supra à nu. 1. partem affirmantem amplectitur, quam veram esse existimo. Eam probat ex l. pater filium, in princip. vers. idem quæ fuit. ff. de leg. 3. vbi habetur, fideicommissi bona alienari posse ad soluenda debita testatoris, qui illud reliquit, quando non sunt alia bona libera eiusdem testatoris, vnde ea debita soluitur: secus quidò sunt alia bona, vnde

A soluantur: quare facultas ex iusta causa ad alienandum bona fideicommissi, aut maioratus, ad aliquid efficiendum, semper intelligitur, nisi ad sint bona libera vnde id fiat, aut quatenus bona libera ad id efficiendum non fuissent: alioquin profectò, neque adesset iusta & sufficiens ad id causa, neque licitè, neque valde, posset princeps id concedere in detrimentum iuris fideicommissarii, aut vocati vterius ad maioratum: quod sic, vt, estò ea clausula non exprimitur, ex natura ipsa rei, iurisque dispositione, sit intelligenda, neque vlla ratione sit præsumendum, principem aliud velle, aut concedere: cum neque, si id veller, aut intendere, licitè, aut valde, posset illud efficere, præiudicando, sine vlla iusta causa, nisi ea in parte fideicommissarii, aut vterius vocatorum ad eum maioratum. Atque hæc sanè sola ratio ad intentum probandum sufficit, quoniam non ita efficaciter cōnoscitur ac explicat Molina vbi supra. Deinde eam probat ex authentica res quæ. C. communia delegatis, & ex authentico, vnde illa desumitur, quibus in iuribus, vt disput. 649. explanatum est, conceditur fideicommissario vterius gratuari, fideicommissum restituere, ex illo dotata, et filiam, aut nepotem, descendentem testatoris, qui id fideicommissum instituit, quando legitimis talis filiz, & alia bona libera eiusdem filiz, ac patris, ad id non sufficiunt: secus verò si sufficiant: quare facultas ex iusta causa ad alienandum bona fideicommissi, aut maioratus, vt aliquid fiat, quod alioquin efficere debebat fideicommissarius, aut possessor maioratus, de bonis suis, intelligitur similiter, nisi ad sint bona libera eiusdem fideicommissarii, aut possessoris maioratus, quæ prius ad id alienentur, aut obligentur, aut quatenus ea bona ad id non fuerint facta: alioquin similiter, neque ad esset iusta & sufficiens ad id causa, neque licitè, neque valde, posset princeps id concedere, locumque similiter habere reliqua, quæ præcedente ratione addita sunt, & quæ breuitatis causa non repetò. Atque hæc ratio probat, de bonis liberis fideicommissarii, aut possessoris maioratus: præcedens verò de bonis liberis institutoris fideicommissi, aut maioratus.

B
C
D
Quia ex stylo cameræ Regis, licet frequentius in eiusmodi facultatibus apponi solet clausula illa, interdum tamen omittitur, summoque conatu contendere solet, quicquid eas facultates petunt, vt omittatur, idque ob-

nec id verò ita cõtendit, quia ea appolita, raro inueniunt, qui annuos redditus emere ex tali regia facultate in rebus maioratus velint, & ea non appolita, facilius, qui eos emant, inueniunt, vt Molina vbi supra, n. 3. hæc omnia testatur. Hinc subiungit, cum in quadam eiusmodi facultate appolita non fuisset clausula illa, obligatq; fuissent sola bona maioratus, se vidisse propositam questionem satis controuersam, an subintelligenda nihilominus esset ea clausula, neque valeret obligatio, procedere non posset ad alienationem, ob talem obligationem. bonorum maioratus, nisi deficientibus, alienatisq; ad id prius bonis omnibus liberis. Contendebatur quippe, quòd, cum ex stylo camare regie inter dum apponatur ea clausula, & interdum omittatur, etiam de industria, contendentibus & obtinentibus id, qui eam facultatem petunt, quando apponitur, seruanda esset forma: quòd verò, omittitur, pro omissa, minimeque seruanda, esset ea clausula habenda: quia, quando princeps id seruari vult, illud in facultate exprimit: quando verò illud non exprimit, signum est, ad id non intendere obligare, quoniam, si seruari vellet, ad idque obligare intenderet, illud expressisset. Hac tamè consideratione non obstante, Molina ibidem, n. 5. merito subiungit, non satis esse clausule illius omissionem, vt subintelligi, seruarique non debeat, sed necessariam ad id etiam esse appositionem clausulæ, non obstantibus iuribus à nobis supra citatis, aut alterius clausulæ æquipollentis, qua iuribus illis sufficiens derogetur. Ego verò dico, principem, neque hec, neq; valide, apponere posse eam clausulam, qua præiudicium afferatur iuri vocatori vltimius ad eum maioratum, vt satis perspicue probat, dux rationes, ex iuribus citatis à nobis supra confectæ.

Ex dictis inserti Molina, quando possessor maioratus ex facultate, in qua omissa est clausula illa, deficientibus alijs bonis liberis, obligauit sola bona maioratus, cum, tamen essent bona libera, quæ possent obligari, & quæ prius obligari, & alienari, ad id deberent, posse filium primogenitum, aut quencunque alium successorem in maiortatu, tempore mortis antecessoris, reuocare eam obligationem, aut alienationem, saltem quoad latitudinem bonorum liberorum, quæ obligari, aut alienari, prius debebant, vt mox dicetur: eaque de causa debere esse cautos creditores, vt non ex sola

A eius clausulæ omissione perpetuam securitatem sibi promittant, & vt saltem, cum bonis maioratus, obligari, subiective hypothecæ, faciant cætera bona libera eiusdem maioratus possessoris, vt, si à bonis maioratus omnino, aut ex parte, excludantur, eò quòd essent bona libera, quæ prius obligari ac alienari debebant, recursum ad ea habent: id quòd molestissimum, ac valde nocuum, esset cæteris filiis eiusdem maioratus possessoris.

Secundum dubium est. Si appolita clausula illa in facultate Regis, aut ea subintelligita, facta sit obligatio bonorum maioratus, aut alienatio, non præcedente obligatione, aut alienatione, bonorum liberorum, quæ verè existant, non obligatio, & alienatio, bonorum maioratus, sit tunc omnino nulla, an verò solum vsque ad quantitatem bonorum liberorum, quæ prius obligari, & alienari debebant, ita vt quoad residuum sit valida. Ad hoc placet responsio Molina vbi supra num. 6. nempe non esse omnino nullam, sed solum quoad quantitatem bonorum liberorum, quæ prius obligari, & alienari debebant: quoad residuum verò esse validam, nisi sit talis res, quæ ex parte non potuerit alienari, aut obligari: & consentiunt quoad hoc vltimum, quæ diximus dispart. 467. Ratio autem præcipua huius asserti est, quoniam clausula illa adhibita, aut subintelligita, in ea facultate, non est conditio, cuius transgressio reddat nullum omnino vsum eius facultatis, sed solum est restrictio eius facultatis, vt scilicet alienatio, aut obligatio, bonorum maioratus, non habeat locum, nisi in defectum bonorum liberorum, & præcisè quantum fuerit opus ultra bona libera, vt inueniunt, formam facultatis, quando in ea apponitur ea clausula, est satis perspicuum, atque ex intento, eam apponentis satis constat. Quare sicut quando ex facultate Regis ad instituendum maioratum contingendo legitimis filiorum, appolita expresse clausula, vt competentia alimenta singulis filiis relinquuntur, vel illa ex ipsamet rei natura intellecta, si maioratus instituitur, non relictis singulis filiis competentia alimenta, valida est institutio, detrahendo de illa solum vsque ad competentia alimenta singulis filiis, quoad quam quantitatem solum est nullæ institutio, vt disp. 578. conclus. 3. & disp. 616. §. dubium deinde est, explanatum fuit, eò quòd ea clausula non sit conditio,

sed

sed restrictio facultatis, vt solum se extendat ad cetera bona, non verò ad competentia alimentis filijs debitaita res habet in proposito.

Tertium dubium est, quando regia facultas conceditur, vt bona maioratus hypothecæ subiciantur, seu obligentur, apposta, vel intellecta, clausula, non existentibus alijs bonis liberis, quæ obligentur, aut hypothecæ ad id subiciantur, num intelligi id debeat de bonis liberis, quæ fuerint tēpore, quo cōtrahitur ea obligatio ac hypothecæ; an etiam de bonis liberis, quæ fuerint tēpore executionis, si opus sit postea vendi pro ea obligatione & debito, bona hypothecata, ita scilicet, vt prius oporteat fieri executionem, non solum in bonis liberis, quæ fuerint, aut adueniant, tempore contractæ hypothecæ in bonis maioratus, sed etiam in bonis liberis, quæ accreuerint post contractam hypothecam in bonis maioratus, & extiterint tēpore talis executionis; solumque fieri debeat executio in bonis maioratus, quoad id, quod defuerit ad integrum debitum perfoluendum, vltra bona libera à principio obligata, aut obliganda, atque etiam vltra bona libera, quæ insuper reperta fuerint, tēpore talis executionis. Ad quod dicendum est cum Molina. c. 7. citato. n. 8. & 19. hypothecam, seu obligationem bonorum maioratus, solum intelligenda esse quoad id, quod defuerit ad integrum debitum soluendum, vltra bona libera, tam à principio contractæ hypothecæ bonorum maioratus, simul cū illis obligata, aut obliganda, quàm quæ accreuerint, aut adueniant, vsque ad tempus executionis. Ratio autem est, quoniam, in præiudicium iuris vltierius vocatorum ad eum maioratū, non plus obligari potuerunt bona maioratus, etiam ex facultate principis, quàm in defectu vtrorumque bonorum librorum, vt ex duabus rationibus supra factis satis est manifestum: quare illo modo censenda est concessa facultas à principe, & contracta hypotheca bonorum maioratus.

Quartum dubium est. Si possessor maioratus ex facultate Regia ritè obligauit bona maioratus, & simul ad maiorem securitatem adhibuit fideiussores, num in euentu, quod executio fieri debeat pro eo debito, deficientibus bonis liberis, in quibus ea fiat, possit fieri immediatè in bonis maioratus; an verò prius conuenienti sint fideiussores, & in eorum defectu,

fieri debeat in bonis maioratus. Molina vbi supra. n. 9. distinguit. Quòd aut fideiussores renunciarunt beneficio excussionis: aut ei non renunciarunt: iuxta ea quæ de vtraque disp. 545. copiose explicata sunt. In primo euentu, quando scilicet beneficio excussionis renunciarunt, potestque proinde executio fieri immediatè, vel aduersus debitorem principalem, ipsiusque bonis, vel aduersus fideiussores, bonaque eorum, optione creditoris, vt disputatione citata comprobatum fuit, dicendum est. In optione creditoris tunc esse, petere suum debitum, vel immediatè à fideiussoribus, vel ex bonis maioratus actione hypothecaria. Quando enim bona fidei commissi, aut maioratus ritè obligata sunt, est adhiberi simul sint fideiussores, & illi beneficio excussionis renunciarunt, integrum creditori est, executionem pro suo debito facere, vel aduersus fideiussores, vel in bonis talis fidei commissi, aut maioratus: quoniam eo ipso, quòd ritè pro eo debito obligata sunt, facta sunt libera à effectu, vt, deficientibus alijs bonis liberis, fiat in eis executio eius debiti. Ita Molina vbi supra cum Paulo Castrensi, Curt. Iuniori, & Padilla, resque ex se est satis perspicua. Idem confirmat Molina, quoniam bona maioratus non plus grauantur ex eo, quòd creditor debitum ex eis exigit, quàm si illud ex fideiussoribus exigeret: quoniam, vt disp. 544. fuisse est explicatum, si creditor ex fideiussoribus recipiat debitum, cedere eis tenetur actiones, quas aduersus possessorem maioratus, bonaque ipsa maioratus, habebat, vt id ipsi recuperent ex bonis maioratus, ex facultate regia factis liberis ad effectum, vt ex eis id debitum, ad quod ex eadem facultate sunt obligata, soluantur: quin & possessor maioratus actione mandati, & negotiorum gestorum, tenetur id omne eis solvere de bonis maioratus, & insuper tenetur eis solvere dāna omnia ipsius ex eo subsequuta, quòd congruo tempore creditori non soluerit, vt ibidem dictum est. In secundo verò euentu, quando scilicet fideiussores beneficio excussionis non renunciarunt, dicendum est cum eodem Molina vbi supra. nu. 22. Creditorem non posse cogere fideiussores solvere id debitum, nisi prius facta excusione in bonis maioratus; & quando neq. actione hypothecaria potuerit debitum recuperare ex ipsis bonis maioratus, ritè solum tenebuntur ei fideiussores, vt ex dictis disp. 544. constat, resque est satis perspicua.

Y 4

Quintum

Quintum dubium est, si regia facultate, deficientibus tempore alienationis bonis liberis, nisi alienentur bona maioratus, nemini, post alienationem consummatam, superueniat possessori maioratus, qui rem ita alienauit, bona libera, debeat ea alienatio retractari compensatione facta ex bonis liberis, quae postea aduenierunt, ut bonum illud ad maioratum regrediat. Dicendum autem est cum Greg. Lopez. l. 10. tit. 6. part. 4. verb. *retractado*, colum. 1. vers. quid autem, & l. 6. tit. 11. part. 6. verb. *no no pudiesse vender*, colum. 7. vers. quid autem si Rex, & cum Molina ubi supra. n. 13. retractandam non esse eam alienationem, sed bona libera, quae post eam consummaram, possessori maioratus aduenierunt, ad ipsum, haeredesque ipsius, pertinere: secus vero esset, si alienatio non esset consummata, sed post obligationem contractam, ante executionem, & alienationem profectam, ea bona aduenissent, ut supra dictum est. Ratio praecipui huius aserti est, quoniam factum legitime, si consummatum sit, est deueniat ad casum, a quo incipere non potuit, non retractatur, vi habet regula, legitime facti, de reg. iur. lib. 6. consentit glossa communiter recepta in authentica res quae. C. communia de leg. v. b. obligationem. Legalia, quibus Molina idem confirmat.

Utrum autem ex bonis liberis ita post eam alienationem acquisitis, teneatur possessor maioratus, & post mortem illius, teneatur haeredes eiusdem, subrogare in maioratu aliquod aequivalens rei ex eo maioratu alienatae. Grego. Lopez. vers. quid autem si Rex, citato ait, quod forte ad id efficiendum tenebuntur, & quod erit optimum consilium, quod in regis facultatibus sic exprimitur. Melius vero Molina ubi supra. nu. 16. distinguit. Quod si res ex maioratu fuit semel irrevocabiter consummate alienata, non teneatur possessor maioratus, aut haeredes ipsius, ex bonis liberis postea acquisitis, quicquid subrogare, ut probant haecenus dicta. Si vero fuit aliquid alienatum revocabiter, ut res aliqua cum pacto de retro vendendo, vel fuit annuus census redimibilis venditis in rebus maioratus, teneatur possessor maioratus id redimere ex bonis liberis, quae ei aduenierint, quando, in defectum bonorum liberorum eiusdem, id revocabiter fuit alienatum: etenim consensum est tunc, principem ea lege permittere talem alienationem,

ut bona libera ei adueniant, quae in defectum id permittitur, ex eis id redimatur, neque id bonus maioratus, aut successores in illo, in eo eventum referuntur: secus vero quando non in defectum bonorum liberorum possessoris maioratus id alienatum fuit, sed in utilitate ac necessitate maioratus, aut ex causa publica, iuxta ea quae in principio huius dissertationis dicta sunt: nam tunc id totum omnis, ad maioratum ipsum attinet, nisi aliquis ex successoribus sit a liberalitate vellet solus illud subire.

Sextum dubium est, Si mortuo maioratus possessore, qui ex facultate regia bona maioratus obligavit, hypothecaeve subiecit, aut illo adhuc vivente, reperitur bona libera illius, sed tot alijs debitis gravata, ut si inde ea persoluantur, nihil ex illis superfit, utrum debitum tunc pro quo bona maioratus fuerit obligata, solvendum sit ex eis bonis liberis, an vero ex bonis maioratus pro eo obligatis. Ad quod dicendum est cum Molina ubi supra. n. 17. Si debita illa fuerint contracta antequam bona maioratus pro illo alio debito ex facultate principis hypothecae fuerint subiecta, tunc, est debita personalia, solvenda esse de bonis liberis: illud vero aliud debitum solvendum esse integrum de bonis maioratus ex facultate principis pro eo obligatis. Ratio autem est, quoniam non plura censentur esse bona alienius libera, quam quae superint, deducto toto ere alieno illius: quare facultas principis ad obligandum bona maioratus pro debito aliquo in defectum bonorum liberorum possessoris eiusdem maioratus, nomine bonorum liberorum, in eo eventum, non intelligit, quae obnoxia sunt persolvendis alijs debitis iam contractis, sed quae superfluerint debitis illiusque contractis persolutis, et quae de causa in eo eventum totum id debitum, pro quo bona maioratus ex facultate principis fuerint obligata, ex eisdem bonis maioratus est solvendum: neque attendendum arbitror quoad hoc, num debita antecessoria fuerint magis privilegiata, vel eoque minus, quam hoc aliud debitum, ut Molina attendendum innuit.

Praecipua autem difficultas est, quando debitum, pro quo bona maioratus ex principis facultate sunt hypothecata, est antiquius, quam alia debita, num solvi debeat de bonis liberis, quae reperta fuerint tempore executionis, etiam si sint apud tertium aliquem possessorem, ut pote quae

Questio.
7.

prius

præius hypothecata fuerint pro eo debito, pro quo etiam hypothecata sunt bona maioratus, quàm hypothecata essent pro alijs debitis, solumque de bonis maioratus, pro eo debito hypothecatis, solvendum sit, quod defuerit ultra ea omnia bona libera, ad integrè solvendum id debitum: sed quòd, ut supra dictum est, facultas ad obliganda, hypothecandæve, bona maioratus, solum intelligatur, obligatis prius generali hypotheca cæteris omnibus bonis liberis præsentibus & futuris possessoris maioratus, factaque prius executione in illis; quàm in bonis maioratus, quasi, licet ex maiortu obligentur ex facultate Regis omnia bona pro eo debito, aut solum quædam certa, quæ sufficiant ad integrum id debitum inde solvendum, illudque superent in valore, nihilominus censeatur solum obligata in defectum bonorum liberorum, unde solvatur, & præcisè quantum ultra ea omnia bona libera defuerit ad integrum id debitum solvendum; eò quòd facultas illa eam tacitam, aut expressam, limitationem habeat, iuxta ea quæ supra, præsertim in secundo dubio, dicta sunt. Neque refert quòd, hoc dato, cæteri posteriores creditores, non solum personales, sed etiam hypothecarij, manerent frustrati suis debitis, sine ulla solutione, nisi fortè essent magis privilegiati: quoniam idem prorsus esset, quòd sola bona libera possessoris maioratus essent hypothecata pro primo debito, quòd ea omnia bona exhauseret: reliqui enim omnes posteriores creditores, etiam hypothecarij, manerent similiter frustrati suis debitis, sine solutione, nisi eorum aliquis haberet hypothecam magis privilegia tam: unusquisque autem videat, cum quo contrahat, & quali securitate, postuletque idoneos fideiussores, ut sit tutus.

His tamen non obstantibus, Molina ubi supra, a. p. 18. equiorem & probabiliorè arbitrat contrariam sententiam, nempe, quòd nihilominus id debitum, pro quo bona maioratus fuerint obligata, debeat integrum solui de bonis maioratus, bonisque libera possessoris maioratus servari debeat solvendis debitis posteriorum creditorum, quando ad ea solvenda necessaria sunt: tametsi in calce. n. 31. tandem rem hanc, tanquam valde dubiam, eogitadam relinquat, quando casus occurrerit.

Id verò ut persuadeat, præmittit. Ad constituendam à principio hypothecam in bonis maioratus, satis est, quòd tempore con-

tractæ obligationis maioratus, possessor nò habeat bona libera, vel debeantur pro contracta prius obligatione. Quod probat, ut verbis facultatum, quæ ad alienandum, aut hypothecæ subijciendum, bona maioratus cõceduntur, in quibus frequenter dicitur, quod deficientibus bonis liberis, valeant bona maioratus obligari, vel quòd obligari possint, dum modò prius bona libera obligentur, & in eorum defectum obligentur bona maioratus: quo ordine servato, manent ex eo tempore bona maioratus obligata. Quod sanè est verissimum: neque enim obligatio bonorum maioratus pendere debet usque ad tempus executionis, sed contrahitur statim; tamen si tempore executionis non simpliciter sit mandanda executioni ea obligatio, sed ita demum, si alia bona libera nò existant, in quibus statim quippe nò ad substantiam obligationis, sed ad executionem, executionisve ordinem spectat. Id quòd in fideiussorij obligationibus liquet. Tam enim fideiussoria, quàm principalis obligatio, ad cuius securitatem fideiussio adhibetur, contrahuntur à tempore factæ obligationis, sed ex ipsa rei natura tempore executionis, prius sunt executi dæ bona principalis debitoris, neque aliter, quàm in eorù defectu, potest ad bona fideiussorij deveniri, nisi huic privilegio, quòd fideiussor ex natura ipsa rei habet, fuerit per fideiussorem tacite, aut expresse, renunciatum, ut disp. 545. dictum est: hoc tamen privilegium non tollit, quòd fideiussoria obligatio statim à principio sit contracta.

Hoc ita constituto, duos eventus distinguit Molina. Vnus est, quando bona maioratus, hæc, aut illa in particulari, subiecta sunt hypothecæ pro debito aliquo (quòd genus hypothecæ, particularis expressa hypotheca nuncupatur, ut in materia de pignoris dictum est); & simul bona libera subijciuntur hypothecæ universali pro eodem debito, iuxta clausulâ expressam, aut intellectâ, facultatis ad subijciendû bona maioratus hypothecæ, de qua in principio huius disputationis dictum est. Alter est, quando bona maioratus omnis, & simul bona libera, pro eodè debito hypothecæ subijciuntur.

In primo eventui aut, creditorem, cui ex facultate principis bona aliqua maioratus hypothecæ particulari obligata sunt, non posse facere executionem in bonis liberis, ipsi universali hypothecæ simul obligatis, in præiudicium posteriorum creditorum, quibus universali, aut particulari,

Y 5 hypotheca

hypotheca posterius obligata sunt, si ad solutionem sui debiti sufficiant bona maioratus sibi speciali hypotheca obligata; alioquin posse extendere executionem, etiam ad bona libera vniuersali hypotheca simul sibi obligata, quantum præcisè sit satis ad complementum sui debiti quoniam. l. 2. C. de pignori. ex quadam æquitate, ad uerius iuris rigorem, sanctum est, ut, si aliquid, vel aliqua, speciali hypotheca obligata sunt, etiam si alia bona eiusdem debitoris vniuersali hypotheca sint etiam ei obligata, non possit in præiudicium posteriorum debitorum, facere executionem in bonis sibi vniuersali hypotheca obligatis, nisi quando bona specialiter ei hypothecata, non fuerint satis ad integrum suum debitum soluendum; atque tunc solum posse extendere executionem ad alia bona sibi etiam obligata, quantum præcisè sit satis ad suum integrum debitum: idque ut omnibus creditoribus, tam prioribus, quam posterioribus, quoad fieri possit, integrè soluantur, ut doctores ibi notant. De qua lege, & de eius intellectu, didum à nobis est, disp. 53. §. 6. §. 4. lege. 2. C. de pignori. & c. Ea autem lex, ut bene Molina ubi supra. n. 24. cum alijs, quos citat, ait, locum habet, etiam si aliquid immobile sit particulari hypotheca subiectum: tunc enim executio non debet incipere à mobilibus vniuersali hypotheca comprehensis, in præiudicium posteriorum creditorum.

In secundo verò euentu, licet ex Corneo, ex Couar. §. var. res. c. 8. n. 2. vers. septimò, & ex alijs referat, quantum prior creditor habeat hypothecam magis vniuersalem, ac comprehensiuam magis, quam posterior, si non habeat hypothecam particularem rei, aut rerum aliquarum, determinatarum in singulari, creditorem posteriore non posse compellere priorem, ut faciat executionem in bonis, quæ in hypotheca posterioris non comprehenduntur: eo quod l. 2. citata, ut pote quæ exorbitans est, extendenda non sit ultra id, quod disponit: vult tamen idem in secundo euentu esse dicendum, quod in primo: eo quod hypotheca bonorum maioratus, cum re ipsa maioratus comprehendat certa & determinata bona, quæ neque accrescunt, neque decrescunt, dicenda sit particularis hypotheca; at verò hypotheca bonorum liberorum sit vniuersalis, seu vniuersalissima: quippe eundem sit dicere, si subijcio omnia bona mea præsentia, & futura hypotheca, ac dicere,

A omnia mea bona libera: quoniam non libera, non censentur comprehensa in bonis, quæ hypotheca subijciuntur, nisi ex peculiari principis facultate expressè subijciuntur. Confirmat Molina ubi supra. n. 24. in secundo euentu esse saltem in optione creditoris, cui bona maioratus, & bona libera sunt obligata, facere executionem in bonis maioratus, prætermisiss bonis liberis, quæ posterius sunt alijs obligata: quoniam non poterit facere executionem in bonis liberis sine litibus cum possessoribus creditoribus quibus sunt obligata: quando autem est lis & cōtrouersia circa vñ pignus, seu hypothecam, dimitti illud pignus potest, & fieri potest executio circa aliud, in quo cōtrouersia non sit, ut habetur. l. 3. Diuo. Flo. §. si super rebus vers. sed & illud. si. de re iudicata, cuius verba sunt. Sed & illud debet dici, ubi controuersia est de pignore, id dimitti debere, ex capiti aliud, si quod est sine controuersia. Addit Molina in confirmationem, opinionem hanc æquissimam esse: si enim inquit, debitum, pro quo bona maioratus hypothecata sunt, ex bonis liberis soluendum esset, facile omnia bona libera maioratus possessoris in hoc solo censurerentur, omnesque alij creditores, qui frequenter egentes sunt, creditis suis fraudarentur: ut plurimum debita hæc maxime quantitas se solcant: quod nimium rigoris contineret. Quam ob rem, inquit, hanc opinionem, dum semel est casus accidisset, admittam vidimus.

Arbitror, contrariam sententiam in utroque euentu esse veram, quod satis probabile subiungit esse Molina; limitata tamè, seu intellectam, ut subiungemus. In primis autem, licet non sitendum sit, statim à principio, quando bona maioratus ex principis facultate hypotheca subijciuntur, manere obligata; nihilominus dicendum est, manere quidem ea omnia obligata, quæ tunc hypotheca subijciuntur, sed cum limitatione, & restrictione, quantum satis sit, ut obligatis simul bonis liberis, & facta prius in illis executione, solum ex bonis maioratus executio fiat, quantum defuerit ad integrum debitum soluendum: neque enim plures, aut aliter, censentur bona maioratus obligata, aut concedi potest à principe facultas, ut aliter in præiudicium tertij obligentur, nempe in præiudicium vocatorum ultarius ad eum maioratum, ut supra dictum est, præsertim dubio primo, & secundo.

Quod verò ad primum euentum attinet ex duobus

Cfr. pri.
mo.

Secundò.

Deiſſo.

duobus, quos Molina distinguit, satis percipuum est, legem secundam. C. de pig. lo. cum non habere, quando aliquid speciali hypotheca est subiectum cum ea limitatione, ut precise maneat obligatum in defectum bonorum omnium liberorum, quæ simul generali hypotheca subijciuntur, & cõ sequenter cum limitatione, ut prius exequutio fiat in eisdem bonis liberis vniuersali hypotheca subiectis, & postea in particulari hypotheca subiectis, quantum defuerit ad integram debitum soluendum. Quod verò ad secundum euentum attinet, sane multo minus habere potest locum in illo lex 2. citata, quam in primo, ex eo quod dicatur, etiam in secundo euentu hypothecam bonorum maioratus esse particularem: quare, cum ostensum sit, eam legem locum non habere in primo euentu, constat multo minus habere locum in secundo. Ad primam vero confirmationem dicendum est, multo maiores lites oriri cum possessore maioratus, & cum successoribus in illo, ex eo, quod creditor eligat facere primo exequutionem in bonis maioratus, multoque facilius in eis vincatur, quam si illam faciat primo in bonis liberis: unde, quod adducitur ex l. 3. Diuo Pio, locum non habet in proposito. Ad secundam verò confirmationem dicendum est, non esse equiorẽ opinionẽ, quod veritati non innititur: pauperes verò creditores, videant cum quo celebret suos contractus, & qua securitate eos celebrent, præsertim cum agatur de præiudicio institutionis maioratus, & vocatorum ad illum. Rigorem verò huius sententiæ aduersus pauperes, mitigat sequens hæc ad illam restrictio & explicatio. Quod scilicet, quid debita posteriora rationabiliter sunt contracta à possessore maioratus, in rebus, quæ ab illo rationabiliter excusari non poterant, soluenda tunc ex bonis liberis sint ea omnia debita, etiam si perfolialia sint, neque habeant hypothecam tacitam, aut expressam. Ratio autem est, quoniam princeps, qui facultatem ad obligandum bona maioratus concedit, obligatis prius bonis liberis eiusdem possessoris maioratus præsentibus & futuris, in quibus redditus maioratus comprehenduntur, non censetur impedire congruos sumptus, competemque sustentationem ex illis, possessoris maioratus, neque id esse rationale: quare solum ea bona libera censentur simul cum bonis maioratus obligata, quæ superfluerint, deductis competitis & rationabilibus om

Ad prim.
confir.

Ad Secun.
dam.

nibus expensis talis possessoris maioratus.

Ad quem autem probare attinet, bona libera non existere, ut ad exequutionem in bonis maioratus possit deveniri, lege Molinam vbi supra, a. n. 32.

SYMMARIUM.

1. MAIORATV priuari non potest quis ob ingratitudinem, aut aliud delictum, in anecessorem in eo, qui institutor eius maioratus non fuerit.

2. Regno priuari non potest legitimus in eo alioquin successor, propter ingratitudinem in patrem Regem, cui succedere debet, sed pater legitimus cum exheredasse.

3. Maioratu priuari potest successor propter ingratitudinem in prædecessorem, quando institutor id fecerit ac statuit.

4. Maioratu instituto ex legitima ad eum, vocati, quando priuandus sit ob ingratitudinem, aut delictum, in institutorem, quando non sit. Et quando commoditas pertineat ad fiscum, ob delictum possessoris.

5. Maioratu hæredit titulo, non ex legitima, instituto, quando priuandus sit, aut non sit, successor ob ingratitudinem, aut ob aliud delictum, in institutorem commissi, & quando commoditas ad fiscum pertineat.

6. Maioratu instituto irrevocabili, quando successor priuari eo possit, ut non possit, ob ingratitudinem, aut delictum in institutorem, & quando commoditas ad fiscum pertineat.

7. Maioratu irrevocabili, instituto titulo legitime commissi, aut contractu inter vivos, quando successor excludatur ob ingratitudinem, aut delictum in institutorem, & quando commoditas ad fiscum pertineat.

D. MAIORATUS successor num ob ingratitudinem, vel in institutorem, vel in anteriorem maioratus possessorem, possit successione in illo priuari. Disp.

654.

DECENDVM est deinde de amissione maioratus, ob culpam eius, qui illum amittit, siue antequam ad possessionem illius adveniret, siue post illam adeptam. Et primo ob ingratitudinem.

Atque, si de possessore maioratus, qui institutor

institutor illius non est, agemus, paucis est dicendum. Ob ingratitudinem aduersus ipsum commissam, successorem in eo maiori non posse illo priuari. Ita communis sententia, quam Molina lib. 1. de primog. c. 9. à. n. 2. refert ac sequitur, eandemque amplectuntur Ant. Com. l. 40. Tauri. n. 71. & A costa de patruo & nepote, part. 3. nu. 21. Ratio autem est, quoniam, cum hic nouus successor in eo maioratus, non debeat illum accipere à proximo possessore illius, neque ex præscripto illius, neque tanquam hereditatem & bonum illius, sed illum accipiat ab institutore, ex præscriptoque institutoris, & tanquam bonum illius, sibi tanquam fideicommissum vniuersale, aut particulare, vel tanquam rem donatam sub modo, in tempore vitæ suæ relictum, vtiq; ingratitudo, aut delictum aliud, aduersus immediatum possessorem, non est causa, vt priuaretur successione, sed, si pena ob id delictum sit successor sit dignus, à iudice est ea puniendus, illi infligendo, quam penam in eo euentu leges alioquin statuunt, vel alia arbitraria. Consentit. I. filiusfamilias 6. cum pater. ff. de leg. 1. vbi filius ex hereditate legitime à patre, capit nihilominus fideicommissum tali patri, ab auctore ita ex hereditate, relictum filijs ac familie. Consentunt etiam alia iura, quæ Molina vbi supra citat. Sicque ex Peralta refert, pronuntiatum fuisse in supremo regio Castellæ senatu circa ducissam de Nájara, & Comitissâ de Valencia, quam pater ex hereditate auerit omnibus bonis: comprobata enim fuit ea hereditaria in bonis patris liberis: non verò quod ad bona maioratus, à prædecessoribus vinculo alligata maioratus.

Emmanuel A costa vbi supra n. 13. censet, si pater, regni possessor, exheredet legitime primogenitum suum regni successorum, manere eo ipso priuatum regno. Duci tum, quoniam arbitratur, regnum hereditatem esse, iureque hereditario defferri. Cum autem regnum nunquam hereditario, sed semper sanguinis iure, atque ex pacto & providentia, deferatur, vt disp. 626. & alijs sequentibus, luce clarius est demonstratum, quo in loco caput licet de voto, copiose ac legitime à nobis est explanatum. euerfa profecto manet illius hac de re sententia.

Obserua tamen, si maioratus institutor sanciret, vt successor in maioratu, propter ingratitudinem aduersus proximè maioratus possessorem, posset ab eo excludi, tunc ob tale delictum excludi posset, vt cum Pe

ralta rectè ait Molina vbi supra. n. 3. Peralta consultit, vt maioratus institutores eam clausulam in institutione adhibeant, ne successores in maioratu insolentes sint aduersus antecessores possessores annuq; Molina, modò tamen antecessores possessores pater suus, aut autus, vltierius ad eum maioriatum vocati: quoniam eiusmodi successor plus reuerentie debet patri, & auctori, quam alijs, remotioribus maioratus possessoribus.

Quando ingratitudo, aut delictum, commissa sunt aduersus institutorem ipsum maioratus, distinguendum est. Quoniam, si maioratus institutus est ex legittima illi in bonis instituentis debita, quid eum vocatur, quique ingratitudinem aduersus institutorem commisit, tunc, siue maioratus testamento, siue quacunque alia ratione, sit institutus, & siue ante institutionem, sciens, vel ignorans institutorem, delictum ac ingratitudinem, siue post institutionem, ante mortem institutoris, vel eo iam defuncto, delictum, seu ingratitudo, sunt commissa, sanè, nisi institutor maioratus exheredet testamento ita ad eum vocatum, inserta causa legitima ex hereditationis, ac sufficere probata per ipsum institutorem, aut per heredem, alium ve ad eum maioratum vocatum, ille ingratulus ad eum maioratum vocatus, succedit in illo, tum in exteriori, tum etiâ in conscientie foro: secus autem, si ipsemet maioratus institutor eum exherederet in testamento appositata in eo legitima causa ex hereditationis ac probata legitime per ipsum, aut postea per heredem, aut successorem: tunc enim, ita ex hereditatus, excludetur ab eo maioratu, siue sit iâ in possessione illius, siue nò, & succedet vltierius ad eum vocatus, vel fiet ex eo maioratu, quod disposuerit, qui illum instituit. Ita Molina vbi supra à. n. 3. & à. n. 15. atque perspicue hac omnia constat ex dictis copiose à nobis disp. 175. vbi late ostendimus, eum, cui ita legitima debetur, ac proinde ita vocatum ad eum maioratum, non aliter posse priuari à parente, qui illum instituit, sua legitima, & in consequentiam maioratu ex ea legitima instituto, quam facta ab eodem parente ex hereditatione illius à tali legitima, inserta eius ex hereditationis iusta causa ex his, quas disp. 176. sequenti explicauimus; neque si sit ceteris alijs causam, preterillas, etiâ si quæ grauis, aut grauior, illis sit, vt disp. 176. satis efficitur, nisi talis sit, probauimus aduersus Molinam. c. 9. citato: & aduersus plerofq; alios

alios, quos ibi citauimus. Quia ergo hæc omnia locis citatis fufè à nobis ostēta sunt, non plus immoror in illis nunc probandis, ac explicandis.

Dices. Quamvis exheredatio illo modo causa inferta & probata, necessaria sit, vt vocatus ita ad maioratū, eo possit priuari, quoad legitimam præcisè ipsius, qua consistat talis maioratus; si tamen maioratus constaret simul alijs bonis in institutoris, vt regulariter constare solet, & necessaria non esset talis exheredatio, vt excluderetur ab eo maioratu, quoad incrementum illud bonorum, quo ita simul constaret, sed sufficeret ingratitudo, quam sufficere sebijciemus ad exclusionem ab integro maioratu in euentibus, in quibus maioratus non constat legitima debita vocato, aut vocatis, ad illum. Ad hoc dubium respondet optimè Molina vbi supra, n. 16. Quod quia maioratus res est indiuidua, quæ vni ita, minimè diuisa, deferri semper ad vnum debet, ex ipsiusmet maioratus natura, voluntateque institutoris, vtique eo ipso, quod vocatus ad maioratū, in quo legitima ei debetur, excludi non potest ab ea parte eius maioratus, nisi exheredetur, appofita & probata legitima exheredationis causa, & neque etiam excludi potest à reliqua eiusdem maioratus parte, nisi seruata eadem forma, & conditio ne. Possit quidem maioratus illius institutor declarare ac velle, quod si causa exheredationis non probaretur sufficienter, aut si is, cui legitima ex illo debetur, post mortem ipsius, ipsòve id ignorante dum viveret, aliquam ingratitudinem committeret, dissolueretur maioratus quoad eam legitimam portionem, & quoad reliquum excluderetur ab eo maioratu, ita tamen quæ tunc esset voluntas ac dispositio illius: interim tamen, dum id non statueret, maioratus ex sua natura, ac ex præsumpta institutoris voluntate, manere, deferrique deberet indiuisus, & cum necessario deferretur, quoad legitimam, ad ita ingratum, per concomitantiam deferretur etiam quoad reliquum. His accedat, ex hereditationem fieri debere in totam hereditatem alicui debitam, aut relictam, vt sit valida, vt disp. 175. exheredatio vbi sit valida, dictum est.

Illud verò est obseruandum, si ingratitudo, vel delictum esset tale, quod ob illud, qui id committeret, priuandus esset hereditate fisco, tamen ea indignus: vt si interficeret institutorem maioratus, vel aliquid

A aliud committeret, ex ijs, quæ disp. 178. commemorata sunt, ob quæ quis, tanquam indignus, priuatur hereditate, pertinetque ad fiscum, tunc, quantum maioratus ille, ob vinculum, non pertineret ad fiscum, neque quoad proprietatem neque quoad usufructum, sed sancta vita talis propter id delictum maioratu indigni, attineret ad vltimus ad illum vocatum; commoditas tamen ex eo maioratu, interim dum talis, illo indignus, viveret, ad fiscum vtique attineret. Ita Molina vbi supra, n. 12. Lege

B quæ disp. 178. & in calce disp. 654. dicta sunt. Et simul obserua, si tale esset delictum, ob quod in capax omnino successione, ac proinde successione in eo maioratu, efficeretur, qui illud committeret, tunc neque commoditas transiret ad fiscum, sed continuò maioratus ad eum deuolueretur, qui vltimus ad illum esset vocatus, vt cum alijs, quos citat asseruat Molina vbi supra, n. 17. Qui verò huiusmodi de iure communium de iure huius Castellæ regni, aut Lusitanæ, lege, quæ diximus disp. 154. 481. in calce disputationis. 612. & disp. 605.

C Hoc verò limita, nisi talis sit maioratus, & tale delictum, ob quod maioratus extinguitur, & pertinet ad fiscum, iuxta ea, quæ in fra suo loco dicenda sunt: tunc enim ea omnia bona talis maioratus spectant omnino ad fiscum, non bene ab illo, qui ad illud

Quando verò maioratus titulo hæreditatis instituitur, ceterum non ex legitima eius, qui ad eum proximè vocatur, quicquid hæres eorum bonorum ita vincularum in se trahitur, tunc, quibus integrum sit institutori reuocare eum maioratus interim dum vivit, etiam si nullæ inimicitie inter ipsum, & ita ad eum vocatū, sint exortæ, nullamque vocatus ingratitudinem committat; si tamen, dum vivit, eum non reuocat, efflorescit institutore viuentē, exortæ sint graues inimicitie inter ipsum, & ita vocatū, & est vocatus causa fuerit earum inimicitiarum, atque est vocatus quamcunque ingratitudinem, institutore viuentē, aut eo iam defuncto, aduersus eum committat, imò est institutorem interfecerit, non censetur reuocata maioratus, eaque hæreditas, instituitur. Si tamen crimen sit de numero eorum, propter quod hæres efficitur hereditate indignus, iuxta ea quæ disp. 178. explanata sunt, tunc amittit fisco, non quidem maioratum, ob vinculum illius, sed commoditatem ex illo, interim dum, qui tale crimen commisit, vivit, modò feratur sententia, quæ ad eam

eam penam is condemnatur. Excipe, nisi institutor maioratus sciverit delictum dum viveret, illudque remiserit, saltem virtute, cum videlicet maioratum eo modo instituyendo post scientiam eius delicti, aut antea eo modo institutum, cum posset, sufficiensque ad id tempus haberet, illum non revocando.

Prima totius huius asserti pars, quod scilicet is maioratus institutor possit, dum vivit, pro libito eum revocare, etiam si nullae inimicitiae ortae sint inter ipsum, & ad eum vocatum, nullamque hic adversus institutorem commiserit ingratitudinem, satis se perspicua est. Voluntas quippe testatoris visque ad mortem est de ambulatoria, potestque proinde testator, interim dum vivit, pro libito revocare quicquid per ultimam voluntatem antea statuerit.

Secunda vero, quod scilicet, si dum vivit, eum non revocat, esse ortas sint graves inimicitiae inter ipsum, & vocatum ad eum maioratum, culpa ita vocati, imò esse vocatus institutorem interficiat, valida nihilominus sit ea maioratus atque heredis institutio, constat ex discrimine, quod ea in parte est inter legata, de quibus mox dicitur, & heredis institutionem, quod scilicet heredis institutio illis de causis invalida non reddatur, nisi a testatore revocetur, ut constat ex lex parte. ff. de edimend. leg. & tradit gloss. l. l. j. vlt. ff. eod. titu. atque affirmat communis doctorum sententia, quam Molina. c. 9. citato. n. 23. refert ac sequitur, reiecta opinione Part. qui, confundens causas, ob quas aliquis reddatur hereditate indignus, & ob quas hereditas ad fiscum pertinet, cum causis unde institutio heredis nulla reddatur, perperam affirmavit, quod si inimicitiae culpa heredis sint ortae, reddatur propter eas invalida heredis institutio.

Ultima verò pars, & limitatio illi sit b. c. t. a, explanata, corrobataque nobis est disp. 178. citata, l. i. c. i. s. i. s. que ante hoc totum assertum dicta nobis sunt, eamque, cum limitatione subiuncta, affirmat Molina ubi supra. n. 24. cum communi doctorum sententia, quam refert. Quibus. n. 27. in hoc eventu addit, quando cum en redderet incapacem omnino successione in hereditate, in eoque proinde maioratum, etiam, quicquid committitur, aut superveniret alia causa, ex qua incapax redderetur, tunc, neque eo modum maioratus pertinere ad fiscum, sed maioratum, cum tota illius com-

moditate, spectare eo ipso ad vterius ad eum vocatum, idemque esse dicendum, quod institutio haberet clausulam, quod statim, commisso eo crimine maioratus devolveretur ad vterius ad eum vocatum. De qua re infra dicitur, simulque explicabitur, quando maioratus, criminesque, sint eius naturae, ut continuo maioratus extinguatur, integroque devolvatur, quoad omnia bona, ex quibus constabat ad fiscum.

Si maioratus non titulo heredis, sit institutus, sed donationis, aut legati, vel alio simili, tunc, si irrevocabili sit institutus, privari eo non potest ingratias adversus institutorem, nisi ex causis ingratitudinis, ex quibus donatio, etiam confirmata traditione, potest revocari, iuxta legem vlt. c. de revocand. donat. Ita communis doctorum sententia, quam Molina. c. 9. citato. n. 31. refert ac sequitur. Et quoniam id copiose à nobis disp. 281. explanatum est, eo lectorem remittimus. Hinc constat, propter inimicitias ortas inter institutorem, & vocatum ad maioratum privari eo non posse vocatum ad eum maioratum, nisi ortum habeat ex aliqua ingratitudinem ea lege contententur, ut cum b. o. lina, & communi doctorum sententia, disputatione citata dictum est. Quod si delictum tale sit, ut propter illud vocatus ad maioratum eo reddatur indignus, ut ne utilitas ex eo maioratu pertineat ad fiscum interim dum vocatus ad eum vixerit, nisi simul delictum sit tale, ut propter illud sit etiam eo omnino privandus.

Illud observa, ex eo, quod ingratias inter institutorem, tali maioratu privetur etiam ab aliis quam ex causis lege citata commemoratis, non propter dissolutum maioratum, sed transire ad vterius ad eum vocatum, qui ingratias non fuerit: enim à principio censetur etiam facta eadem donatio sub modo, quae proinde comparatione ipsius, & vterius ad eum vocatorum, non potest sine causa legitima revocari.

Molina ubi supra, et cum communi doctorum sententia, asseverat, vocatum ad eius modi maioratum irrevocabilem, non solum posse eo privari ob aliquam ex causis ingratitudinis lege vlt. citata commemoratis, sed etiam ex alijs aequalibus, aut gravioribus, causis nos verò satis solide, mihi illimur, ostendimus contrarium disp. 281. citata.

Eadem disputatione, cum Molina, & cum communi doctorum sententia, quam retulimus

limus, diximus, quanvis, si causa ingratitudinis, sufficiens ad priuandum ingratum eo maioratu, cognita fuit a maioratus institutore, nec eū illo priuauit, aut priuare est aggressus, cum posset, non possint postea heredes institutoris, vltimūse ad eum maioratum vocati, priuare eum ingratum eo maioratu ex illa causa; si tamen institutor maioratus illam ignorauit, aut, cum eam scierit, neque illam remisit, neque tempus habuit ad intendendum priuare ita ingratū eo maioratu, posse heredes institutoris, vocatūve vltimūse ad eum maioratum, illum eo priuare, intendendo, loco defuncti, aduersus eum accusationem, causamque ingratitudinis aduersus eum probando.

Ex dictis eadem disputatione liquet, ingratum, antequam causa ingratitudinis aduersus ipsum sufficiens probetur, & feratur sententia, non teneri relinquere maioratum, sed tuta conscientia posse illum retinere: eo quod dispositio legis vltimæ. C. de reuocandis donatib. pænalis sit, ac proinde locum non habeat ea dispositio, nisi post latam sententiam.

Postremo illud admonuerim, si maioratus esset institutus irreuocabiliter ex causa onerosa, vt si institutus esset in aliquo ad ducendam aliquam vxorem, que aliter contrahere non vellet cum illo; vel si institutus esset in aliquo in dotē, vt nuberet alicui, tunc ingratitudinem ita vocati ad eum maioratum, non sufficere ad eum priuandum illo, in præiudiciū alterius coniugis, & prolix ex eo matrimonio, vt disputatione citata de simili donatione ex causa onerosa dictum est.

- 7 Quando maioratus reuocabiliter esset institutus, siue in modum legat, prælegati, aut fideicommissi, siue contractu inter viuos reuocabili, tunc, si ortæ essent graues inimicitie inter institutorem, & vocatum ad eum maioratum, est d. ex parte institutoris essent orig. celeretur vocatus ita ad maioratū, esse ab eo tacite ac valide exclusus, nisi ante mortem institutoris ad amicitiam redissent; non tamen dissolueretur maioratus, sed transiret ad vltimūse ad eum vocatum. Quo loco obserua, si inimicitie usque ad mortem institutoris perseverarent, est d. institutor maioratus tempus haberet ad excludendum ita vocatum, sibi inimicum, ab eo maioratu, imò est d. codicillū efficeret, neque in eo illum excluderet, conferetur nihilominus tacite ab eo exclusus, nisi institutor contrarium declararet.

A Quando vocatus ad maioratum grauem iniuriam, etiam post mortem, inferret institutori, propter quam indignus eilet eo maioratu, tunc maioratus ab huiusmodi pertineret quoad commoditatem, interim dū ille viveret, nisi institutor maioratus, dum viuos, eam iniuriam remisisset, iuxta ea que disp. 212. citata dicta sunt. Et quoniam hæc omnia ibidem a nobis comprobata, explanataque sunt, idcirco hoc loco non plus circa ea immoror. In eis consentit Molina. c. 9. citato a. n. 38. A. licet disputatione citata solum nobis fuerit sermo de tacita legatorum, & fideicommissorum, reuocatione; idem tamen dicendum est de relictis contractū inter viuos reuocabili, vt bene Molina vbi supra. n. 42. ait. Quoniam eiusmodi contractus, quoad ipsorum reuocabilitatem ac finem, naturam habent legatorum, vltimarumque voluntatum, vt sape dictū est. Illud in super obserua, ad probandum eiusmodi tacitam reuocationem legatorū, ac fideicommissorum, ac proinde tacitam exclusionem a maioratu, de qua hoc. 3. est habitus sermo, sufficere duos testes, vt eū Molina, & Couar. disputatione citata dictum est.

C SUMMARIUM.

- 1 MAIORATUS in institutione si sit clausula appposita, quod eo ipso, quod posset or aliquis de illo alienari, aut alienare attente, sit illo priuatus, si ei clausula contrarietur, transiit eo ipso in vltimūse ad eum vocatum.
- 2 Fideicommissum si pater grauius restituere filio familiaris dolo, & non sola culpa, dispet, & decrimetum sit nocibile, nec faciat reparari posse, priuatur pater fideicommissum, & fructibus illius. Si vero interueniat sola culpa, aut reparari facile possit, vel non sit graue, solum remonetur ab administratione, & ex fructibus reparatur damnum.
- 3 Fideicommissum si quis non sit grauius restituere filio suo familiaris, sed cuiusque alteri, ob disipationem, solum priuari potest administratione, & ex fructibus reparari debent damna, residua vero eorum ita grauius restitui debet.
- 4 Maioratus possessor ob disipationem bonorum maioratus, solum priuari potest administratione illius, & ex fructibus reparari debent omnia damna; residuum vero reddi illi debet.

Possef.

Possessor maioratus an illo privari possit ob dissipationem bonorum, quibus is maioratus constat. Disput. 655.

QUANDO in maioratus institutione appositae est clausula, quod eo ipso, quod successor illius aliquid ex bonis, quibus constat, alienet, priuatur eo maioratu, aut sit eo ipso illo priuatus, & maioratus, dominiumque rerum omnium illius, transcant in vltimus vocatum, vt frequentissimè hodie in maioratuum institutionibus, non solum id apponi solet, sed etiam, quod eo ipso, quod possessor alienare aliquid attente, sit eo ipso priuatus maioratu, & trāseat continuo in vltimus ad eum vocatum, vt Molina lib. 1. de primog. in calce capitis. 16. testatur apponi hodie frequentissimè, tunc superflua est hac disputatio: quoniam, si alienet, aut alienaret (quando hoc etiam secundum sub ea poena & modo est prohibitum) corstat posse eo ipso illo priuari, vt idem Molina ibidem ait, & constat ex dictis disp. 641. Quando verò non est appositae ea clausula, vt in maioratibus antiquis apponi non consuevit, aut dissipatione non fieret alienando, sed aliqua alia ratione, quæ si mili clausula, appositae in maioratus institutione, non esset comprehensa, locum tunc habet questio proposita.

2 Lege imperator. ff. ad Trebell. cum quidam hereditatem patri cuidam familias reliquisset, etque grauasset, vt eo ipso, quod filius ita grauati, egrederetur patriam, & otesttatem, ei hereditatem restitueret; probatumque esset, hæredem grauatum multa in fraudem fideicommissi fecisse, ea scilicet bona dissipando, Adrianus Imperator præcepit, eam hereditatem restitui filio illi, nõdum à patria potestate egresso, & neque in vita talis filij patrem habere quicquam iuris in ea bona; sed filium, post hæreditatem ita acceptam, comparari circa ea bona militi, quia perinde potest illi administrare, ea quæ defendere, & circa illa agere, atque eis frui, ac si essent bona ipsius castrensia. Reddit verò rationem textus, quare imperator in eo euentu id præceperit. Nā inquit, quia castione non poterant interponi, conservata patria potestate (eod quod pater non possit ciuili obligari filio adhuc existenti sub ipsius

A potestate, vt habetur. §. item inutilis, in §. de inutilib. stipulat. l. frater à fratre. ff. de condit. in deb. & alijs iuribus) ideo damnus condicimus propter fraudem institi (ide est, præcipit, vt pater sustineret damnum restituti di hereditatem ante conditionem egressus filij ob ipsius potestate impletam, in poenā fraudis, quam commisit) In fine verò textus subiungitur. Si pater egeat, debere tibi lominis de re ditibus hereditatis ita restitui te, alimenta, iudicis officio, ei præstari ob paternam reuerentiam. Hinc Molina. c. 16. citat. o. n. 1. iuxta sententiam plurimorum aliorum, quos citat, colligit, si proximè successor vltimo maioratus possessori, sit filius familias illius, isque vltimus possessor, non leuiter, sed multum, dissipet bona maioratus, posse illo priuari, relictis ex re ditibus illi alimentis, si eis egeat, tradendumque esse maioratum tali filio fruendum & administrandum, saltem dato ei curatore circa eam administrationem, si talis filius familias minor adhuc sit.

C Hoc ipsum confirmat Molina ex l. cogi, §. si pater. ff. ad Trebell. vbi habetur, si pater grauatur restituere hereditatem filio sub ipsius potestate constituto, & pater recuset eam adire, quia dicit sibi esse suspectam, posse patrem cogi à prætore eam adire ad filij petitionem, in filij damnum, ac commodum. Hic tamen textus nihil sanè facit ad rem, de qua disputamus; neque enim, vt Molina vult, id fit, quia patre recusando ita adire hereditatem, dissipet bona fideicõmissi filio relictis. neque fit in poenam patris propter culpam, priuando patrem emolumento iam quæsitum aut quod quæreret vellet, vt fit in euentu legis imperator, & ficeret, si possessor maioratus eo priuaretur, quia bona dissiparet, quibus constat: sed fit

D iure fideicommissarijs omnibus communis, quo cogere possunt hæredes grauatos, vt in ipsorum damnum, ac commodum, adeat hereditatem, quam tanquam damnosam, adire recusant, ea quæ de causa tunc amittat totum hereditatis commodum, vt disp. 186. dictum est.

Molina vbi supra. n. 1. refert, magnam esse controuersiam, vtrum hodie de iure Codicis reuocata sit dispositio illa legis imperator, refertque Cumanus & Imol. asserentes, reuocatam esse. Ducuntur, quoniam ratio eius decisionis, vt ex ipsamet lege constat, fuit, quia pater obligari ciuili, ac proinde cauere, non poterat filio, dum sub ipsius erat potestate: at verò, inquit, iam